

Gmina Sadowne

SADOWNE, LUTY 2016

AKTUALIZACJA STRATEGII ROZWOJU GMINY SADOWNE DO 2025 ROKU

Opracowanie dokumentu
Contract Consulting Sp. z o.o.

Spis treści

Część I	Wprowadzająca	5
1.	Wprowadzenie	5
1.1.	Przesłanki do opracowania strategii.....	5
1.2.	Opis metodyki prac nad strategią.....	6
Część II	Diagnostyczna.....	9
2.	Podstawowe informacje o gminie Sadowne	9
2.1.	Położenie geograficzno-administracyjne	10
2.2.	Układ przestrzenny, struktura gruntów i uwarunkowania urbanistyczne	11
2.3.	Historia gminy.....	14
3.	Diagnoza sytuacji gminy Sadowne	16
3.1.	Opis sfery demograficznej.....	16
3.2.	Opis sfery gospodarczej.....	23
3.2.1.	Potencjał gospodarczy.....	23
3.2.2.	Poziom bezrobocia	26
3.2.3.	Turystyka	29
3.3.	Opis infrastruktury technicznej	33
3.3.1.	Sieć drogowa	33
3.3.2.	Ciepłownictwo	35
3.3.3.	Sieć wodociągowa	35
3.3.4.	Sieć kanalizacyjna	36
3.3.5.	Sieć gazowa	37
3.3.6.	Usługi oczyszczania Gminy	37
3.3.7.	Mieszkalnictwo.....	38
3.4.	Opis infrastruktury i sfery społecznej.....	39
3.4.1.	Edukacja.....	39
3.4.2.	Kultura i sztuka	43
3.4.3.	Sport i rekreacja	49
3.4.4.	Ochrona zdrowia	50
3.4.5.	Pomoc społeczna	51
3.4.6.	Organizacje pozarządowe.....	53
3.5.	Opis modelu zarządzania i finansów	55
3.5.1.	Dochody budżetu Gminy Sadowne	55
3.5.2.	Wydatki inwestycyjne i struktura zadłużenia	58
3.5.4.	Porównania subregionalne.....	60

4.	Analiza SWOT	62
5.	Badania ankietowe mieszkańców	68
5.1.	Cel badania	68
5.2.	Metoda i technika badawcza.....	68
5.3.	Charakterystyka grupy respondentów	69
5.4.	Analiza opinii publicznej	72
6.	Wyzwania i związane z nimi procesy rozwoju Gminy Sadowne.....	83
Część III Strategiczna		85
7.	Wizja rozwoju Gminy Sadowne 2025+	85
8.	Cele i zadania realizacyjne dla Gminy Sadowne.....	88
8.1.	Cele Gminy Sadowne	88
8.2.	Zadania realizacyjne wdrażające strategię Gminy Sadowne.....	90
Część IV Wdrożeniowa		107
9.	Źródła finansowania zadań realizacyjnych.....	107
10.	Zapewnienie zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu	112
11.	Opracowanie systemu wdrażania i monitorowania Strategii	115
11.1.	Zasady wdrażania i realizacji Strategii	115
11.2.	Konsultacje społeczne	115
11.3.	Zasady i tryb monitoringu Strategii	116
11.4.	Zasady i tryb ewaluacji Strategii	116
SPIS TABEL.....		117
SPIS RYSUNKÓW		118
SPIS WYKRESÓW		119

Część I Wprowadzająca

1. Wprowadzenie

1.1. Przesłanki do opracowania strategii

Odpowiednie planowanie strategiczne jest jednym z podstawowych warunków sprawnego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. Planowanie w znaczny sposób przyczynia się do efektywnego gospodarowania posiadanymi zasobami i pozwala na odpowiednie reagowanie na powstałe problemy rozwojowe oraz w niebagatelny sposób pomaga w ich przewidywaniu.

W dniu 29.12.2003 r. uchwałą nr XII/92/2003 Rady Gminy w Sadownem przyjęto Strategię Rozwoju Gminy Sadowne do 2020 roku. Dokument ten umożliwił uporządkowanie i rozłożenie w czasie planowanych zadań. W związku z dynamiką życia gospodarczego i społecznego, zmieniającym się otoczeniem prawnym oraz aktualnie obowiązującą perspektywą finansową UE na lata 2014-2020, władze Gminy zdecydowały się jednak na ponowne usystematyzowanie przewidywanych kierunków działań, tak aby stanowiły one ciąg logiczny i były odpowiednio wkomponowane w nakreśloną wizję rozwoju Gminy.

Aktualizacja Strategii jest potrzebna z następujących powodów:

- chęci wykorzystania doświadczenia związanego z realizacją projektów na przestrzeni ostatnich lat,
- aktualizacji w dokumentach krajowych i regionalnych w zakresie zagospodarowania przestrzennego i polityki regionalnej oraz rozwoju gospodarczego,
- zmian w polityce lokalnej realizowanej przez inne regiony, miasta i gminy, stanowiące punkt odniesienia dla Gminy Sadowne,
- zmiany wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania Gminy,
- przemian społecznych, a w szczególności zmian w oczekiwaniach i aspiracjach mieszkańców,
- chęci przygotowania do aktualnie obowiązującej perspektywy unijnej na lata 2014 - 2020,
- zmian w strukturze demograficznej Gminy,
- potrzeby realizacji inwestycji dotyczących wdrożenia planu gospodarki niskoemisyjnej (PGN).

Strategia została opracowana przy udziale licznych jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy oraz zaangażowaniu społeczności lokalnej. Dokument jest wynikiem konsultacji społecznych, co w efekcie powoduje większy wpływ mieszkańców na kształt i zawartość Strategii, ponieważ zawiera ona wspólnie wypracowaną wizję rozwoju. Właściwie przeprowadzony proces tworzenia Strategii oraz konsultacji społecznych ma rzeczywisty wpływ i powinien wspierać zaplanowanie, a także wdrożenie wspólnych inicjatyw i działań poszczególnych instytucji oraz samych mieszkańców. Zakres Strategii nie ogranicza się jedynie do ustawowych obowiązków samorządu, ale odpowiada na potrzeby całej społeczności lokalnej – opracowana Strategia jest kompleksowa, aktualna i oddaje szeroki zakres funkcjonowania Gminy Sadowne jako jednostki samorządu terytorialnego.

1.2. Opis metodyki prac nad strategią

Strategia opracowana została metodą ekspercko-partycypacyjną – przy udziale reprezentantów środowisk lokalnych oraz przy wykorzystaniu zróżnicowanych źródeł informacji. W związku z tym można wyróżnić dwie warstwy tworzenia strategii – warstwę analityczną i warstwę konsultacyjną.

Warstwa analityczna objęła:

- analizę lokalnego dorobku przedmiotowej literatury opisującej inwestycje i rozwój Gminy,
- zebranie dostępnych informacji statystycznych,
- zebranie informacji od Urzędu Gminy oraz jego jednostek organizacyjnych,
- przegląd dostępnych i cytowanych informacji w zakresie prognozy rozwoju gospodarczego i społecznego regionów Polski,
- analizę Strategii Polski i planów rozwoju Województwa Mazowieckiego, w tym rozwoju opartego o absorpcję środków unijnych z perspektywy finansowej na lata 2014-2020, w zakresie jakim te strategie są adekwatne dla rozwoju Gminy i projektu.

Warstwa konsultacyjna objęta:

- analizę warsztatową obecnie obowiązujących dokumentów strategicznych Gminy w celu uzyskania odpowiedzi na pytania:
 - w jakim zakresie są one aktualne i adekwatne do celu oraz zakresu nowej Strategii?
 - w jakim trybie postawione cele powinny zostać komunikowane mieszkańcom Gminy?
 - w jakim zakresie nowa Strategia będzie impulsem do aktualizacji innych dokumentów strategicznych?
- spotkania warsztatowe z udziałem społeczności lokalnej reprezentującej przedsiębiorców, kulturę, sport i rekreację, edukację, opiekę społeczną, opiekę zdrowia oraz organizacje pozarządowe,
- otwarty warsztat planowania strategicznego z udziałem mieszkańców Gminy Sadowne,
- spotkania z przedstawicielami poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy,
- spotkania warsztatowe z Kierownictwem, Radą Gminy oraz Sołtysami.

Celem spotkań warsztatowych było uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania:

- jakie są oczekiwania i preferencje mieszkańców Gminy w zakresie rozwoju inwestycji?
- jakie bariery w rozwoju mają priorytetowe znaczenie i mogą zostać usunięte przez Gminę?

Dodatkowym elementem prac nad Strategią było przeprowadzenie badań ankietowych wśród mieszkańców Gminy Sadowne.

Główne etapy procesu opracowywania Strategii zostały zebrane i przedstawione na poniższym schemacie.

Rysunek 1. Etapy tworzenia Strategii

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Przyjęcie metody ekspercko-partycypacyjnej wiązało się także z następującymi zadaniami zarówno po stronie Gminy, jak i po stronie Doradcy odpowiedzialnego za opracowanie Strategii:

- Gmina
 - udostępnienie kompletnej listy dokumentów gminnych,
 - zapewnienie dostępności pracowników administracji samorządowej,
 - zapewnienie dostępności pomieszczeń podczas spotkań z pracownikami administracji samorządowej i spotkań z mieszkańcami,
 - sprawne opiniowanie produktów prac przygotowanych przez Doradcę.
- Doradca
 - przygotowywanie dokumentu Strategii, treści merytorycznej ankiet i materiałów warsztatowych,
 - przeprowadzenie warsztatów,
 - naniesienie uwag Gminy do proponowanych wersji dokumentu.

Część II Diagnostyczna

2. Podstawowe informacje o gminie Sadowne

Każda gmina posiada unikalny charakter, który jest wypadkową kilku czynników. Najważniejsze z nich to:

- położenie geograficzno-administracyjne, które w znacznym stopniu określa możliwości rozwojowe Gminy,
- uwarunkowania przestrzenne, determinujące rozwój poszczególnych obszarów działalności takich jak np. rolnictwo czy przemysł,
- historia Gminy, kształtująca tożsamość kulturową mieszkańców.

Poniższy rozdział ma na celu przedstawienie czynników, które w znacznym stopniu kształtują charakter Gminy Sadowne i jej uwarunkowania.

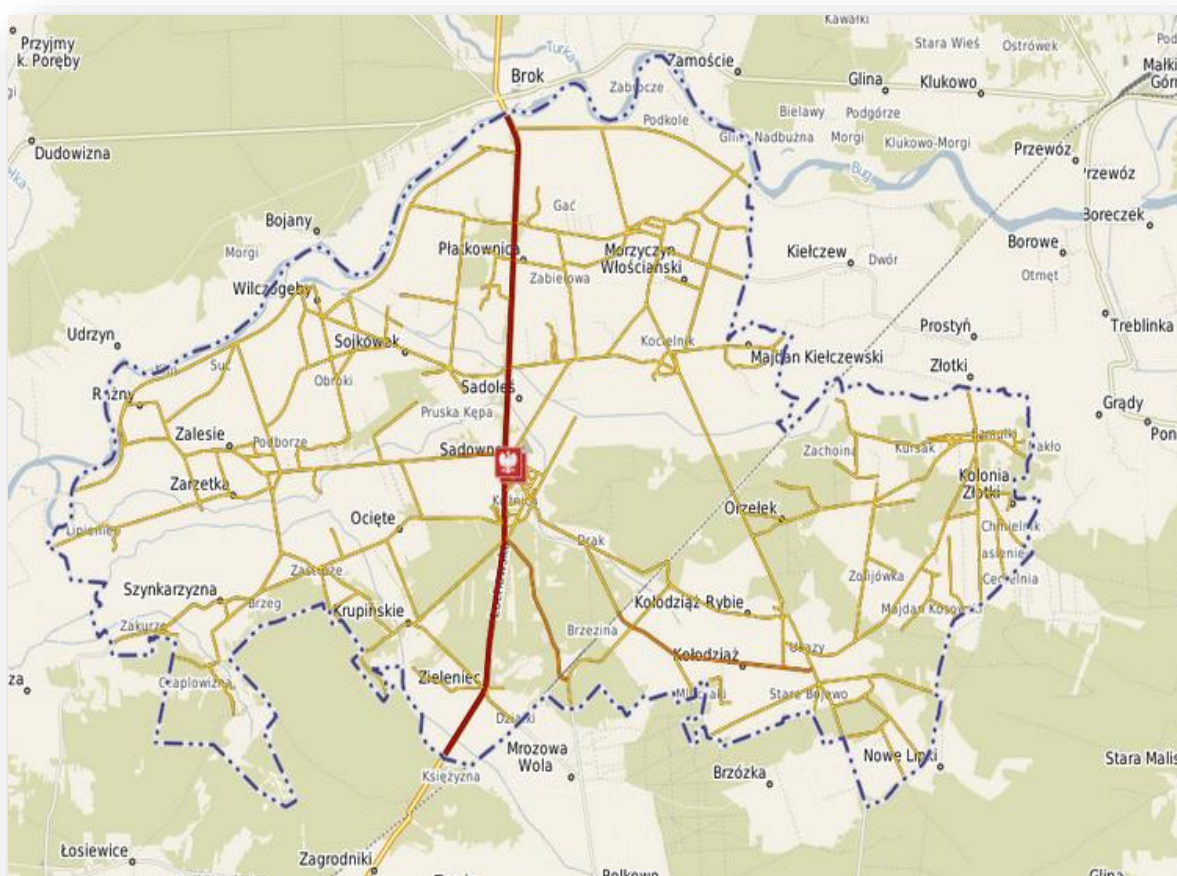

2.1. Położenie geograficzno-administracyjne

Gmina Sadowne jest gminą wiejską położoną w powiecie węgrowskim na obszarze województwa mazowieckiego. Gmina od północy graniczy z Gminą Brok oraz Gminą Małkinia Górna, od południa z Gminą Stoczek i Gminą Łochów, od wschodu z Gminą Kosów Lacki, natomiast od zachodu z Gminą Brańszczyk.

Gmina swoim zasięgiem obejmuje ogółem 22 miejscowości, wśród których znajduje się miejscowość gminna Sadowne, będąca siedzibą organów Gminy. Całkowita powierzchnia Gminy zgodnie z danymi GUS z roku 2014 wynosi ogółem 14 473 ha.

Rysunek 2. Mapa Gminy Sadowne

Źródło: www.sadowne.e-mapa.net

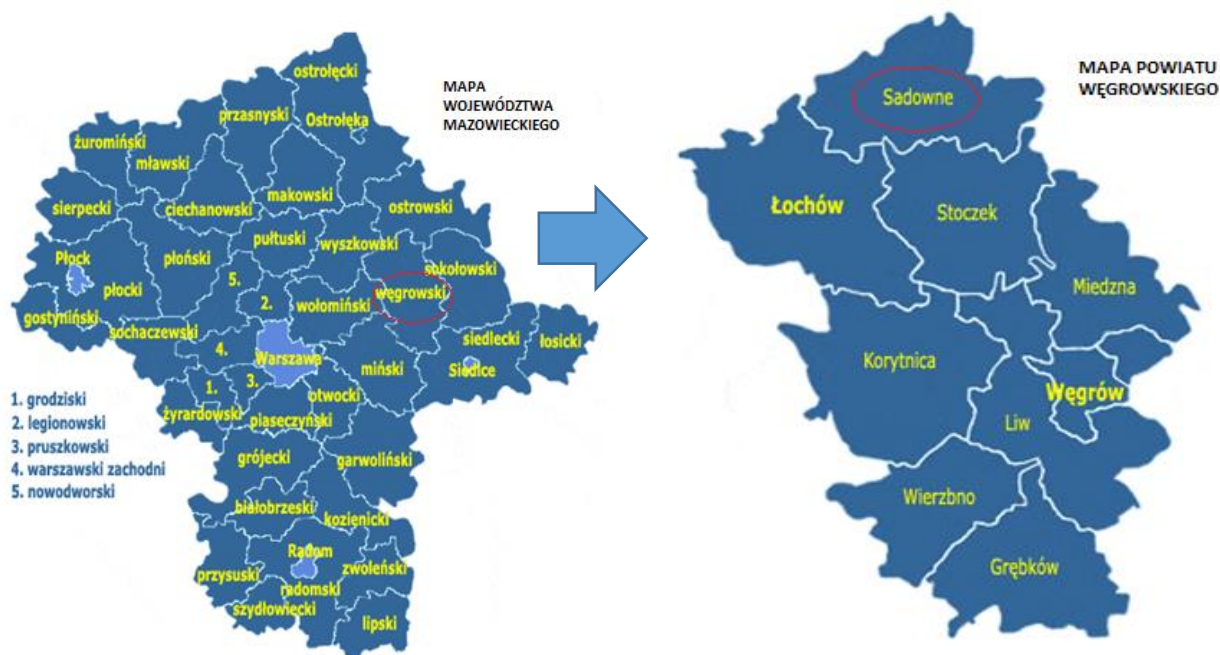
Gmina obejmuje 23 sołectwa, do których należą: Bojewo, Grabiny, Kołodział, Kołodział Rybie, Krupińskie, Kocielnik, Morzyczyn Włociański, Morzyczyn Włoki, Ocięte, Orzełek, Płatkownica, Rażny, Sadowne, Sokółka, Sadoleś, Sojkówek, Szynkarzyna, Wilczogęby, Zalesie, Zieleniec, Zarzетка, Złotki, Kolonia Złotki.

Użytki rolne Gminy Sadowne zajmują 65,2% jej powierzchni, natomiast lasy stanowią 26,6% obszaru Gminy.

Rysunek 3. Mapa powiatu węgrowskiego na tle mapy województwa mazowieckiego oraz mapa powiatu węgrowskiego z podziałem na gminy

Źródło: www.gminy.pl/powiaty/173.html; www.gminy.pl/wojewodztwa/7.html

2.2. Układ przestrzenny, struktura gruntów i uwarunkowania urbanistyczne

Głównym dokumentem planistycznym w Gminie jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne stanowiące załącznik nr 1 i załącznik nr 2 do Uchwały Nr XXIX/188/2001 Rady Gminy w Sadownem z dnia 27 czerwca 2001 r. Opracowanie ma na celu określenie najkorzystniejszych kierunków rozwoju przestrzennego, uwzględniających walory ekonomiczne, ochronę walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, poprawę warunków życia mieszkańców oraz wymagania w zakresie zachowania ładu przestrzennego.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne w swej treści nawiązuje do zapisów Planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Sadowne, który uchwalony został w roku 1994 oraz do Miejsowego Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego wsi Sadowne z roku 1991. Plan zawierał podział Gminy na cztery rejony funkcjonalne: Rejon A obejmujący północną część Gminy, Rejon B obejmujący wieś Sadowne, Rejon C obejmujący część zachodnią oraz Rejon D obejmujący część południowo-wschodnią. Aby umożliwić realizację założeń Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne, zdefiniowano podział uwzględniający uwarunkowania gospodarcze, społeczne i przyrodnicze, dzieląc obszar Gminy na strefy funkcjonalno-przestrzenne, które powstały w oparciu o istniejące uwarunkowania i dalsze kierunki rozwoju Gminy.

Rysunek 4. Podział Gminy na obręby geodezyjne

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne.

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego w ramach obszaru Gminy Sadowne wyodrębniono następujące strefy:

- R - strefa typowej produkcji rolniczej na obszarach chronionego krajobrazu
- RE - strefa zróżnicowanego krajobrazu rolniczego
- L - ekologiczna strefa leśna
- D - ekologiczna strefa dolin rzecznych
- PU - strefa rozwoju produkcji i usług
- ST - strefa rozwoju turystyki i rekreacji
- OP - strefa intensywnej ochrony walorów przyrodniczych

Strefa R obejmuje pola uprawne z udziałem łąk i pastwisk, a także zwartą lub rozproszoną zabudowę rolniczą, które położone są w obszarze Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i które posiadają walory typowego krajobrazu rolniczego z wysokim udziałem pól uprawnych. W jej obrębie znajdują się miejscowości: Sadowne, Kolonia Złotki, Szynkarzyna, Morzyczyn Włosciański, Kołodziej, Płatkownica.

Strefa RE obejmuje zróżnicowany krajobraz rolniczy ze znacznym udziałem łąk, pastwisk, rowów melioracyjnych, zadrzewień, szpalerów drzew, oczek wodnych oraz pojedynczych elementów krajobrazu rolniczego, posiadający mniej korzystne warunki do rozwoju rolnictwa. W jej obrębie znajdują się miejscowości: Zieleniec, Orzełek.

Strefa L obejmuje kompleksy leśne i grupy zadrzewień z fragmentami krajobrazu rolniczego.

Strefa D obejmuje doliny rzeczne oraz zagłębienia terenu z dominacją łąk i pastwisk, rowów melioracyjnych, zadrzewień i zakrężeń z płytko zalegającą wodą gruntową. Strefa obejmuje starorzecze Bugu, obszar miejscowości: Rażny, Zarzетка, Zalesie, obejmujący ujście cieku Bojewka oraz obszar miejscowości Wilczogęby, Sojkówek, Sadoleś, obejmujący Kanał Kacapski i ujście cieku Wielącz do Jeziora Kotło.

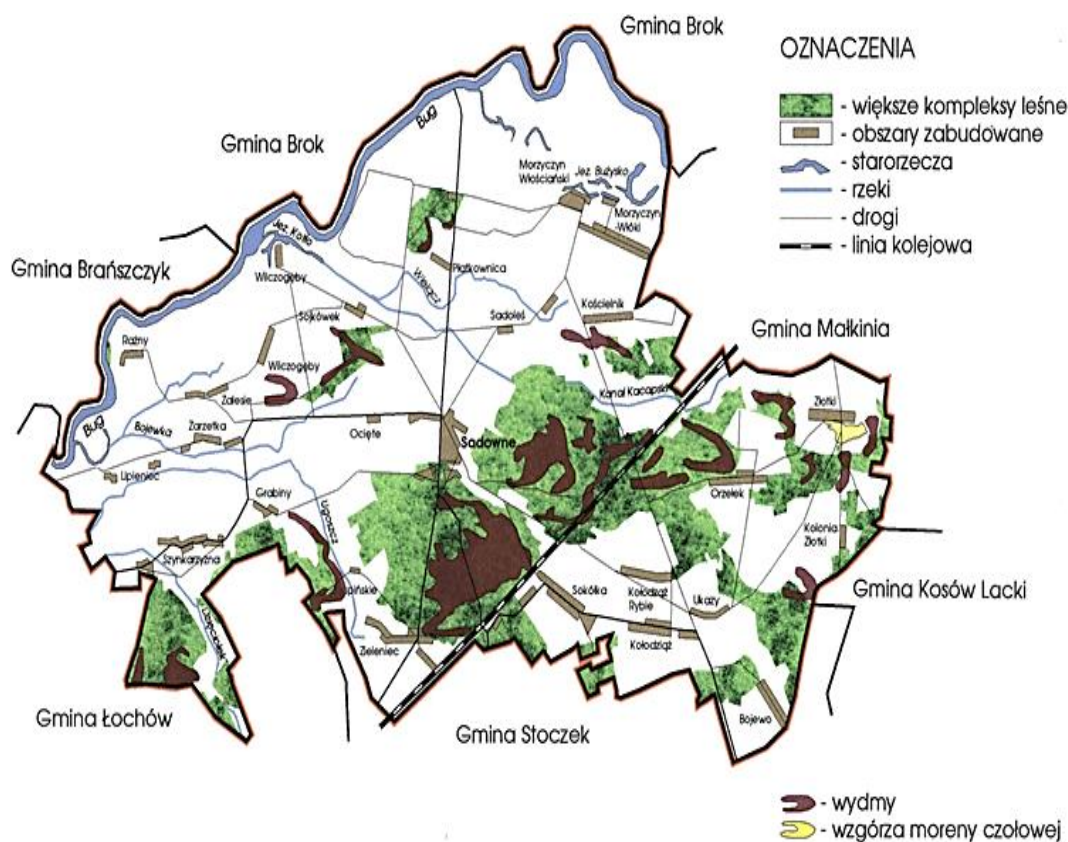

Strefa PU obejmuje zwartą lub mniej zwartą zabudowę zagrodową oraz mieszkaniową z udziałem zabudowy przemysłowej i usługowej. W jej obszar wchodzi zachodnia część miejscowości gminnej Sadowne, pas terenu wzdłuż drogi krajowej Łochów-Ostrów Mazowiecka z rozszerzeniami wzdłuż dróg powiatowych oraz gminnych odchodzących w kierunku zachodnim od drogi krajowej, kompleks wsi Zarzетка, Zalesie, Podborze przy drodze powiatowej, tereny miejscowości Płatkownica położone przy drodze krajowej i w sąsiedztwie kompleksu leśnego oraz miejscowość Kołodziej na skrzyżowaniu dróg powiatowych.

Strefa ST obejmuje obszary kwalifikujące się do rozwoju zabudowy letniskowej i infrastruktury turystycznej z uwagi na wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Strefa obejmuje: rozproszoną zabudowę wsi Krupińskie i Zieleniec usytuowaną w sąsiedztwie lasów, szlaki piesze i rowerowe przy drogach gminnych i powiatowych, wały powodziowe z punktem widokowym przy moście na Bugu, projektowane rezerваты przyrody (Kanał Kacapski, Torfowisko Kules, Jezioro Bużysko) oraz dwie aleje dębów we wsi Sojkówek, które mogą być wykorzystane do celów turystyki kwalifikowanej.

Strefa OP obejmuje obszary o najwyższych (w skali Gminy) walorach przyrodniczych, objęte lub kwalifikujące się do ochrony: projektowane rezerваты przyrody Kanał Kacapski i Torfowisko Kules położone w kompleksach leśnych, Jezioro Bużysko i Kotło w starorzeczcu Bugu, a także cały obszar objęty ochroną w Gminie Sadowne dotyczący Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.

Rysunek 5. Uproszczona mapa fizjograficzna

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne.

2.3. Historia Gminy

Historia Gminy jest jednym z elementów kształtujących tożsamość kulturową mieszkańców i regionu, a także nośnikiem wpływającym na obecne i przyszłe pokolenia.

Osada Sadowne powstała w roku 1514. Liczba mieszkańców na przestrzeni kolejnych stuleci powiększała się sukcesywnie, chociaż epidemie i rozprzestrzeniające się wówczas zarazy często dziesiątkowały liczbę mieszkańców osady i regionu.

W roku 1524 staraniem ks. kan. Stanisława Bonieckiego został wydany akt erekcyjny pierwszego kościoła w Sadownem pw. św. Jana Chrzciciela i św. Mikołaja Biskupa. Na miejscu pierwszej świątyni w roku 1747 powstała nowa, drewniana budowla na podmurówce z dwiema wieżami pw. św. Jana Chrzciciela i św. Kazimierza. W 1898 roku staraniem ówczesnego proboszcza ks. Adama Sadowskiego rozpoczęto budowę nowego obiektu kościoła, który finalnie zaczął funkcjonować w 1909 roku.

Rysunek 6. Medale Gminy Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

Rysunek 7. Logo 500-lecia Gminy Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

W XVIII wieku po III rozbiorze Polski region sadowieński wcielony został do zaboru austriackiego, natomiast obszary znajdujące się po drugiej stronie rzeki Bug objęte zostały przez zabór pruski. Zmiana tego stanu rzeczy nastąpiła dopiero po wojnie Napoleona i Księstwa Warszawskiego z Austrią w roku 1809. Uwolniono wówczas region sadowieński spod kurateli Austrii. Na przestrzeni kolejnych lat mieszkańcy tych ziem przechodzili pod kolejno zmieniające się rządy - najpierw Austrii, potem Księstwa Warszawskiego, zaboru rosyjskiego i wreszcie od 1815 pod kuratelę Królestwa Polskiego.

W roku 1824 Stanisław Zamojski przekazał dobra sadowieńskie synowi Andrzejowi Zamojskiemu, który chcąc rozwijać otrzymane w posiadanie ziemie podjął decyzję intensywnego karczowania rozległych na tym obszarze lasów oraz osuszania mokradeł, sprowadzając w tym celu kolonistów niemieckich wyznania ewangelickiego. W roku 1829 liczba osadników niemieckich dynamicznie wzrastała, co wpływało na rozwój regionu, tworzenie nowych wsi i osad. Obszar znajdujący się w regionie osady Sadowne w XIX wieku zamieszkiwała przybywająca na te tereny społeczność żydowska. W roku 1810 historyczne kroniki podają liczbę 74 Żydów zamieszkujących parafię Sadowne. Znaczącą datą w historii regionu była data uwłaszczenia przez rząd carski w roku 1864 wszystkich włościan zamieszkujących region. Na dowód wdzięczności mieszkańcy osady Sadowne i Płatkownicy wystawili pomnik wdzięczności za uwłaszczenie ze stosowną inskrypcją, której treść po I wojnie światowej zmieniono, składając wyrazy szacunku i dowody wdzięczności Tadeuszowi Kościuszce.

Istotnym dla miejscowości Sadowne wydarzeniem o historycznym znaczeniu była budowa w roku 1891 linii kolejowej relacji Warszawa - Petersburg, a także drogi relacji Ostrów Maz. - Mińsk Maz. Inwestycje te znacznie wpłynęły na rozwój społeczny i gospodarczy regionu.

Pożoga wojenna okresu I wojny światowej była źródłem wielu zniszczeń i degradacji rejonu sadowieńskiego w odniesieniu nie tylko do budynków mieszkalnych, lecz również do najważniejszych obiektów funkcjonalnych osady. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości region próbował przezwyciężyć powstałe zniszczenia, ale ogólno-światowy kryzys gospodarczy z roku 1929 wpłynął destabilizująco na rozwijającą się gospodarkę i zahamował rozwój regionu.

Okres II wojny światowej stał się dla mieszkańców Sadownego i okolicznych miejscowości okresem walki i oporu przeciwko hitlerowskiemu najeźdźcy. Wielu mieszkańców poniosło męczeńską śmierć, będącą wynikiem prowadzonej konspiracji, udziałowi w ruchu oporu, a także działań związanych z pomocą i ukrywaniem ludności żydowskiej. Z informacji archiwalnych – prowadzonego przez ówczesnego wójta zestawienia z 1946 roku – wynika, iż prowadzone na obszarze Sadownego działania wojenne doprowadziły do śmierci ogółem 216 osób. Część z tych osób zginęła bezpośrednio w prowadzonych bitwach na obszarze regionu, ponad połowa została zamordowana, pozostała część utraciła życie w obozach koncentracyjnych. Znaczna część mieszkańców w liczbie 465 osób została przez Niemców wywieziona na obszar Rzeszy do tzw. przymusowych robót. Podczas okupacji niemieckiej zniszczeniu uległo wiele zabudowań i zagród oraz obiektów użyteczności publicznej, prowadząc do rozległych strat gospodarczych i społecznych.

3. Diagnoza sytuacji gminy Sadowne

Kluczowym aspektem nakreślania wizji rozwoju jest wnikliwa diagnoza bieżącej sytuacji Gminy. Analiza powinna zawierać opis najważniejszych obszarów Gminy, świadczących zarówno o dotychczasowym poziomie rozwoju, jak i o możliwościach poprawienia dotychczasowego stanu. Opis poszczególnych sfer funkcjonowania Gminy Sadowne pozwoli na zidentyfikowanie potrzeb mieszkańców oraz potencjału rozwojowego Gminy.

3.1. Opis sfery demograficznej

W roku 2014 faktyczna liczba mieszkańców Gminy Sadowne (według danych GUS na dzień 31.12.2014) wynosiła 6 023 osoby. Poniższa tabela przedstawia proces kształtowania się liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 1 Liczba ludności w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 wg faktycznego miejsca zamieszkania

Liczba ludności	Stan na 31 XII							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	6 158	6 145	6 082	6 189	6 128	6 109	6 066	6 023
Kobiety	3 158	3 130	3 092	3 177	3 156	3 127	3 105	3 080
Mężczyźni	3 000	3 015	2 990	3 012	2 972	2 982	2 961	2 943

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Ludność.

Liczba mieszkańców Gminy Sadowne z roku na rok wykazuje tendencję spadkową. Wyjątkiem był jedynie rok 2010, kiedy odnotowano wzrost liczby mieszkańców.

Demografię Gminy Sadowne należy rozpatrywać także w podziale na ludność zamieszkującą sołectwa. Ludność Gminy w rozbiciu na poszczególne sołectwa przedstawia poniższa tabela (dane Urzędu Gminy - stan z dnia 31.12.2014 r.).

Tabela 2. Liczba mieszkańców w Gminie Sadowne w podziale na sołectwa

Sołectwo	Liczba ludności
Bojewo	151
Grabiny	147
Kolonia Złotki	116
Kołodział	194
Kołodział Rybie	133
Krupińskie	79
Morzyczyn Włociański	196
Morzyczyn Włóki	376
Ocięte	343
Orzełek	235
Płatkownica	243
Raźny	83
Sadoleś	316
Sadowne	1 318

Sojkówek	203
Sokółka	426
Szynkarzyna	335
Wilczogęby	134
Zalesie	194
Zarzetka	192
Zieleniec	361
Złotki	287
Razem	6 062

Źródło: Dane Urzędu Gminy Sadowne.

Z powyższych danych wynika, że największe pod względem liczby mieszkańców są sołectwa: Sadowne, Sokółka i Morzyczyn Włóki. Pozostałe miejscowości są zdecydowanie mniejsze. W wielu z nich liczba mieszkańców nie przekracza 200 osób.

Liczba mieszkańców Gminy Sadowne według kryterium produktywności zgodnie ze stanem na rok 2014 przedstawia się następująco:

- Wiek przedprodukcyjny (17 lat i mniej) – 18,9 % (1 136 osób),
- Wiek produkcyjny – 61,5 % (3 707 osób),
- Wiek poprodukcyjny – 19,6 % (1 186 osób).

Sytuacja demograficzna Gminy Sadowne według kryterium produktywności w znacznej mierze odzwierciedla krajowe oraz wojewódzkie tendencje. Dla porównania wskaźniki odnoszące się do kryterium produktywności dla osób w wieku przedprodukcyjnym w roku 2014 wynosiły dla Polski 18,0%, dla województwa mazowieckiego 18,5%, a dla powiatu węgrowskiego 19,2%. Dla osób w wieku produkcyjnym parametry te wynosiły dla Polski 63,0%, dla województwa mazowieckiego 62,0%, a dla powiatu węgrowskiego 61,8%, natomiast analogiczne wskaźniki dla osób w wieku poprodukcyjnym wynosiły: 19,0%, 19,5% oraz 19,1%.

Poniższa tabela pokazuje, jak kształtowała się liczba ludności związana z ekonomicznymi grupami wieku w latach 2007-2014.

Tabela 3 Liczba mieszkańców w Gminie Sadowne według kryterium produktywności w latach 2007- 2014

Ludność w wieku:	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
przedprodukcyjnym	1 357	1 309	1 266	1 262	1 226	1 186	1 149	1 136
produkcyjnym	3 577	3 607	3 595	3 746	3 746	3 765	3 749	3 707
poprodukcyjnym	1 224	1 229	1 221	1 181	1 156	1 158	1 168	1 180

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Ludność.

Jak wynika z analizy powyższej tabeli, Gmina z roku na rok notuje spadek udziału osób będących w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Widoczny jest także systematyczny wzrost wskaźnika osób w wieku poprodukcyjnym. W odniesieniu do populacji osób w wieku produkcyjnym odnotowano okresowe wahania wskaźnika.

Kolejną wartością opisującą sytuację demograficzną danego obszaru jest wskaźnik obciążenia demograficznego, który przedstawia relację w zakresie liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2014 roku powyższy wskaźnik dla Gminy Sadowne ukształtował się na poziomie 62,5 osób. Odnotowano spadek tego wskaźnika na przestrzeni ostatnich lat (jedynie

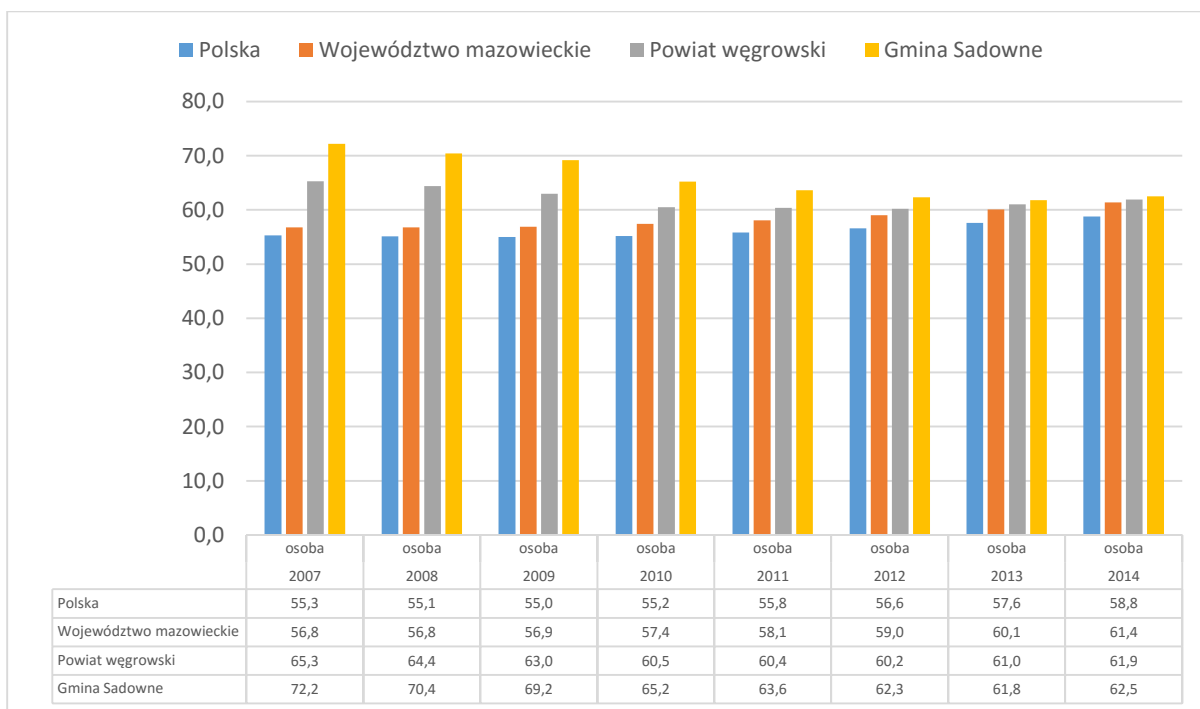

w roku 2014 wartość wskaźnika wzrosła). Dla porównania wartość parametru dla Polski w tym samym okresie wyniosła 58,8 osób, dla województwa mazowieckiego 61,4 osób, a dla powiatu węgrowskiego 61,9 osób.

Poziom wskaźnika dla Gminy Sadowne jest wyższy od poziomu wskaźników wyznaczanych dla kraju, województwa mazowieckiego oraz powiatu węgrowskiego. Taki poziom oraz tendencje wskaźnika są niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia itp.).

Wykres 1. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) dla Gminy Sadowne w odniesieniu do danych dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych – Ludność.

Kolejnym istotnym parametrem jest miara demograficznej młodości – jest to wskaźnik obrazujący perspektywy demograficzne Gminy, który uwzględnia udział osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym. W Gminie Sadowne wartość tego wskaźnika kształtuje się na względnie stałym poziomie wynoszącym ok. 30%, chociaż zauważalny jest stopniowy spadek.

Tabela 4. Miara demograficznej młodości (udział osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

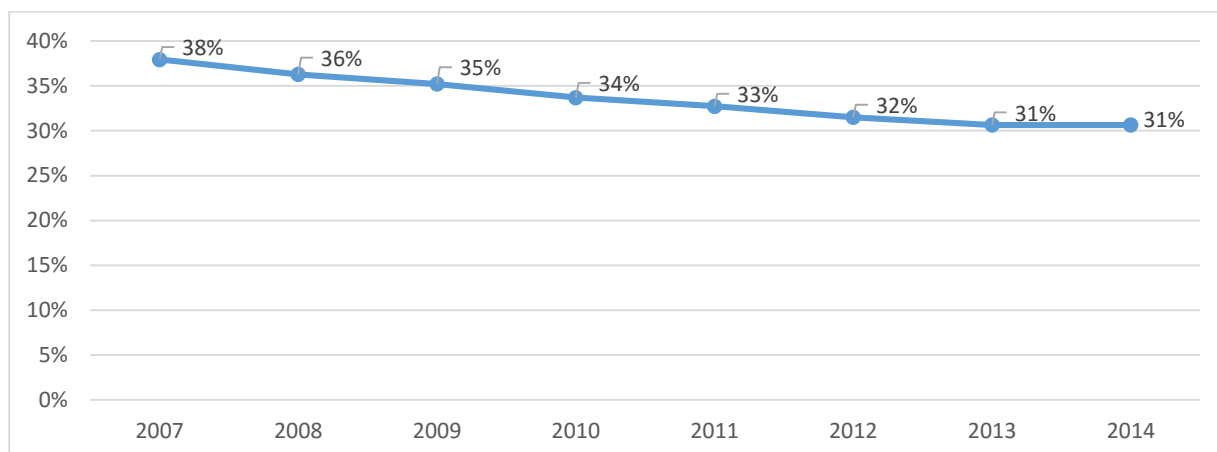
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Sadowne	38%	36%	35%	34%	33%	32%	31%	31%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Ludność.

Wykres 2. Miara demograficznej młodości w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Ludność.

Analizując społeczeństwo Gminy Sadowne pod względem jego zdrowotności oraz żywotności, należy wziąć pod uwagę miarę demograficznej starości, czyli relację ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym.

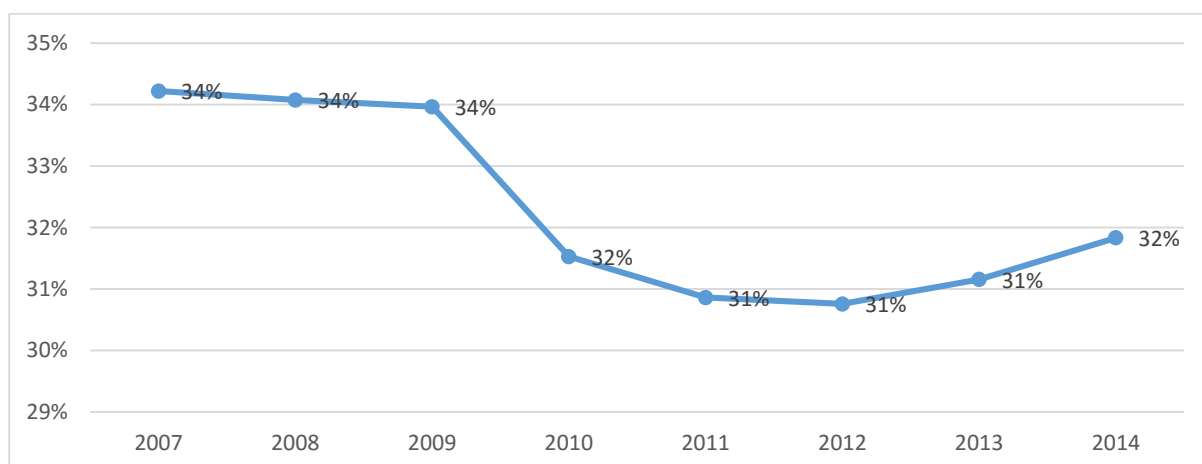
Zmniejszająca się populacja osób w wieku przedprodukcyjnym oraz obserwowany od roku 2012 wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym sprawiają, że w Gminie Sadowne można zaobserwować trend związany z powolnym starzeniem się społeczeństwa.

Tabela 5. Miara demograficznej starości (udział ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym) Gminy Sadowne w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Sadowne	34%	34%	34%	32%	31%	31%	31%	32%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Ludność.

Wykres 3. Miara demograficznej starości w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

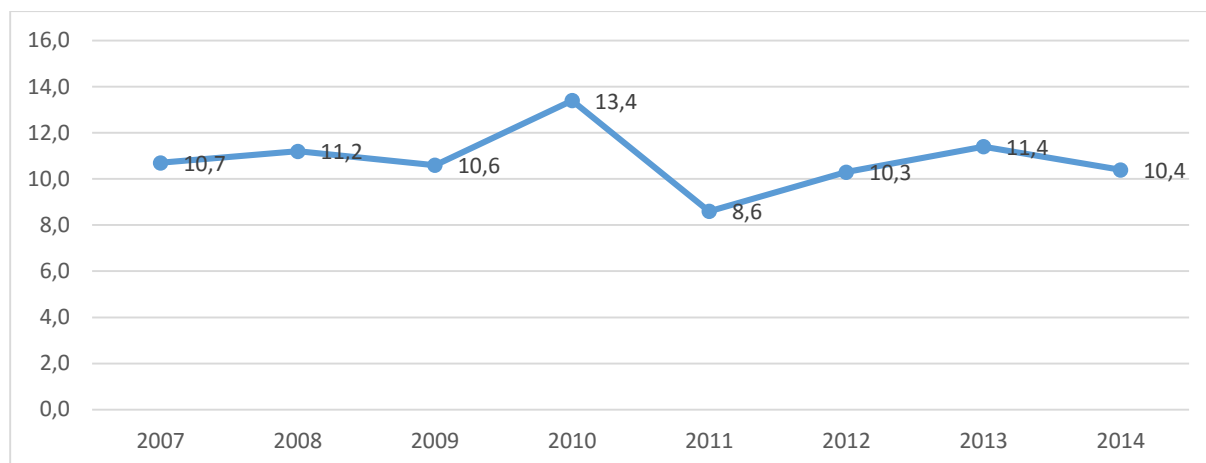
Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Ludność.

Sytuację demograficzną Gminy Sadowne w odniesieniu do wskaźnika urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w latach 2007-2014 charakteryzowały okresowe wahania wartości tego parametru. Wartość wskaźnika w 2014 roku wynosiła 10,4 urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców.

Wykres 4. Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Ludność.

Sytuacja Gminy Sadowne na tle innych gmin powiatu węgrowskiego w odniesieniu do wskaźnika urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców jest niekorzystna. W 2014 roku Gmina Sadowne odnotowała jedną z najniższych wartości tego parametru w porównaniu do innych gmin powiatu węgrowskiego. Niższą wartość wskaźnika odnotowały jedynie: Gmina Wierzbno oraz Gmina Łochów-obszar wiejski.

Tabela 6. Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wierzbno	9,5	9,9	10,6	11,1	8,9	10,0	10,1	7,9
Łochów - obszar wiejski	11,6	11,2	10,3	14,1	13,0	10,4	11,4	10,3
Sadowne	10,7	11,2	10,6	13,4	8,6	10,3	11,4	10,4
Korytnica	12,0	13,8	10,2	11,1	7,7	10,2	12,0	10,6
Łochów	11,4	12,1	10,8	13,2	11,9	9,7	11,9	10,9
Węgrów	11,8	12,6	11,0	12,2	10,9	9,4	9,5	11,2
Miedzna	10,8	9,4	11,0	7,9	11,2	8,6	7,6	11,2
Grębków	13,0	10,1	10,6	8,9	11,5	13,6	13,2	11,7
Łochów - miasto	11,0	13,6	11,6	11,7	10,2	8,6	12,8	11,8
Liw	9,7	13,1	11,9	11,0	11,8	13,8	12,9	12,0
Stoczek	9,9	12,1	11,1	12,1	12,5	10,7	8,9	13,2

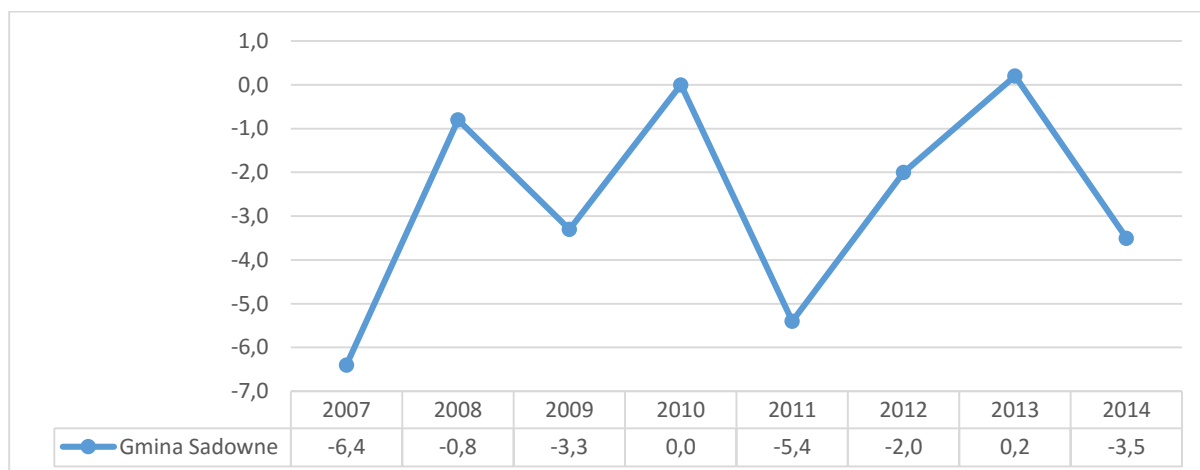
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Ludność.

Czynnikiem, który w sposób jednoznaczny obrazuje oraz wpływa na sytuację demograficzną Gminy Sadowne, jest przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2007-2014 wskaźnik ten utrzymywał się niezmiennie na ujemnym poziomie (poza rokiem 2010, kiedy odnotowano zerowy przyrost naturalny oraz rokiem 2013, kiedy poziom wskaźnika wynosił 0,2), co stanowi niekorzystną przesłankę rzutującą na sytuację społeczno-gospodarczą Gminy w najbliższych latach.

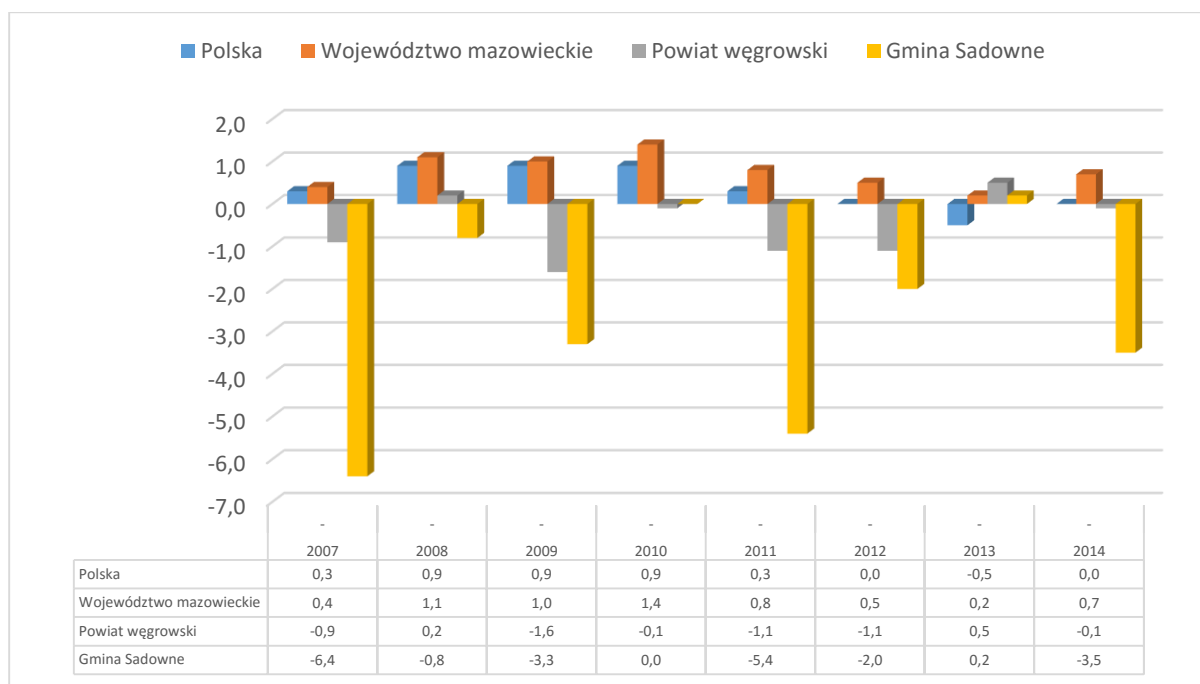
Wykres 5. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS – Ludność.

Zgodnie z danymi GUS, wskaźnik przyrostu naturalnego dla Gminy Sadowne także na tle innych jednostek terytorialnych (państwa, województwa, powiatu) wykazuje niekorzystne tendencje. W 2014 roku przyjął on bowiem w Gminie wartość -3,5 – analogiczny wskaźnik dla całego kraju wyniósł 0,0 dla województwa mazowieckiego 0,7, zaś dla powiatu węgrowskiego -0,1.

Wykres 6. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 w odniesieniu do powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego oraz Polski

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Ludność.

W porównaniu z innymi gminami powiatu węgrowskiego Gmina Sadowne w 2014 roku także odnotowała jedną z najniższych wartości wskaźnika przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców (poza Gminą Wierzbno, której wskaźnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie -8,2).

Tabela 7. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wierzbno	-6,2	-6,3	-3,7	-4,3	-4,3	-7,0	-9,7	-8,2
Sadowne	-6,4	-0,8	-3,3	0,0	-5,4	-2,0	0,2	-3,5
Grębków	1,1	-2,2	-4,7	-4,3	-4,4	-3,5	-1,5	-2,6
Korytnica	-1,2	1,5	-7,7	-2,7	-6,9	-3,5	-2,2	-2,5
Łochów - obszar wiejski	0,4	1,8	-2,4	2,3	0,3	-1,4	1,4	-0,9
Miedzna	-2,4	-3,9	-2,7	-10,8	-1,2	-4,9	-2,2	0,2
Liw	-2,0	-0,5	-0,5	-0,1	-0,5	4,2	1,6	0,8
Węgrów	3,4	2,1	2,1	3,1	2,3	1,3	2,6	1,5
Łochów	0,6	2,3	-0,1	3,2	1,1	-0,6	3,6	1,6
Stoczek	-5,4	-2,1	-2,5	-1,1	0,2	-3,8	-4,0	2,1
Łochów - miasto	1,1	3,1	3,8	4,6	2,4	0,7	7,2	5,6

Źródło: Bank danych Lokalnych GUS – Ludność.

Innym czynnikiem silnie oddziałującym na liczbę ludności i sytuację demograficzną gminy są procesy migracyjne. Dla potrzeb analizy sytuacji demograficznej stopień nasilenia migracji określany jest za pomocą wskaźnika salda migracji, czyli różnicy między liczbą zameldowań a wymeldowań mieszkańców. W Gminie Sadowne w 2014 roku, a także w latach poprzednich, saldo migracji wykazało ujemne wartości, co oznacza, że w omawianych latach, z powodu zmiany miejsca zamieszkania zmniejszyła się liczba mieszkańców Gminy.

Tabela 8. Saldo migracji na pobyt stały w Gminie Sadowne w latach 2007-2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Saldo migracji	-46	-12	-42	-34	-28	-26	-53	-20

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS- Ludność

W odniesieniu do wskaźnika migracji na 1 000 mieszkańców sytuacja w powiecie węgrowskim kształtowała się następująco:

Tabela 9. Wskaźnik migracji na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Węgrów	-5,6	-2,1	0,2	-2,9	-3,8	-1,1	-4,2	-0,1
Grębków	-7,8	-6,6	-0,7	-1,5	-2,8	3,1	-1,1	-0,4
Korytnica	-4,9	-9,5	-4,3	-7,0	-5,9	-4,1	-3,5	-1,4
Liw	-4,6	-3,7	-4,0	-1,3	-3,8	-5,0	0,9	-3,3
Łochów	3,9	1,2	0,2	1,6	-1,2	-1,2	-2,5	-3,5
Łochów - miasto	0,2	-1,5	0,9	-0,9	-2,7	-3,0	-0,7	-3,7
Łochów - obszar wiejski	6,1	2,8	-0,2	3,1	-0,3	-0,1	-3,5	-3,8
Miedzna	-10,1	-3,7	-9,8	-8,4	-3,4	-3,2	-7,4	-5,2
Sadowne	-7,4	-2,0	-6,9	-5,5	-4,5	-4,3	-8,7	-5,6
Stoczek	-4,2	-2,9	-8,6	1,5	-5,3	-1,1	-5,8	-7,0
Wierzbno	-11,1	0,0	-2,3	-2,9	-8,9	-1,3	-7,0	-7,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS– Ludność.

Jak przedstawia powyższa tabela, Gmina Sadowne odnotowała jeden z najniższych (poza Gminą Stoczek i Gminą Wierzbo) wskaźników migracji wśród wszystkich gmin powiatu węgrowskiego.

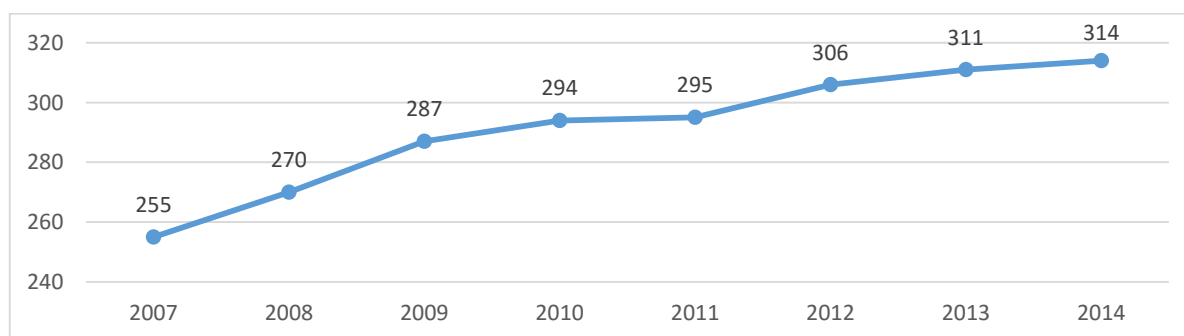
Analiza wszystkich wyżej wymienionych danych oraz wskaźników prezentuje całościowy obraz sytuacji demograficznej Gminy Sadowne. Gmina posiada wyraźne problemy demograficzne, o czym świadczą nasilone procesy starzenia się społeczeństwa. Sytuacji nie poprawia także mało korzystna struktura społeczeństwa oraz wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego. Na podstawie analizy dostępnych danych możemy domniemywać, że o ile nie zostaną wdrożone działania odwracające trend, liczba mieszkańców z roku na rok będzie maleć. Podana diagnoza oparta jest na obserwacji utrzymującego się od wielu lat trendu dotyczącego ujemnego wskaźnika przyrostu naturalnego, niekorzystnej struktury wiekowej mieszkańców oraz ujemnego salda migracji. W kolejnych latach z powodu starzejącego się społeczeństwa oraz migracji głównie ludzi młodych obszar Gminy Sadowne będzie wykazywał sukcesywne zmniejszanie się liczby mieszkańców. W odniesieniu do innych przyjętych do analizy gmin powiatu węgrowskiego, Gmina Sadowne notuje niekorzystne wskaźniki w aspekcie urodzeń żywych, przyrostu naturalnego czy ujemnego salda migracji. Aby poprawić sytuację demograficzną, a w konsekwencji także sytuację społeczno-gospodarczą, Gmina powinna przede wszystkim podjąć działania mające na celu zachęcanie ludzi młodych do osiedlania się na terenie Gminy i do zakładania rodzin oraz stworzyć przedsiębiorcom dogodne warunki prowadzenia działalności gospodarczej.

3.2. Opis sfery gospodarczej

3.2.1. Potencjał gospodarczy

Na terenie Gminy Sadowne działalność gospodarczą prowadzi 314 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (stan na koniec 2014 roku). Odnotowane wskaźniki wykazują, że na przestrzeni lat 2007-2014 liczba podmiotów gospodarczych sukcesywnie wzrastała.

Wykres 7. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Sadowne w latach 2007- 2014

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – podmioty gospodarcze.

Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Sadowne w latach 2007- 2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Sadowne	255	270	287	294	295	306	311	314

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Podmioty gospodarcze.

Analizując kryterium własnościowe, struktura podmiotów gospodarczych przedstawia się następująco:

Tabela 11. Liczba oraz struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Sadowne według sektorów własnościowych (stan na 2014 rok)

	Liczba	Udział
Sektor publiczny	21	6,69%
Sektor prywatny	293	93,31%
Razem	314	100%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Podmioty gospodarcze.

Przeważająca liczba podmiotów gospodarczych działa w sektorze prywatnym. Są to głównie małe lokalne przedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników.

Funkcjonujące na terenie Gminy Sadowne podmioty gospodarcze działają głównie w zakresie sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) oraz sekcji F (budownictwo).

Tabela 12. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Sadowne według sekcji PKD 2007 (stan na 2014 rok)

Symbol	Opis	Liczba
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16
B	Górnictwo i wydobywanie	1
C	Przetwórstwo przemysłowe	48
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
F	Budownictwo	56
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	76
H	Transport i gospodarka magazynowa	10
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4
J	Informacja i komunikacja	0
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	10
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	14
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9
P	Edukacja	15
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	13
S, T, U	Pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, organizacje i zespoły eksterytorialne	27

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – Podmioty gospodarcze.

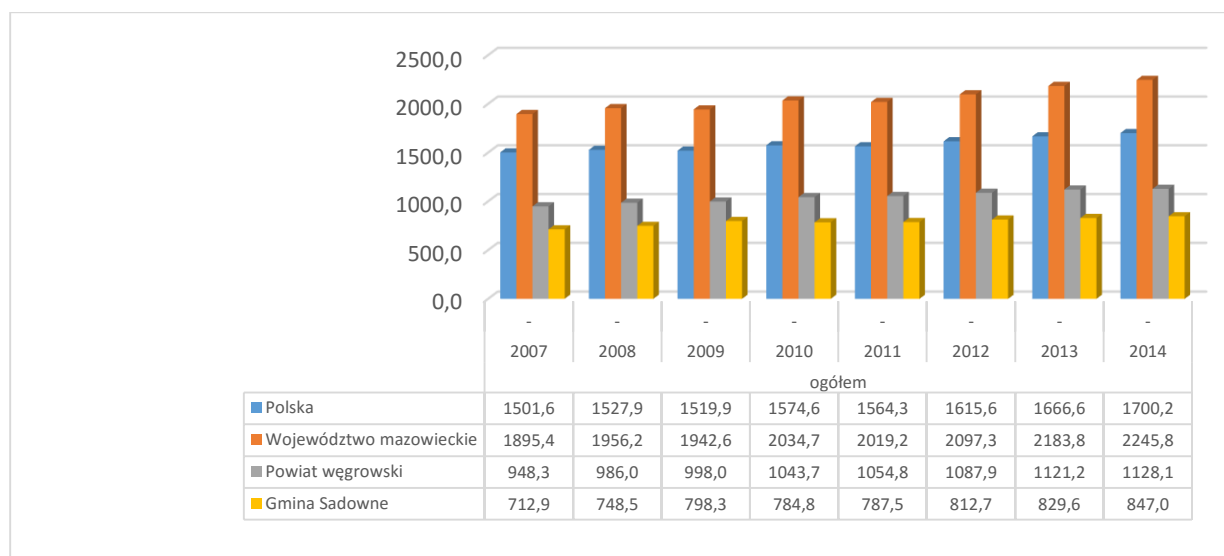

W strukturze podmiotów gospodarczych przeważający udział mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Według danych GUS w 2014 roku w takiej formie prawnej funkcjonowało aż 253 podmiotów, co stanowi ponad 80% wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Sadowne.

Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru na 10 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił w 2014 roku dla Gminy Sadowne 847 i był niższy niż poziom tego wskaźnika odnotowany dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i kraju. Niezadowalającą sytuację w obszarze rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Sadowne pogłębia także porównanie powyższego parametru względem innych gmin powiatu węgrowskiego.

Poniższy wykres i tabela obrazują opisywane zależności.

Wykres 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 w odniesieniu do danych dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i kraju

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – podmioty gospodarcze.

Tabela 13. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w latach 2007-2014 w gminach powiatu węgrowskiego

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Węgrów	1 562,0	1 618,7	1 571,5	1 658,8	1 693,4	1 707,8	1 777,2	1 758,8
Łochów - miasto	1 334,4	1 374,1	1 420,2	1 545,1	1 573,0	1 612,0	1 641,5	1 615,7
Łochów	932,6	965,9	999,8	1 091,6	1 118,4	1 172,3	1 212,7	1 174,9
Wierzbno	844,7	880,5	843,4	836,1	872,4	897,5	906,0	1 068,8
Liw	714,9	737,2	812,0	842,6	826,3	899,9	889,5	923,2
Stoczek	847,6	887,3	890,5	873,0	851,1	871,5	895,2	918,5
Łochów - obszar wiejski	674,2	705,0	733,3	800,1	828,2	892,8	939,8	894,6
Grębków	670,2	686,0	709,5	774,5	803,2	801,5	831,2	867,3
Sadowne	712,9	748,5	798,3	784,8	787,5	812,7	829,6	847,0
Miedzna	664,7	679,7	732,7	746,2	725,3	761,9	766,1	836,4
Korytnica	663,5	727,2	690,5	695,6	687,1	710,7	755,6	759,6

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – podmioty gospodarcze.

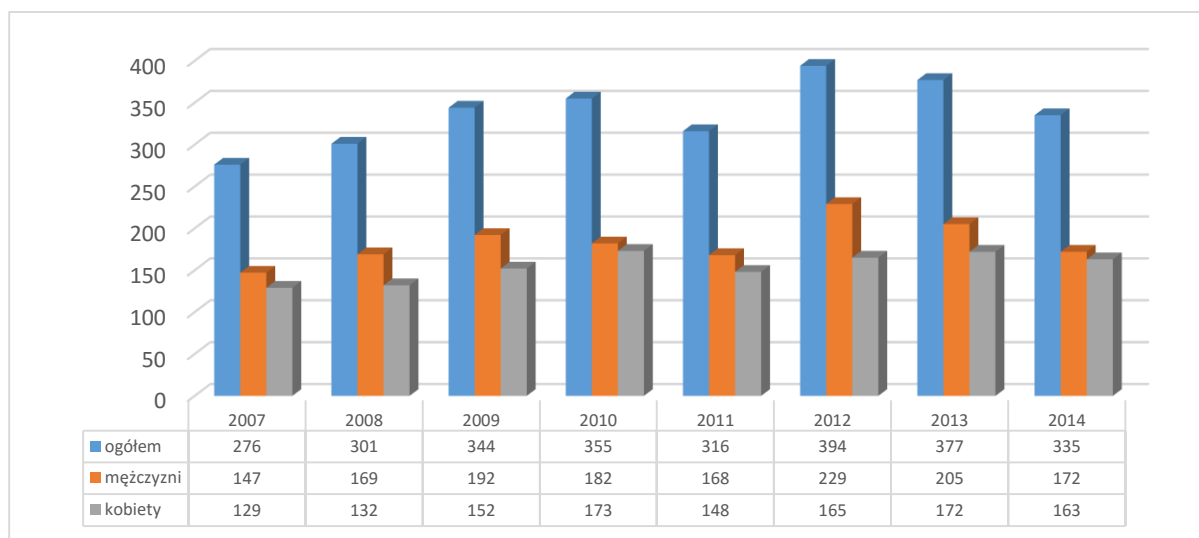

3.2.2. Poziom bezrobocia

W Gminie Sadowne w latach 2007-2014 liczba osób posiadających status osoby bezrobotnej wykazywała okresowe wahania. Do roku 2010 liczba ta sukcesywnie wzrastała, w roku 2011 nastąpił spadek, w kolejnym roku ponownie odnotowano wzrost wskaźnika, a w latach 2013 i 2014 – spadek. Według danych GUS liczba zarejestrowanych bezrobotnych w 2014 roku wynosiła 335 osób. Proces kształtowania się liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Sadowne w latach 2007- 2014 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 według płci

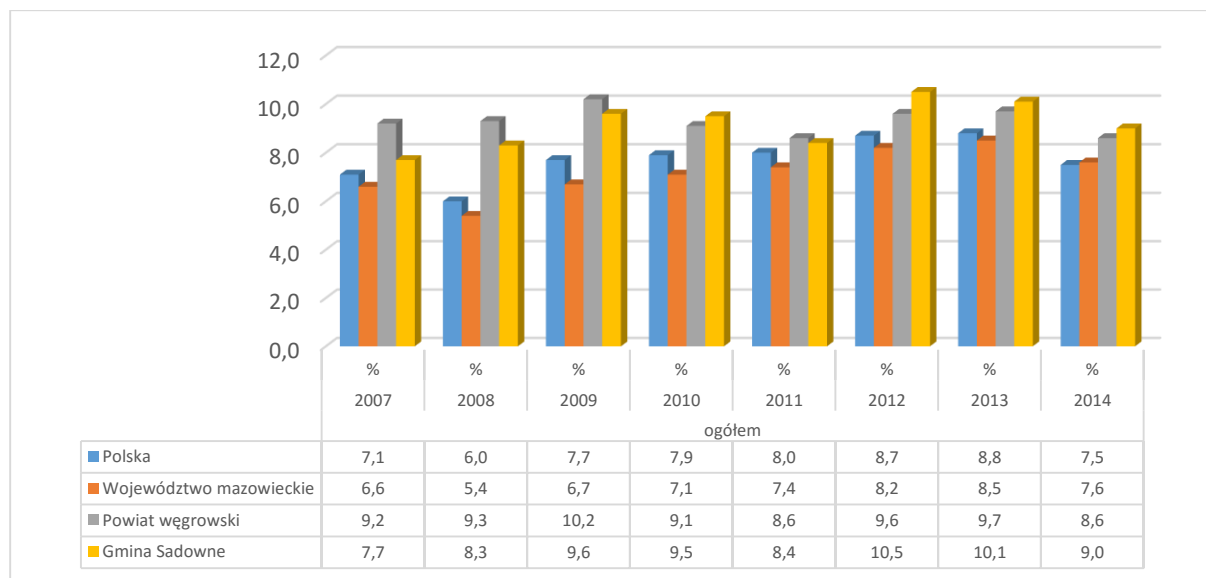

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – rynek pracy.

Sytuacja na rynku pracy w Gminie Sadowne określana jest także przez udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Z danych GUS wynika, że parametr ten na przestrzeni ostatnich lat nie wykazywał jednoznacznej tendencji wzrostowej albo spadkowej. Sytuacja na lokalnym rynku pracy kształtuje się niekorzystnie w porównaniu z wynikami nadrzędnych jednostek terytorialnych (kraju, województwa, powiatu). W latach 2012-2014 parametr ten w Gminie Sadowne był wyższy w porównaniu do analogicznych danych odnotowanych dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski.

Wykres 10. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Sadowne w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2007-2014

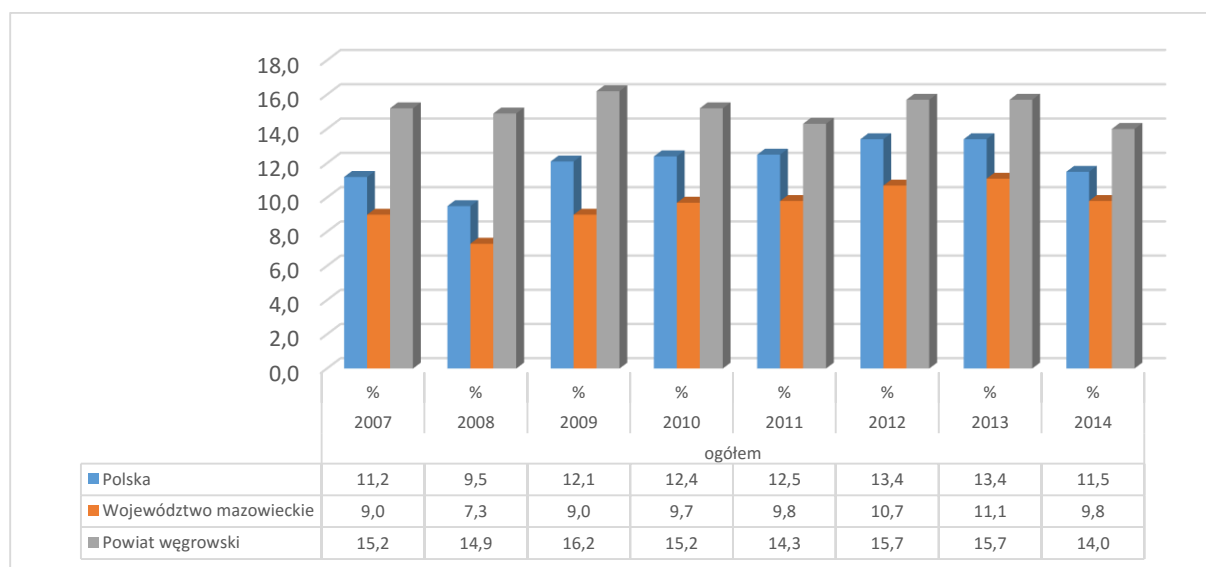

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – rynek pracy.

Rynek pracy można scharakteryzować także dzięki poziomowi wskaźnika stopy bezrobocia. Ze względu na brak dostępnych danych dotyczących stopy bezrobocia rejestrowanego dla gmin, wiążące będą dane w odniesieniu do powiatu węgrowskiego.

Według danych GUS stopa bezrobocia rejestrowanego dla powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014 podlegała okresowym wahaniom, jednak w całym przyjętym do analizy okresie była wyższa niż wskaźniki nadrzędnych jednostek terytorialnych.

Wykres 11. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2007-2014 w odniesieniu do powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego oraz Polski

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – rynek pracy.

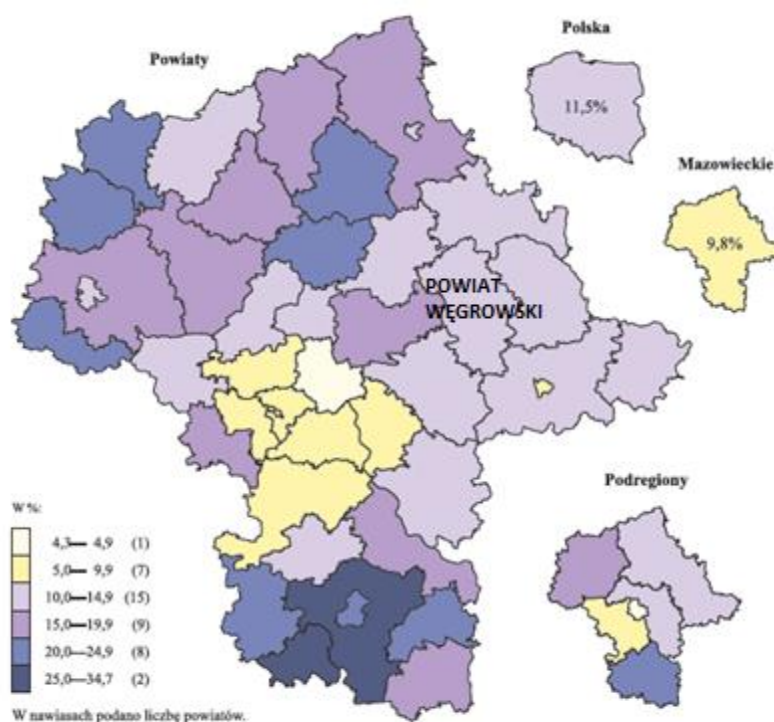

Jak wynika z analizy powyższego wykresu, sytuacja na rynku pracy powiatu węgrowskiego jest niezadowalająca. Według danych GUS w 2014 roku stopa bezrobocia wyniosła 14,0 %. W tym samym okresie dla województwa mazowieckiego parametr ten ukształtował się na poziomie 9,8 %, a dla Polski na poziomie 11,5 %.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie z roku 2014 obrazujących strukturę populacji zarejestrowanych bezrobotnych według czasu pozostawiania bez pracy, dominującą grupę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, osoby bez kwalifikacji zawodowych oraz osoby bezrobotne do 25 roku życia.

W przeprowadzonym przez Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie Raporcie za 2014 rok dotyczącym województwa mazowieckiego w aspekcie stopy bezrobocia rejestrowanego wykazano, że powiat węgrowski znajduje się w grupie 15 powiatów Mazowsza, których wskaźnik ten kształtował się na poziomie 10-14,9%, co jest wynikiem stosunkowo przeciętnym. Dla porównania, w 19 powiatach województwa odnotowano wyższe wskaźniki, a w 8 powiatach niższe.

Rysunek 8. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie mazowieckim według podregionów i powiatów w 2014 roku

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie „Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w 2014 r.”- Urząd Statystyczny, Warszawa.

Aby poprawić niekorzystną pozycję Gminy Sadowne pod względem poziomu bezrobocia, niezbędne stają się inicjatywy zmierzające do stworzenia korzystnych zachęt inwestycyjnych dla przedsiębiorców. Napływ kapitału inwestycyjnego spowoduje powstawanie nowych podmiotów gospodarczych, a także zwiększenie liczby miejsc pracy. W rezultacie powyższe działania wpłyną na zmniejszenie poziomu bezrobocia i wzrost stopy życiowej mieszkańców Gminy.

3.2.3. Turystyka

Atrakcyjność turystyczna regionu to wypadkowa kilku istotnych czynników. Dominującymi elementami mającymi wpływ na jej występowanie są walory przyrodnicze, wypoczynkowe i kulturowe Gminy, dostęp komunikacyjny oraz standard miejsc noclegowych.

Warunki przyrodnicze i atrakcje turystyczne

Gmina Sadowne charakteryzuje się cennymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi.

Zlodowacenie środkowopolskie oraz procesy denudacyjne z okresu zlodowacenia północnopolskiego ukształtowały współczesną rzeźbę terenu Gminy i wpłynęły na ukształtowanie utworów lodowcowych i wodno-lodowcowych w postaci występujących w tym regionie piasków i glin.

Usytuowanie Gminy Sadowne w obszarze Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego oraz w obszarze funkcjonalnym o nazwie Zielone Płuca Polski, w którego skład wchodzi województwo: podlaskie, warmińsko-mazurskie, północna część województwa mazowieckiego oraz część województwa kujawsko-pomorskiego i pomorskiego, sprawia, że walory środowiska naturalnego stanowią niezaprzeczalny, atrakcyjny walor regionu.

Nadbużański Park Krajobrazowy usytuowany w środkowo-wschodniej części województwa mazowieckiego należy do grupy największych parków krajobrazowych w Polsce, jego powierzchnia wynosi 74 136,50 ha. Obszar parku porastają głównie lasy sosnowe, a tereny nadrzeczne kształtują piaszczyste wydmy i torfowiska. Dolina Bugu obfituje w tereny porośnięte zaroślami łożowymi i łąkami zalewowymi. Wśród rzadkich gatunków roślin na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego występują między innymi: wawrzynek wilczełyko, orlik pospolity, lilia złotogłów, naparstnica zwyczajna, zimozioł północny, parzydło leśne, pełnik europejski, salwinia pływająca, rosiczka wąskolistna, widłak spłaszczony, storczyki.

Rysunek 9. Torfowisko Kules

Źródło: www.parkiotwock.pl

Na terenie Gminy Sadowne funkcjonuje ścieżka przyrodnicza wokół użytku ekologicznego „Torfowisko Kules” o długości 1 600 m. Torfowisko usytuowane w polodowcowej niecce, wśród morenowych wydym, stanowi interesujące przyrodniczo występowanie dwóch odrębnych środowisk ekosystemu, a mianowicie piaszczystej wydmy i podmokłego bagna.

Na obszarze Gminy Sadowne zlokalizowane są dwa obszary Natura 2000: Ostoja Nadbużańska oraz Dolina Dolnego Bugu.

Ostoja Nadbużańska zaliczona została do najważniejszych obszarów dla ochrony ichtiofauny w Polsce. Wśród gatunków chronionych szczególnie cenne są: koza złotawa i kielb białopłetwy. Obszar stanowi siedlisko dla rzadkich gatunków roślin, bezkręgowców i ptaków.

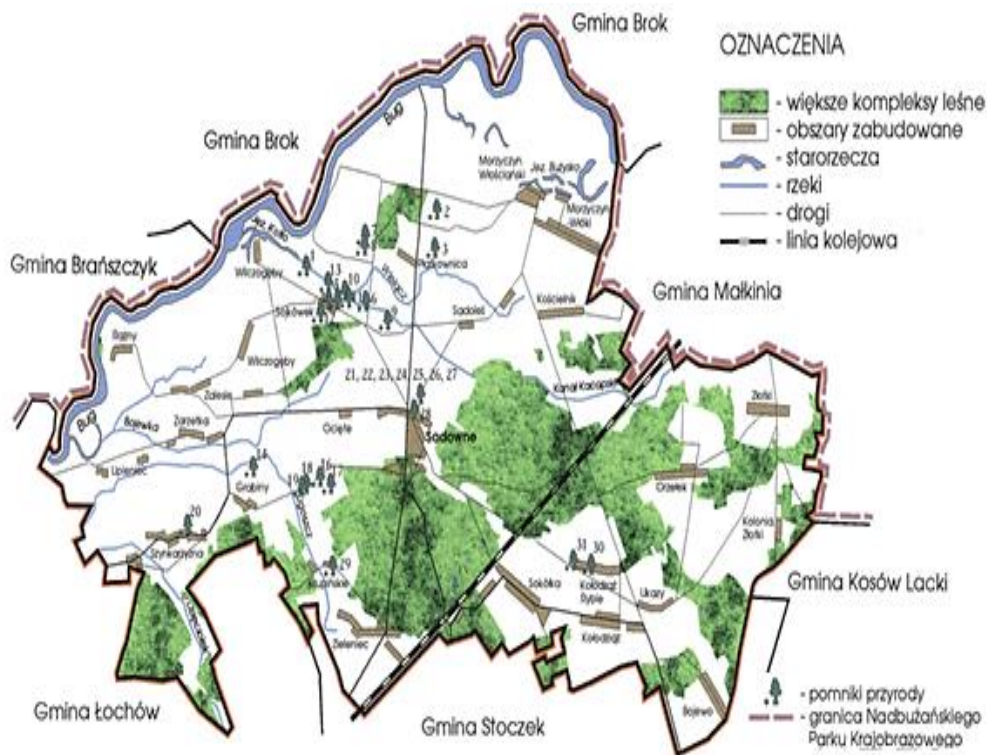
Dolina Dolnego Bugu – strefa ochrony przyrody w ramach Natura 2000 – jest miejscem występowania 39 gatunków ptaków chronionych, objętych tzw. ptasią dyrektywą oraz miejscem występowania przedstawicieli chronionych gatunków ssaków (np. bobra europejskiego i wydry), płazów, gadów i ryb.

Teren Gminy Sadowne posiada doskonałe warunki do rozwoju turystyki pieszej i rowerowej. Obecnie w Gminie funkcjonują dwa główne szlaki rowerowe:

- Nadbużański Szlak Rowerowy (niebieski) usytuowany wzdłuż doliny rzeki Bug – szlak daje możliwość podziwiania cennych i różnorodnych przyrodniczo terenów: rozległych łąk, terenów leśnych oraz pomników przyrody,
- Szlak MZ-262-c (czerwony) będący częścią szlaku Puszczy Kamienieckiej, a przebiegający przez obszar Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, rezerwatu „Czaplowizna”, rezerwatu „Jagiel”, a także „Tofowiska Kules”.

Na obszarze Gminy Sadowne w kompleksie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego znajduje się 49 pomników przyrody, wśród nich są: dąb szypułkowy w miejscowości Ocięte, lipa drobnolistna w miejscowości Wilczogęby, sosna zwyczajna w Sadownem oraz aleja dębów na cmentarzu w Sadownem.

Rysunek 10. Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione w Gminie Sadowne

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne.

Rysunek 11. Sosna zwyczajna (Chopina) w Gminie Sadowne

Źródło: www.parkiotwock.pl

Zgodnie z rejestrem Narodowego Instytutu Dziedzictwa (stan na 30 czerwca 2015 r.) na terenie Gminy Sadowne zlokalizowane są trzy obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych:

- Morzyczyn Włościański - Komora celna, obiekt dom mieszkalny - 1806-1809, nr rej. 341 z 1981
- Sadowne – Kościół parafialny pod wezwaniem Jana Chrzciciela - 1906-1909, nr rej. 949 z 1972
- Sadowne – Plebania drewniana – 1828, nr rej. 340 z 1983 r.

Rysunek 12. Kościół parafialny pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela w Sadownem

Źródło: www.parkiotwock.pl

Ciekawymi obiektami związanymi z kulturą i historią regionu są liczne krzyże, kapliczki i pomniki usytuowane przy drogach, ścieżkach i domostwach. Stanowią one nie tylko widoczny znak historycznej przeszłości, lecz również odnoszą się do tradycji i kultury Gminy, podnosząc jej walory turystyczne.

Na terenie Gminy Sadowne obiekty zabytkowe oraz obiekty o wysokiej wartości architektonicznej reprezentują nie tylko budynki sakralne, ale także zespoły dworsko-pałacowe oraz wiejskie budownictwo drewniane.

W miejscowości Rażne znajduje się kapliczka św. Rocha, której początki sięgają XVIII wieku, natomiast w miejscowości Zalesie można podziwiać kapliczkę św. Jana Nepomucena, w Sadownem znajduje się kapliczka Matki Bożej.

Wykopaliska archeologiczne potwierdziły występowanie na obszarze Gminy ośrodków kulturowych. W Morzyczynie odnaleziono pozostałości grodziska z okresu średniowiecza, w Płatkownicy – cmentarzysko grobów kloszowych z epoki żelaza, a w miejscowości Zarzетка – tzw. znalezisko luźne w postaci topora z rogu jelenia z młodszej epoki kamiennej - neolitu.

Gmina posiada także kilka zabytkowych cmentarzy, m.in. cmentarz ewangelicki z I połowy XIX wieku, cmentarz parafialny rzymsko-katolicki w Sadownem z 1843 roku oraz cmentarz ewangelicki w miejscowości Sojkówek z I połowy XIX wieku.

Rysunek 13. Kapliczka św. Jana Nepomucena w Zalesiu

Źródło: www.sadowne.pl

Baza gastronomiczna i noclegowa

Istotnym elementem decydującym o atrakcyjności turystycznej regionu jest dobrze funkcjonująca i rozbudowana baza noclegowa oraz gastronomiczna. Według Danych GUS na terenie Gminy Sadowne nie funkcjonują obiekty zbiorowego zakwaterowania, a baza noclegowa reprezentowana jest przez funkcjonujące na terenie Gminy gospodarstwa agroturystyczne (zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Węgrowie obecnie na obszarze Gminy funkcjonują dwa gospodarstwa agroturystyczne). Ten rodzaj infrastruktury turystycznej dzięki walorom środowiska naturalnego ma szansę stać się jednym z czołowych elementów zakwaterowania i spędzenia wolnego czasu dla turystów i przyjezdnych.

Gminę Sadowne charakteryzują dogodne warunki dla rozwoju turystyki. Dzięki walorom przyrodniczym regionu, pięknym krajobrazom, unikalnym, zachowanym formom fauny i flory można wypromować Gminę poprzez wyodrębnienie i zdefiniowanie rozpoznawalnego w regionie produktu turystycznego. Uwagę należy skoncentrować na stworzeniu dobrze funkcjonującej infrastruktury turystycznej, noclegowej i gastronomicznej, umożliwiając przyjezdnym czerpanie z dóbr natury ożywionej i nieożywionej, które niewątpliwie posiada Gmina Sadowne. Koncepcja produktu turystycznego, promującego wypoczynek w czystym, nieskażonym środowisku, obfitującym w różnorodne gatunki roślin i zwierząt, bogatą sieć hydrograficzną i łagodny klimat, stanowi istotny potencjał regionu i jego niezaprzeczalne szanse rozwojowe.

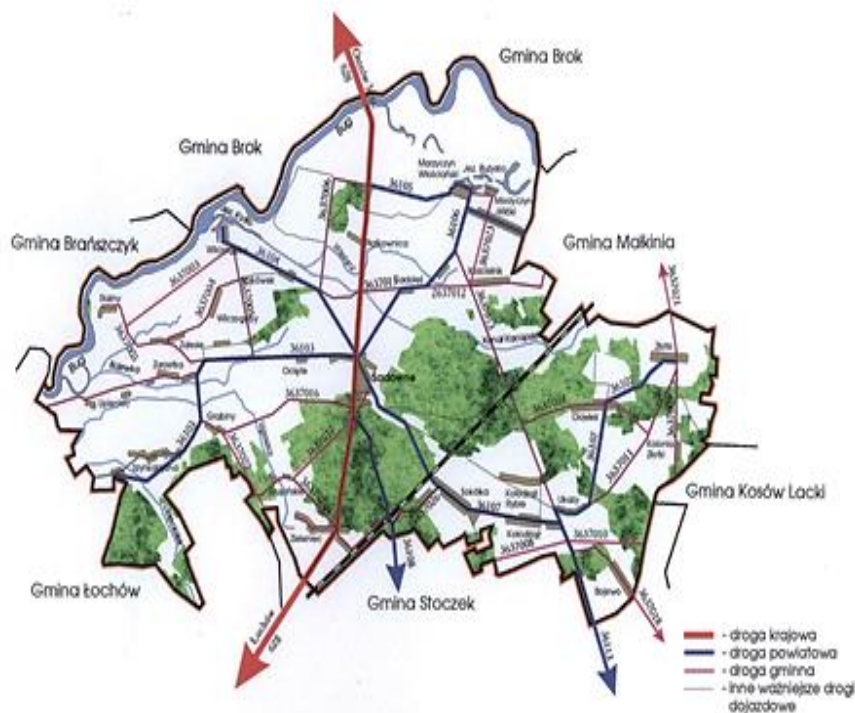
3.3. Opis infrastruktury technicznej

Infrastruktura techniczna spełnia bardzo istotne funkcje związane z rozwojem społeczno-gospodarczym obszaru gminy. Dostępność infrastruktury technicznej jest czynnikiem rozwoju osadnictwa oraz w znacznym stopniu wpływa na poziom życia mieszkańców wsi i miast.

3.3.1. Sieć drogowa

Położenie komunikacyjne Gminy Sadowne w aspekcie połączeń regionalnych jest stosunkowo korzystne. Głównym elementem układu komunikacyjnego w Gminie jest droga krajowa nr 50, stanowiąca otwartą od północy obwodnicę aglomeracji warszawskiej, kończąca swój bieg w Ostrowi Mazowieckiej. Drogi publiczne na terenie Gminy można podzielić na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi powiatowe, drogi gminne. Na terenie Gminy Sadowne nie występują drogi wojewódzkie.

Rysunek 14. System komunikacyjny w Gminie Sadowne

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sadowne.

Gminę Sadowne przecina droga krajowa nr 628, posiadająca parametry drogi klasy G o funkcji międzyregionalnej, przebiegająca przez Ostrów Mazowiecką, Brok, Sadowne i Łochów. W miejscowości Ostów Mazowiecka krzyżują się ważne drogi krajowe: droga nr 18 relacji Warszawa-Białystok, droga nr 63 relacji Łomża-Siedlce oraz droga nr 60 relacji Ostrów Mazowiecka-Ciechanów-Płock. Droga krajowa nr 628 stanowi połączenie w kierunku przejść granicznych na Białoruś oraz na Litwę, a w połączeniu z drogą nr 629 łączy istotne drogi krajowe: drogę nr 2 Warszawa-Terespol z drogą nr 18 Warszawa-Białystok. Tak dogodne położenie Gminy Sadowne w niedalekiej odległości do ważnych szlaków komunikacyjnych kraju stanowi niewątpliwy potencjał rozwojowy dla regionu.

Układ dróg powiatowych na terenie Gminy tworzą drogi wymienione w poniższej tabeli.

Tabela 14. Drogi powiatowe w Gminie Sadowne

Lp.	Nr drogi	Relacja drogi
1.	36103	Jasiorówka - Brzoza - Sadowne
2.	36104	Sadowne - Wilczogęby
3.	36105	Płatkownica - Morzyczyn
4.	36106	Sadowne-Morzyczyn
5.	36107	Sadowne - Kołodział - Złotki
6.	36108	Paplin - Stoczek - Sadowne
7.	36113	Stoczek - Kołodział

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego.

Pozostałe drogi publiczne są drogami gminnymi – lokalnymi i dojazdowymi.

Na obszarze Gminy Sadowne funkcjonuje linia kolejowa Warszawa-Białystok, która posiada stację kolejową Sadowne. Dzięki temu połączeniu mieszkańcy Gminy mogą szybko dostać się do Warszawy, czy Małkinii. Polskie Linie Kolejowe zawarły umowę na modernizację linii kolejowej Warszawa-Sadowne. Inwestycja ta ma na celu usprawnienie ruchu pociągów oraz skrócenie czasu przejazdu do Białegostoku. Modernizacja odcinka na linii Rembertów-Zielonka-Tłuszcz (Sadowne) o długości ponad 65 km przewiduje wymianę oraz przebudowę elementów infrastruktury kolejowej: torów, peronów, mostów, wiaduktów, urządzeń sterowania ruchem kolejowym oraz zabezpieczeń związanych z ochroną środowiska.

Rysunek 15. Stacja kolejowa w miejscowości Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne

3.3.2. Ciepłownictwo

Na terenie Gminy Sadowne nie funkcjonuje centralna sieć ciepłownicza, dostarczająca ciepło dla mieszkańców i przedsiębiorców. Budynki ogrzewane są w oparciu o piece wielofunkcyjne lub piece kaflowe. Do celów grzewczych wykorzystywany jest głównie węgiel, drewno, energia elektryczna oraz koks. W kontekście ochrony środowiska niezwykle ważne jest uświadomienie mieszkańcom konieczności przestawiania się na ekologiczne źródła ciepła – gaz oraz źródła odnawialne. Kampania informacyjna oraz zintensyfikowane działania dotyczące możliwości pozyskania dotacji ze środków Unii Europejskiej na instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii do celów grzewczych stanowić mogą wzmocnienie wizerunku Gminy dbającej o czyste, naturalne środowisko przyrodnicze.

3.3.3. Sieć wodociągowa

Sytuacja Gminy Sadowne w zakresie rozwoju sieci wodociągowej kształtuje się na stosunkowo niskim poziomie. Długość sieci wodociągowej w 2015 roku wyniosła 5,41 km, natomiast liczba przyłączy wodociągowych to 96. Dane te przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 15. Wskaźniki dla infrastruktury wodociągowej w Gminie Sadowne w 2015 roku

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci wodociągowej [km]	Liczba przyłączy wodociągowych
Sadowne	5,41	96

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

Analiza dotycząca infrastruktury wodociągowej w Gminie Sadowne na przestrzeni ostatnich lat wskazuje na niezadowalającą sytuację w Gminie. Nasycenie infrastrukturą wodociągową od kilku lat pozostaje na stałym, niezmiennym poziomie, co w kolejnych latach przy braku inwestycji w tym zakresie skutkować może pogorszeniem wskaźników Gminy w odniesieniu do innych jednostek terytorialnych. Gmina, rozumiejąc konieczność zmiany niekorzystnych tendencji w zakresie infrastruktury wodociągowej, zakończyła realizację jednej z ważniejszych inwestycji infrastrukturalnych dotyczących budowy stacji uzdatniania wody w Złotkach, na mocy porozumienia zawartego z gminą Małkinia Górna. Stacja umożliwia pobór wody z dwóch studni głębinowych w ilości 48 m³/h dla zaopatrzenia gospodarstw indywidualnych i zakładów produkcyjnych.

Procentowy odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w Gminie Sadowne należy obecnie do najniższych spośród wszystkich gmin powiatu węgrowskiego, dlatego mając na uwadze konieczność dbałości o zrównoważony rozwój Gminy niezbędne są dalsze nakłady inwestycyjne na infrastrukturę wodociągową.

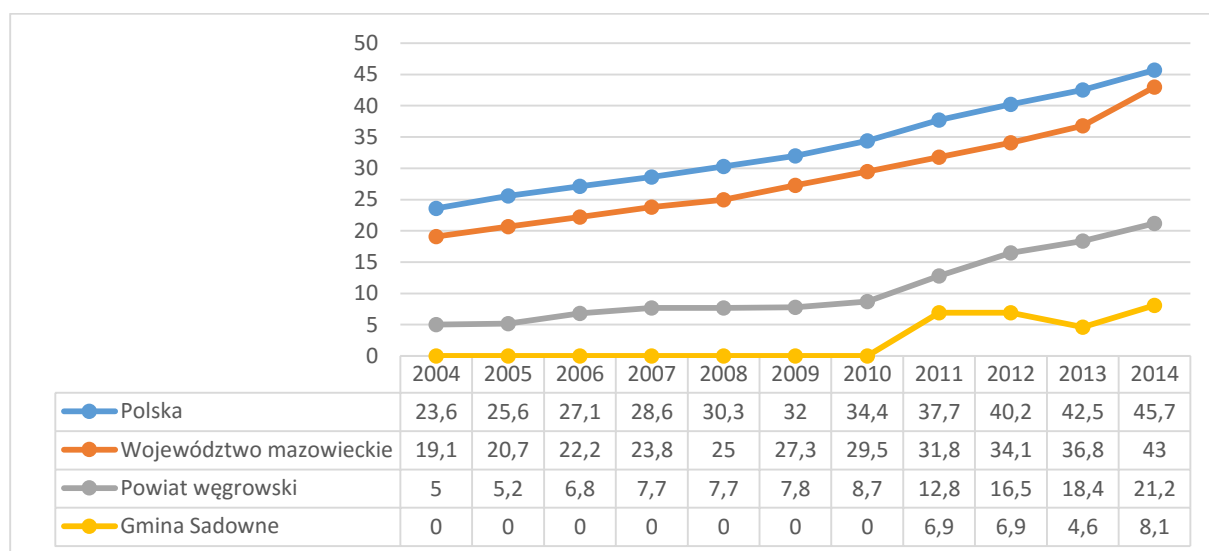

3.3.4. Sieć kanalizacyjna

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej według danych GUS dotyczących roku 2014 wynosiła ogółem 11,7 km. Gmina, mając na względzie wagę i skalę koniecznych działań w tym zakresie, uznaje rozwój infrastruktury kanalizacyjnej za jeden z najważniejszych priorytetów. Liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w roku 2014 wynosiła ogółem 813 osób. Liczba ta wskazuje, że procentowy odsetek osób korzystających w Gminie z infrastruktury kanalizacyjnej wynosi zaledwie 13,5%. W odniesieniu do danych dotyczących nasycenia infrastrukturą kanalizacyjną na 100 km² Gmina uzyskuje wyraźnie niższe wskaźniki niż wskaźniki odnotowane dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i kraju.

Wykres 12. Długość sieci rozdzielczej kanalizacyjnej na 100 km² w Gminie Sadowne, powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i Polsce w latach 2007-2014

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Gospodarka mieszkaniowa i komunalna.

Na obszarze Gminy funkcjonuje oczyszczalnia ścieków w Sadownem, której zarząd powierzono Zakładowi Gospodarki Komunalnej w Sadownem. Obiekt powstał w roku 2011 i należy do oczyszczalni mechaniczno-biologicznych o wydajności 320 m³/d, w tym 45 m³/d to ilość ścieków dowożonych. Zgodnie z informacjami ZGK Sadowne, ciąg technologiczny funkcjonuje w oparciu o procesy przyjmowania ścieków dowożonych, zbiornika uśredniającego ścieki dowożone, pompowni głównej, stacji mechanicznego oczyszczania ścieków, stacji biologicznego oczyszczania ścieków, stacji dmuchaw, zbiornika magazynowego nadmiernego osadu, a także stacji mechanicznego odwadniania osadu.

Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w odniesieniu do innych gmin powiatu węgrowskiego kształtuje się wysoce niekorzystnie. Spośród wszystkich gmin powiatu (poza dwiema gminami, gdzie notuje się zerowy wskaźnik) Gmina Sadowne odnotowała w roku 2014 drugi najniższy procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.

Tabela 16. Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Węgrów	69,8	71,2	71,5	73,2	75,0	75,4	76,60	77,10
Łochów - miasto	59,1	59,3	59,5	60,2	60,3	62,2	65,10	71,40
Łochów	25,7	25,8	26,1	26,6	26,6	31,1	35,70	38,20
Miedzna	21,1	21,1	21,1	21,3	28,7	29,2	29,20	37,20
Stoczek	15,0	15,0	15,1	19,2	29,8	29,8	28,40	30,30
Liw	0,0	0,0	0,0	0,0	4,9	7,9	17,20	19,00
Łochów - obszar wiejski	6,2	6,2	6,3	6,4	6,4	12,3	17,90	17,90
Sadowne	0,0	0,0	0,0	0,0	6,8	7,0	6,30	13,50
Korytnica	5,3	5,3	5,3	5,4	12,2	12,6	12,70	12,70
Grębków	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00
Wierzbno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS – Gospodarka mieszkaniowa i komunalna.

Z przytoczonych powyżej danych jednoznacznie wynika, iż nasycenie infrastrukturą kanalizacyjną w Gminie Sadowne kształtuje się na alarmująco niskim poziomie. Problemem jest nie tylko słabe zagęszczenie siecią kanalizacyjną, ale także niski współczynnik ludności korzystającej z sieci. Ta sytuacja niewątpliwie wpływa na poziom zanieczyszczenia środowiska i niewystarczającą dbałość o jego zasoby, co stanowić może w najbliższej przyszłości istotny problem także w kontekście promocji Gminy jako dogodnego miejsca do rozwoju turystyki, wypoczynku i zamieszkania na obszarze województwa. Brak wystarczającej sieci kanalizacyjnej może być również barierą w rozwoju terenów inwestycyjnych w Gminie, dlatego też tak istotne staje się zabezpieczenie w najbliższych latach odpowiedniej ilości środków na tego typu inwestycje, ponieważ rozbudowa sieci kanalizacyjnej potrzebna jest w praktyce we wszystkich miejscowościach Gminy Sadowne.

3.3.5. Sieć gazowa

Gmina Sadowne nie jest podłączona do sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają z usług lokalnych dostawców butli gazowych, wykorzystując do celów ogrzewania mieszkań i podgrzewania wody inne źródła ciepła: bojler elektryczne czy piece węglowe.

3.3.6. Usługi oczyszczania Gminy

Zgodnie z przyjętą z dniem 01.07.2013 r. Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 roku, poz.391 z późn. zm.) obowiązek odbioru odpadów komunalnych spoczywa na gminie jako jednostce, która zabezpiecza i organizuje funkcjonowanie systemu odpadów wytwarzanych przez mieszkańców. Z wprowadzonego Zorganizowanego Systemu Odbioru Odpadów wyłączeni są przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie Gminy, którzy zobowiązani są do indywidualnego zawarcia umowy na odbiór odpadów z jednostkami wpisanymi do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbioru odpadów komunalnych.

Usługi w zakresie oczyszczania na terenie Gminy Sadowne realizuje Zakład Gospodarki Komunalnej w Sadownem, który świadczy usługi w zakresie wywozu nieczystości stałych i płynnych oraz odbioru surowców wtórnych.

Warunki i zasady dotyczące sposobu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Sadowne zawarte zostały w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Sadowne, który stanowi załącznik do Uchwały Rady Gminy Nr XXII/151/2013, zmienionej uchwałą Nr XXVI/173/2013. Dokument określa szczegółowe zasady odbioru odpadów, rodzajów stosowanych pojemników na odpady, różnicując jednocześnie częstotliwość odbioru w zależności od statusu nieruchomości. Harmonogram zbiórki odpadów i zasady właściwej ich segregacji przekazywany jest dla mieszkańców przez Urząd Gminy oraz zamieszczony na stronie internetowej urzędu.

3.3.7. Mieszkalnictwo

Zgodnie z danymi GUS w roku 2014 liczba budynków mieszkalnych w Gminie wynosiła ogółem 2 306, natomiast liczba mieszkań ukształtowała się na poziomie 2 533.

Tabela 17. Wskaźnik liczby budynków i mieszkań w Gminie Sadowne w latach 2008-2014

Rodzaj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Budynki	2213	2221	2242	2291	2293	2301	2306
Mieszkania	2335	2348	2506	2514	2516	2527	2533

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS- Gospodarka mieszkaniowa i komunalna.

W odniesieniu do innych gmin powiatu węgrowskiego wskaźnik liczby mieszkań na 1 000 mieszkańców w roku 2014 dla Gminy Sadowne był najwyższy. Był także wyższy niż średnie wskaźniki przyjęte dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski. Poniższa tabela przedstawia wszystkie omawiane wartości.

Tabela 18. Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców w odniesieniu do gmin powiatu węgrowskiego, powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	340,9	344,8	348,5	349,6	352,6	356,1	359,9	363,4
województwo mazowieckie	371,4	377,3	383,1	391,7	394,6	398,5	402,3	406,2
powiat węgrowski	330,7	333,3	335,9	346,9	350,4	353,8	357,3	360,4
Sadowne	377,4	380,0	386,1	404,9	410,2	411,9	416,6	420,6
Łochów - obszar wiejski	346,5	347,5	350,4	373,9	376,3	378,3	382,1	385,6
Miedzna	350,1	353,7	359,8	362,2	365,1	368,9	373,9	377,3
Stoczek	341,4	344,1	347,2	357,3	361,1	365,0	371,1	373,4
Wierzbno	336,6	338,3	340,1	352,4	357,5	359,6	368,9	375,3
Łochów	334,4	335,4	336,8	352,2	354,4	356,2	358,5	360,8
Węgrów	322,1	327,2	327,1	337,6	340,1	346,9	351,2	353,3
Grębków	306,1	309,8	313,0	327,2	330,6	334,2	336,9	341,3
Korytnica	306,5	307,6	312,5	318,8	324,3	328,6	331,2	334,4
Liw	314,8	317,0	320,2	321,5	326,6	328,8	329,6	333,5
Łochów - miasto	313,6	314,8	313,7	316,2	318,1	319,4	319,6	320,2

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS- Gospodarka mieszkaniowa i komunalna.

Warunki mieszkaniowe w znacznej mierze są determinowane przez wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne. Prezentuje je poniższa tabela.

Tabela 19. Udział mieszkań wyposażonych w poszczególne urządzenia techniczno-sanitarne w liczbie mieszkań ogółem w Gminie Sadowne w latach 2008-2014

Rodzaj urządzenia	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wodociąg	77,8%	77,9%	80,1%	80,2%	80,2%	80,4%	80,5%
Łazienka	62,1%	62,3%	67,9%	68,0%	68,1%	68,3%	68,4%
Centralne ogrzewanie	49,4%	49,7%	55,7%	55,8%	55,9%	56,2%	56,3%

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS- Gospodarka mieszkaniowa i komunalna.

W latach 2007-2014 zaobserwowano wzrost wielkości przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań. Wartość tego wskaźnika w roku 2014 wynosiła 73,0 m² i była niższa niż analogiczny wskaźnik przyjęty w powiecie węgrowskim i Polsce oraz wyższa niż wartość odnotowana w województwie mazowieckim.

Tabela 20. Wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w Gminie Sadowne, powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i Polsce w latach 2007-2014

Jednostka terytorialna	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	69,8	70,2	70,5	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4
Województwo Mazowieckie	67,9	68,4	68,9	70,6	70,9	71,2	71,5	71,7
Powiat węgrowski	76,6	76,8	77,0	79,2	79,5	79,7	79,9	80,3
Sadowne	69,6	70,0	70,1	72,3	72,5	72,5	72,8	73,0

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS- Gospodarka mieszkaniowa i komunalna.

3.4. Opis infrastruktury i sfery społecznej

3.4.1. Edukacja

Rozbudowana baza edukacyjna na terenie Gminy Sadowne spełnia potrzeby mieszkańców w tym zakresie i umożliwia rozwój dzieci i młodzieży w funkcjonujących na jej terenie placówkach szkół podstawowych, gimnazjum, liceum ogólnokształcącego i zasadniczej szkoły zawodowej. Stwarza to możliwości kształcenia przyszłych pokoleń mieszkańców regionu, ale także wymaga rezerwacji środków finansowych w corocznym budżecie Gminy.

Wśród placówek edukacyjnych na terenie Gminy Sadowne, będących samorządowymi jednostkami organizacyjnymi Gminy są:

- Szkoła Podstawowa w Sadownem,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Grabinach,
- Gimnazjum w Sadownem.

Poza wyżej wymienionymi placówkami w Gminie działa 1 przedszkole, Niepubliczne Szkoły Podstawowe w Orzełku i Kołodziążu, a także Liceum Ogólnokształcące i Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Sadownem.

Wg danych GUS w roku 2014 na terenie Gminy Sadowne funkcjonowały ogółem 2 placówki przedszkolne, które świadczyły swoje usługi dla 163 dzieci, 4 szkoły podstawowe, w których naukę pobierało 352 uczniów, 1 gimnazjum, w którym uczyło się 164 uczniów, 1 liceum ogólnokształcące, do którego uczęszczało 139 uczniów oraz 1 zasadnicza szkoła zawodowa, w której naukę pobierało 47 uczniów.

Tabela 21. Liczba obiektów oraz liczba uczniów w Gminie Sadowne w poszczególnych typach szkół w latach 2007-2014

Nazwa placówki	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
szkoły podstawowe: placówki	7	6	5	4	4	4	4	4
szkoły podstawowe: liczba uczniów	405	356	350	338	333	346	339	352
gimnazja: placówki	1	1	1	1	1	1	1	1
gimnazja: liczba uczniów	277	262	235	216	208	198	182	164
zasadnicze szkoły zawodowe: placówki	1	1	1	1	1	1	1	1
zasadnicze szkoły zawodowe: liczba uczniów	82	76	77	73	72	72	63	47
licea ogólnokształcące: placówki	1	1	1	1	1	1	1	1
licea ogólnokształcące: liczba uczniów	229	217	183	161	149	125	149	139

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS - Szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne.

Rysunek 16. Budynek Szkoły Podstawowej oraz Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Sadownem

Źródło: www.spsadowne.pl

Rysunek 17. Plac zabaw przy Szkole Podstawowa w Sadownem

Źródło: www.spsadowne.pl

Rysunek 18. Budynek Gimnazjum w Sadownem

Źródło: www.infosadowne.boh.pl

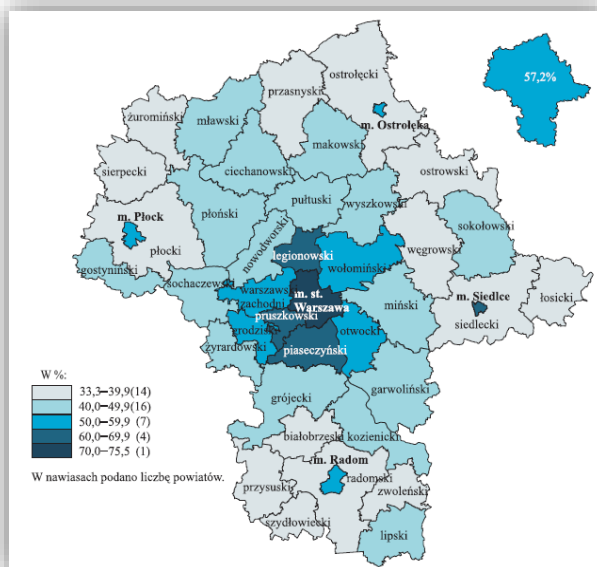
Budżet Gminy Sadowne asygnuje corocznie pokaźne środki finansowe na realizację zadań związanych z oświatą i wychowaniem (według danych GUS Gmina Sadowne w 2014 roku przeznaczyła 6 159 708,75 zł na oświatę i wychowanie, co stanowiło ok. 33,9 % całego budżetu Gminy). Środki finansowe przeznaczane są nie tylko na rozwój bazy edukacyjnej w postaci modernizacji placówek i niezbędnych remontów, ale także na umożliwienie zdolnym uczniom Gminy uzyskanie motywujących stypendiów i nagród. Szkoły otrzymują coroczne wsparcie finansowe umożliwiające doposażenie placówek w niezbędne pomoce naukowe i dydaktyczne.

Przeprowadzone i prowadzone obecnie remonty i modernizacje, wśród nich remont kanalizacji i łazienek w Szkole Podstawowej w Sadownem, remont korytarzy z wymianą nawierzchni parkietowych w Gimnazjum w Sadownem, remont sali gimnastycznej w Grabinach oraz remont sal lekcyjnych i korytarzy w szkołach w Orzełku i Kołodziążu, wymagają szczególnej uwagi władz Gminy ze względu na kluczowy aspekt zadań w obszarze edukacji dla przyszłości Gminy, a także z uwagi na konieczność kontroli wysokości rezerwowanych i wydawanych przez budżet Gminy na ten cel środków finansowych.

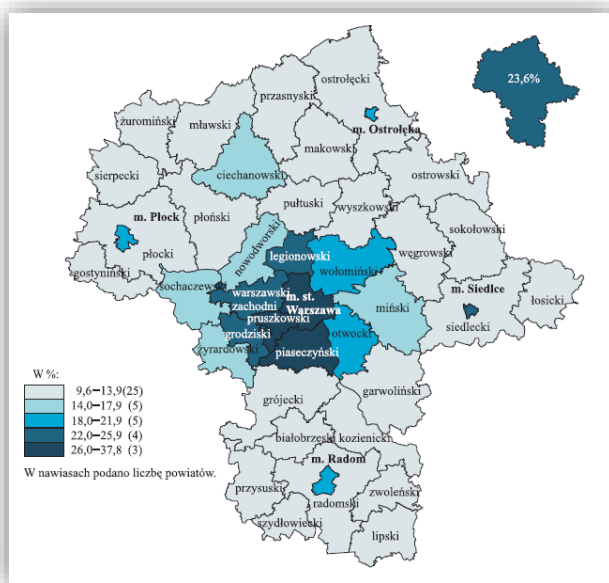
Zgodnie z wynikami Spisu Powszechnego z 2011 r. liczba osób z wykształceniem wyższym w powiecie węgrowskim (brak danych na poziomie gmin) wynosiła ogółem 6 052 osób (10,2% ogółu mieszkańców powiatu), z wykształceniem średnim ogólnokształcącym z maturą – 8 265 osób (13,9%), z wykształceniem zasadniczym zawodowym 14 741 osób (25,0%), gimnazjalnym – 3 326 osób (5,6%), podstawowym – 15 574 osoby (26,4%).

Rysunek 19. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem co najmniej średnim według powiatów województwa mazowieckiego w 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i mieszkań 2011 – Ludność w województwie mazowieckim - stan i struktura demograficzno-społeczna.

Rysunek 20. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym według powiatów województwa mazowieckiego w 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i mieszkań 2011 – Ludność w województwie mazowieckim - stan i struktura demograficzno-społeczna.

3.4.2. Kultura i sztuka

Na obszarze Gminy Sadowne funkcjonują instytucje kultury, które wspierają działania Gminy w zakresie szeroko pojętej działalności kulturalno-oświatowej, proponując mieszkańcom pełen zakres usług, świadczonych na najwyższym, profesjonalnym poziomie. Wśród placówek proponujących najszerszą ofertę kulturalną w Gminie znajdują się:

- Gminny Ośrodek Kultury
- Gminna Biblioteka Publiczna w Sadownem
- Muzeum Ziemi Sadowieńskiej

Rysunek 21. Muzeum Ziemi Sadowieńskiej

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

Gminny Ośrodek Kultury w Sadownem prowadzi szereg zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w zróżnicowanych tematycznie obszarach. Wśród oferty placówki istnieje możliwość uczestnictwa między innymi w zajęciach:

- Rytmiki
- Koła Ceramicznego
- Plastyki
- Koła Muzycznego
- Sportowych (Szkółka Piłkarska GOK)
- Koła Naukowego
- Językowych i informatycznych

Gminny Ośrodek Kultury organizuje także przeglądy artystyczne, imprezy sportowe oraz imprezy tematyczne, konkursy recytatorskie, wernisaże malarskie, koncerty muzyczne.

Rysunek 22. Gminny Ośrodek Kultury w Sadownem

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

Rysunek 23. Koncert muzyczny w Gminnym Ośrodku Kultury w Sadownem

Źródło: www.goksadowne.pl

Rysunek 24. Świetlica wiejska w Sokółce

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

Inną prężnie działającą placówką w Gminie Sadowne w obszarze nie tylko swego statutowego spektrum działania, ale także szeroko pojętej kultury, jest Gminna Biblioteka Publiczna w Sadownem. Biblioteka zawiera bogate zbiory woluminów, w rozległych branżach tematycznych zarówno dla najmłodszych czytelników, młodzieży jak i dorosłych.

Gminna Biblioteka Publiczna w Sadownem czynnie włącza się w organizację ogólnopolskich akcji, mających na celu promowanie czytelnictwa. Wśród nich są między innymi:

- **Odjazdowy Bibliotekarz**
Projekt, w którym bibliotekarze, czytelnicy oraz miłośnicy książek i rowerów mogą aktywnie spędzić czas. Na początku rajdu rowerowego każdy z uczestników w ramach bookcrossingu, może zabrać ciekawą lekturę. Podczas przystanków jest czas na odpoczynek oraz zatopienie się w lekturze. Co więcej, na uczestników czekają różne atrakcje: wspólne czytanie, rebusy, zagadki, zabawy integracyjne.
- **Narodowe Czytanie**
Inicjatywa Prezydenta RP upowszechniająca czytelnictwo klasyki literatury narodowej.

Rysunek 25. Odjazdowy Bibliotekarz w Gminie Sadowne

Źródło: www.gbzsadowne.pl

W Gminie Sadowne prężnie funkcjonuje Zespół Śpiewaczy „Sadowianki”, uczestnicząc w organizowanych na terenie Gminy, ale także powiatu i województwa licznych festynach, dożynkach, przeglądach artystycznych i innych imprezach okolicznościowych. Zespół powstał w 1973 roku z inicjatywy ówczesnej przewodniczącej Zarządu Koła Gospodyń Wiejskich w Sadownem. Zespół w swoim repertuarze wykonuje nie tylko tradycyjne pieśni ludowe, ale także pieśni religijne, poezję klasyczną i ludową, kultywując i rozpowszechniając jednocześnie tradycje ludowe regionu i jego spuściznę kulturową.

Rysunek 26. Zespół Śpiewaczy „Sadowianki”

Źródło: www.infosadowne.booo.pl

Rysunek 27. Dożynki w Gminie Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

Rysunek 28. Obchody Święta Konstytucji 3 Maja w Gminie Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

Rysunek 29. Obchody Święta Niepodległości w Gminie Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

Rysunek 30. Dzień Strażaka w Gminie Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

Rysunek 31. Obchody 500-lecia Gminy Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

3.4.3. Sport i rekreacja

Jednym z zadań własnych gmin jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie kultury fizycznej. W Gminie Sadowne zadanie to w głównej mierze realizuje Klub Sportowy "Wicher" Sadowne, który został utworzony w 2009 roku. Swoimi tradycjami i nazwą Klub Sportowy nawiązuje do powstałego w 1956 roku w Sadownem KS-u "Wicher". Działalność placówki realizowana jest poprzez organizację turniejów piłkarskich oraz uczestnictwo w Lidze Piłki siatkowej w Ostrowi Mazowieckiej. Obecnie w ramach działalności Klubu prowadzone są dwie sekcje: piłki nożnej i piłki siatkowej. Klub bierze też udział w klasie "A" (seniorzy) rozgrywek OZPN-u Siedlce.

W Gminie Sadowne działają również „Uczniowskie Kluby Sportowe”. Ponadto, na jej obszarze w okresie letnim funkcjonuje odkryty basen kąpielowy w Sadownem przy ul. Słonecznej, z zapewnioną opieką ratownika WOPR.

Rysunek 32. Boisko sportowe w Gminie Sadowne

Źródło: Urząd Gminy Sadowne.

Rysunek 33. Klub Sportowy „Wicher” Sadowne

Źródło: www.wichersadowne.pl

Rysunek 34. Basen kąpielowy w Sadownem

Źródło: www.infosadowne.booo.pl

3.4.4. Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Sadowne opiekę zdrowotną zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Przychodnia Rodzinna w Ostrówku z siedzibą w Sadownem. Według danych GUS liczba udzielonych porad przez powyższą placówkę w roku 2014 wynosiła 13 687. Placówka poza świadczeniem porad w zakresie podstawowej opieki lekarskiej wykonuje badania EKG, natomiast podstawowe badania laboratoryjne są zlecane firmie wykonującej powyższe usługi na terenie Gminy Sadowne.

W Gminie funkcjonują także 2 apteki umożliwiając mieszkańcom zaopatrzenie w niezbędne leki i środki medyczne.

Tabela 22. Liczba obiektów służby zdrowia i aptek oraz liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2007-2014

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Przychodnie	1	0	1	2	1	1	1	1
Podstawowa opieka zdrowotna – liczba porad	20919	0	20427	24853	15472	23840	14874	13687
Apteki	1	1	1	1	1	1	1	2

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS –Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

3.4.5. Pomoc społeczna

Ustawa z dnia 12.03.2014 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.) nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek aktywnego świadczenia pomocy społecznej, która jest skierowana do wszystkich mieszkańców potrzebujących wsparcia. Na obszarze Gminy Sadowne realizację zadań z zakresu pomocy społecznej prowadzi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Statutowym zadaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadownem jest doprowadzenie, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się osób oraz rodzin wymagających wsparcia, a także zapobieganie powstawaniu nowych problemów społecznych. Zgodnie ze Statutem placówki przyjętym Uchwałą Nr XXVII/182/2013 Rady Gminy Sadowne z dnia 26 czerwca 2013 r. do podstawowych jej zadań należy:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej,
- analiza i ocena zjawisk tworzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- pobudzanie aktywności społecznej w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- praca socjalna jako działalność zawodowa skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin,
- realizacja zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- współpraca i współdziałania z samorządem gminy, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami o charakterze charytatywnym, fundacjami, placówkami służby zdrowia, placówkami oświatowo- wychowawczymi, osobami fizycznymi i prawnymi oraz innymi jednostkami i instytucjami realizującymi zadania z zakresu pomocy społecznej.

Ustawa o pomocy społecznej reguluje prawnie krąg osób, dla których pomoc GOPS jest niezbędna, w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,

- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy otrzymali w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Tabela 23. Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
liczba osób	211	207	227	238	238

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadownem.

Celem działalności Ośrodka jest pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudności, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Placówka GOPS w Sadownem świadczy swoje usługi w zakresie:

- Pomocy społecznej
- Świadczeń rodzinnych
- Funduszu alimentacyjnego
- Wspierania rodziny i pieczy zastępczej

Pomoc społeczna realizowana jest w postaci przyznawania pomocy finansowej (zasiłki celowe, zasiłki celowe specjalne, zasiłki okresowe, zasiłki stałe), świadczenia usług opiekuńczych, kierowania do domów pomocy społecznej, pomocy żywnościowej (dożywianie). Pomoc ta kierowana jest dla wszystkich tych, którzy po przeprowadzonym wywiadzie środowiskowym oraz po dokonanej ocenie sytuacji materialnej (spełnienie określonego kryterium dochodowego) znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i wymagają wsparcia instytucji do tego powołanej.

Do świadczeń rodzinnych, które udzielane są przez GOPS w Sadownem należą:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego realizowane przez GOPS to forma wsparcia, która przysługuje osobie uprawnionej do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd tj. wyroku sądu z klauzulą wykonalności, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna:

- do ukończenia przez osobę uprawnioną 18 roku życia,
- jeżeli uczy się w szkole lub w szkole wyższej do ukończenia 25 roku życia,
- jeżeli posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo.

Uchwałą z dnia 24.09.2013 r. nr XXVIII/188/2013 został przyjęty 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Sadowne na lata 2013-2015. Jak wskazuje dokument „(...) najczęściej dysfunkcyjność rodziny łączy się z takimi zjawiskami jak: uzależnienia, przemoc domowa, problemy w pełnieniu ról rodzica, małżonka czy osoby pracującej. Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności, celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych”.

Program realizuje wielowymiarową politykę wspierania rodzin i prowadzenia działań edukacyjnych poprzez współuczestnictwo poniższych powołanych do tego celu instytucji:

- Gminnego Ośrodka Kultury w Sadownem
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadownem
- Zespołu Interdyscyplinarnego
- Muzeum Ziemi Sadowieńskiej
- Parafii pw. Jana Chrzciciela
- Placówek oświatowo wychowawczych funkcjonujących w Gminie
- Samodzielnego Niepublicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej
- Urzędu Gminy Sadowne

Świadczona pomoc udzielana jest w szerokim zakresie począwszy od wsparcia finansowego, terapeutycznego, rehabilitacyjnego, poprzez aktywizację społeczno-zawodową, działalność edukacyjno-wychowawczą, skończywszy na promocji alternatywnych form spędzania czasu wolnego i promocji zdrowego stylu życia.

3.4.6. Organizacje pozarządowe

Funkcjonowanie organizacji pozarządowych, fundacji i stowarzyszeń opiera się na założeniach, które są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jego aktywności i wyczulenia na potrzeby lokalnej społeczności. Szerokie spektrum działania tych organizacji realizowane jest w aspekcie kulturalnym, edukacyjnym, naukowym i społecznym. Organizacje pełnią nie tylko istotną rolę w konsolidacji społeczności lokalnej, ale także stanowią istotny element wsparcia władz lokalnych w ich działaniach służących poprawie jakości życia mieszkańców.

Gmina co roku opracowuje „Program Współpracy Gminy Sadowne z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”, który realnie wpływa na podniesienie skuteczności działania lokalnych władz w obszarze jego kompetencji i zadań. Współpraca obejmuje m.in.:

- realizację zadań określonych w ustawie,
- podwyższanie efektywności działań kierowanych do mieszkańców gminy,
- określanie potrzeb społecznych i sposobu ich zaspokajania,
- konsultowanie projektów uchwał rady na etapie ich tworzenia.

Zasadniczym celem Programu jest takie współdziałanie i tworzenie wzajemnego partnerstwa, które nie tylko służyć będzie zaspokojeniu potrzeb mieszkańców, ale także wzmocni aktywność obywatelską,

umożliwiając rozwiązywanie problemów lokalnej społeczności. Zgodnie z dokumentem Programu na rok 2015 cele szczegółowe zdefiniowano w następujący sposób:

- określenie priorytetowych zadań publicznych
- zapewnienie udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań
- wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych
- poprawa jakości życia mieszkańców

Priorytetowe działania wyznaczone na rok 2015 obejmują:

- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej,
- wzmocnienie działań dotyczących pomocy społecznej.

Organizacje pozarządowe funkcjonując na terenie Gminy Sadowne są aktywne w różnych obszarach działalności. Głównymi polami działalności lokalnych organizacji są:

- przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca (pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, wspieranie rodzin),
- ochrona zdrowia (ochrona i promocja zdrowia, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym),
- przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój gospodarczy (działalność wspierająca rozwój gospodarczy oraz rozwój przedsiębiorczości),
- nauka, kultura, ekologia,
- działalność międzynarodowa, wspólnoty lokalne, aktywność społeczna (promocja i organizacja wolontariatu, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych),
- sport, turystyka, wypoczynek (uczniowskie kluby sportowe, działalność na rzecz rozwoju potencjału turystycznego, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu),
- bezpieczeństwo publiczne (ochotnicze straże pożarne na terenie Gminy).

Na terenie Gminy Sadowne działają:

- Sadowieński Klub Rowerowy
- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Działam
- Uczniowski Klub Sportowy w Sadownem
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy
- Klub Sportowy "Wicher" Sadowne
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sadowieńskiej
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orzełek
- Przyszkolne Stowarzyszenie „Wszyscy Razem” w Kołodziązu
- Koło nr 27 PZW w Sadownem
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Płatkownica
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Zieleniec
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Sadoleś i Morzyczyn-Włóki
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Szykarzyna

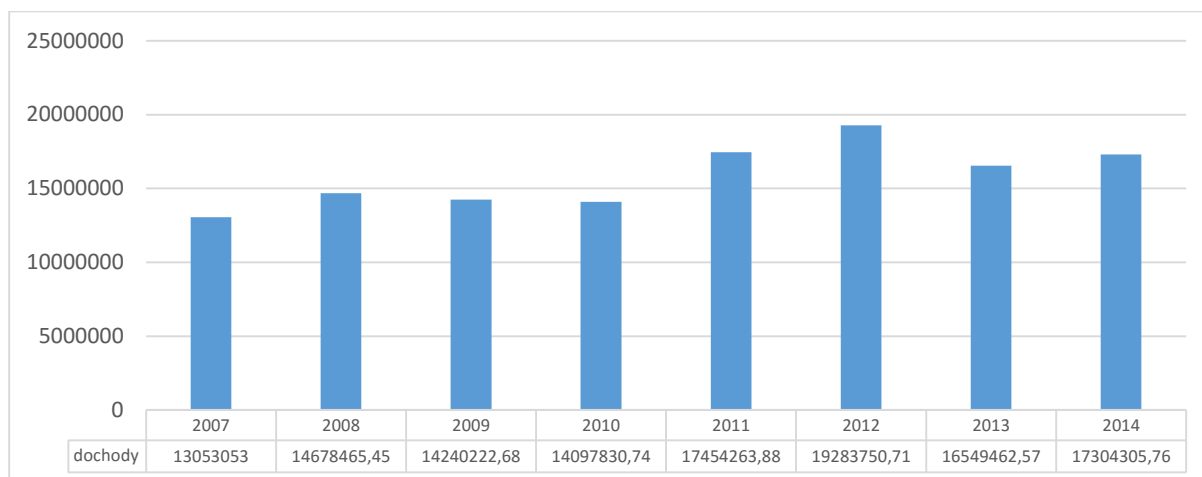

3.5. Opis modelu zarządzania i finansów

3.5.1. Dochody budżetu Gminy Sadowne

Dochody budżetu Gminy Sadowne w 2014 roku ukształtowały się na poziomie 17 304 305,76 zł, na przestrzeni ostatnich lat ich poziom podlegał okresowym wahanom.

Wykres 13. Dochody budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [zł]

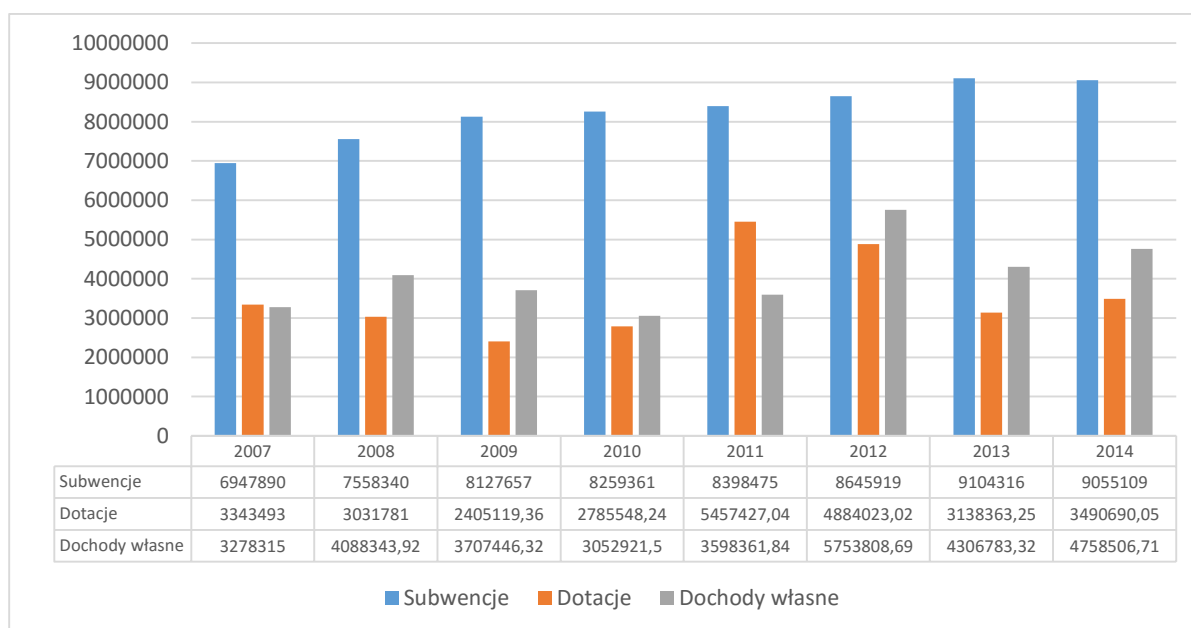

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Dochody budżetu Gminy Sadowne składają się z:

- dotacji,
- subwencji,
- dochodów własnych.

Wykres 14. Źródła dochodów budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [zł]

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

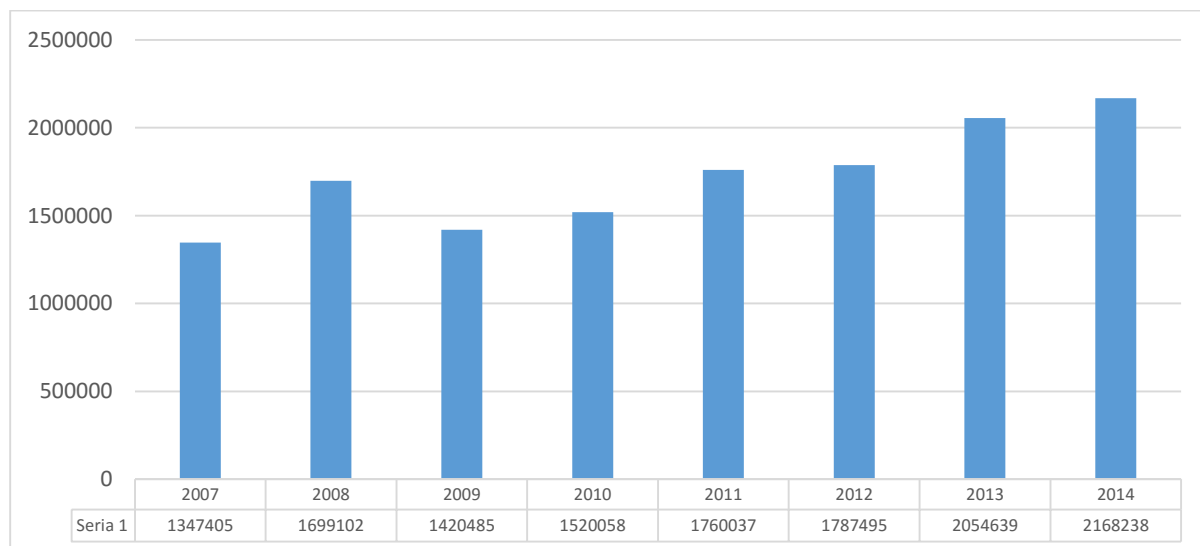

Znaczącym źródłem dochodu w Gminie Sadowne są subwencje, co ilustruje powyższy wykres. Gmina ma jednak stosunkowo niewielki wpływ na ich wysokość, ponieważ służą one przede wszystkim do finansowania zadań celowych. Istotna z punktu widzenia Gminy jest więc wysokość dochodów własnych. Udział dochodów własnych w 2014 roku w odniesieniu do dochodów ogółem wyniósł 27,5%. Zwiększenie tych środków pozwoli na wypracowanie nadwyżki finansowej i przeznaczenie jej na zadania inwestycyjne.

Wpływ z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych jest najważniejszym źródłem dochodów własnych Gminy. Dochód z podatku dochodowego od osób fizycznych w Gminie Sadowne rośnie systematycznie od 2010 roku, z wyjątkiem roku 2012, kiedy nastąpił jego spadek. Utrzymanie wzrostowej tendencji wpływu z PIT jest szczególnie istotne, gdyż podatek ten jest bardziej stabilnym źródłem dochodu niż podatek CIT, który w sposób znaczący jest podatny na niekorzystne zmiany gospodarcze.

Wykres 15. Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2007-2014 [zł]

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Wpływ do budżetu Gminy z tytułu podatku CIT, w przeciwieństwie do wpływu z podatku PIT, nie odgrywa znaczącej roli. W 2014 roku wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatku PIT wyniosły 2 168 238 zł, a z podatku CIT jedynie 5 003,16 zł. Wpływy do budżetu z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych systematycznie maleją od 2011 roku.

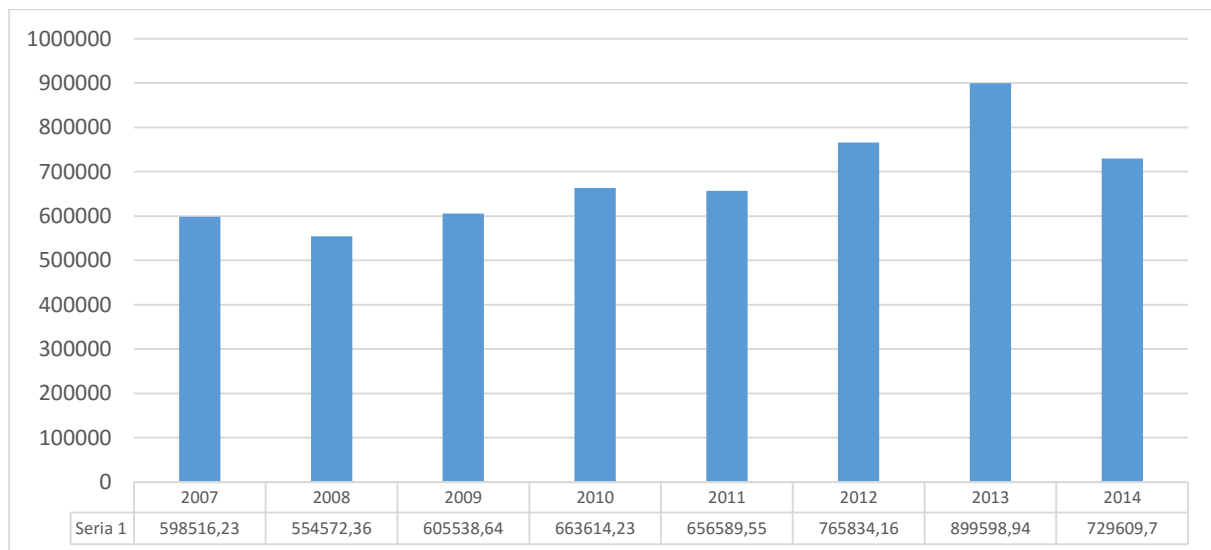
Wykres 16. Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych w latach 2007-2014 [zł]

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Podatek od nieruchomości jest dla Gminy Sadowne istotnym wpływem z opłat lokalnych oraz, obok podatku PIT, najważniejszym źródłem dochodów. Wpływ z tego podatku systematycznie rósł w latach 2008-2013, jednak w 2014 nastąpiło dynamiczne załamanie tendencji i wówczas dochód z tytułu podatku od nieruchomości ukształtował na poziomie 729 609,70 zł, co zaprezentowane zostało na poniższym wykresie.

Wykres 17. Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2007-2014 [zł]

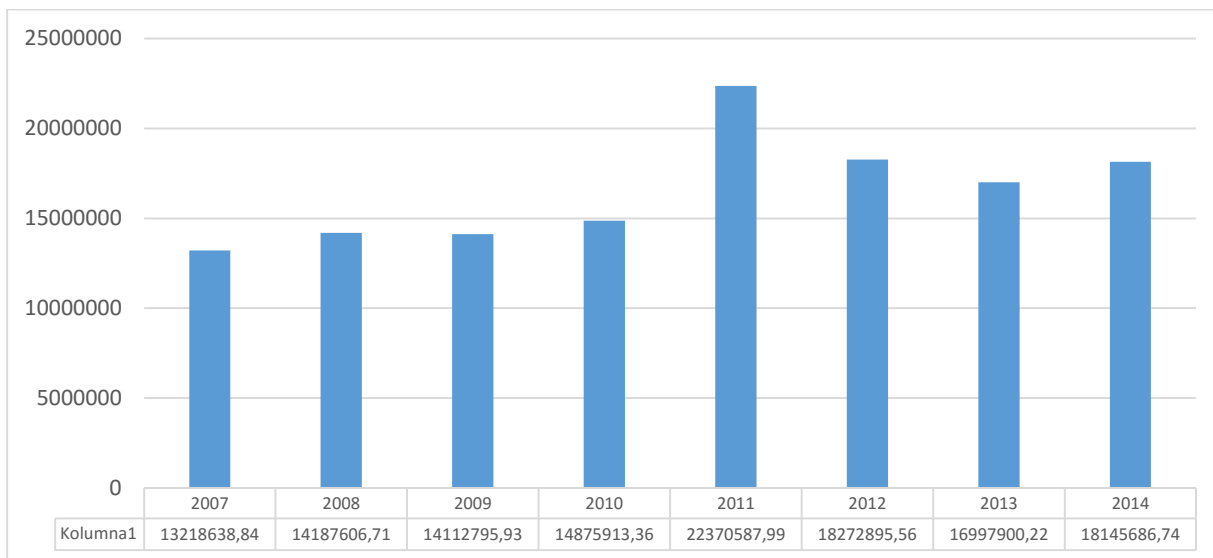
Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

3.5.2. Wydatki inwestycyjne i struktura zadłużenia

W roku 2014 wydatki Gminy Sadowne ukształtowały się na poziomie 18 144 518,24 zł. Poziom kształtowania się wydatków w latach 2008-2014 zobrazowano na poniższym wykresie.

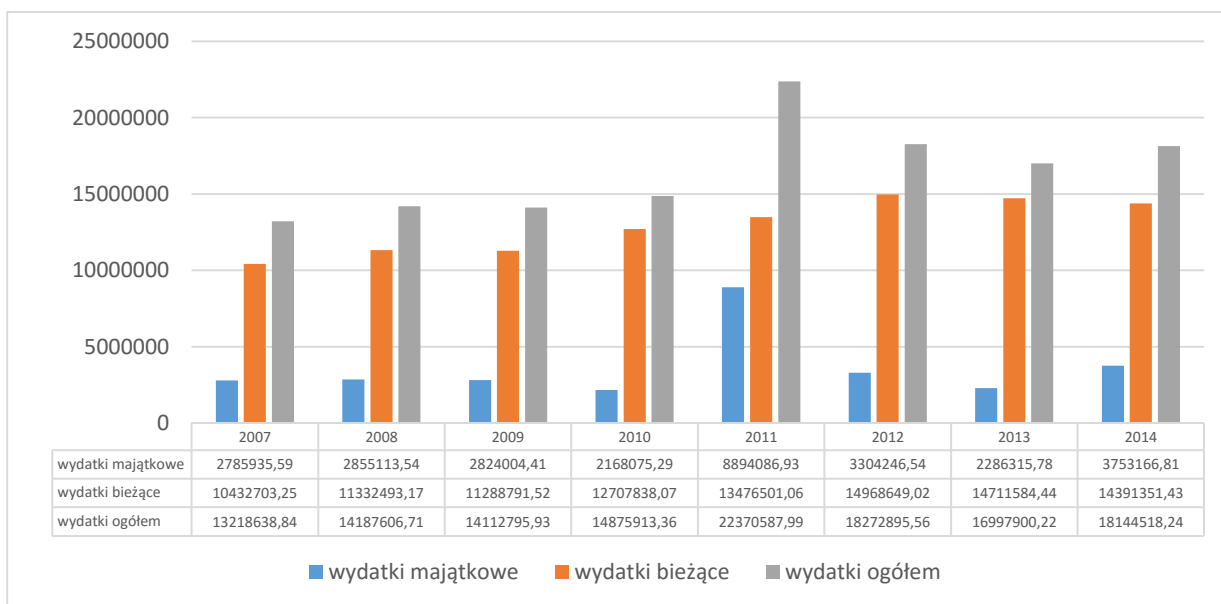
Wykres 18. Wydatki Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [zł]

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Wydatki majątkowe ogółem w 2014 roku wyniosły 3 753 166,81 zł, wydatki bieżące 14 391 351,43 zł. Wydatki majątkowe w tym samym roku stanowiły 20,7% łącznych wydatków budżetu Gminy Sadowne. Struktura wydatków Gminy Sadowne przedstawiona została na poniższym wykresie.

Wykres 19. Struktura wydatków Gminy Sadowne [zł]

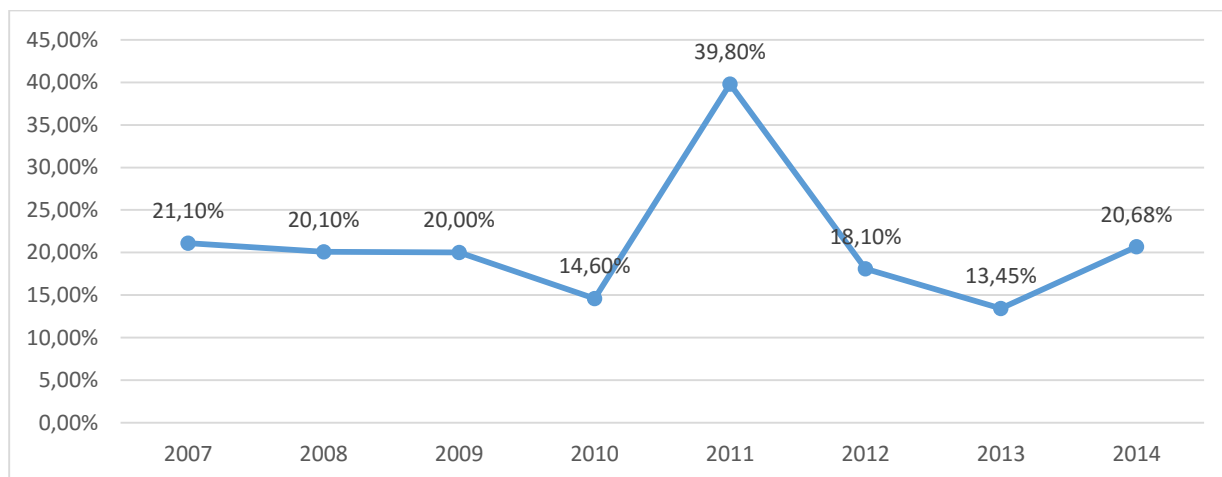
Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Udział wydatków inwestycyjnych w Gminie Sadowne w 2014 roku w odniesieniu do ogólnego poziomu wydatków stanowił 20,68% (wydatki inwestycyjne stanowiły więc 100% wydatków majątkowych). Największy udział na przestrzeni ostatnich ośmiu lat odnotowany był w 2011 roku, kiedy to wyniósł 39,80%.

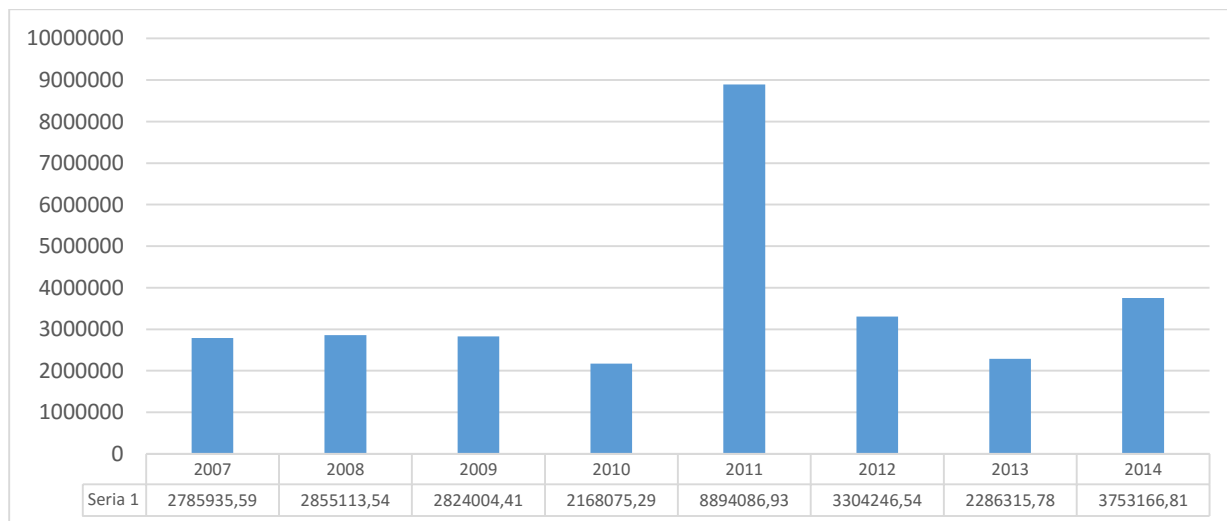
Wykres 20 Udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [%]

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Udział wydatków inwestycyjnych nie wykazywał na przestrzeni lat jednoznacznej tendencji wzrostowej albo spadkowej i podlegał okresowym wahaniom. Dynamiczny wzrost został odnotowany w 2011 roku, kiedy to poziom wydatków inwestycyjnych wyniósł 8 894 086,93 zł.

Wykres 21. Poziom wydatków inwestycyjnych w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 [zł]

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Tabela 24. Wydatki i dochody budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [zł]

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody ogółem	13 053 053	14 678 465	14 240 223	14 097 831	17 454 264	19 283 751	16 549 463	17 304 306
Wydatki ogółem	13 218 638	14 187 606	14 112 795	14 875 913	22 370 588	18 272 895	16 997 900	18 145 686

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

W powyższej tabeli przedstawiono zmiany dochodów i wydatków Gminy Sadowne w latach 2007-2014. Powyższe dane wskazują, że w analizowanym okresie zarówno dochody budżetu Gminy jak i wydatki charakteryzuje niska stabilność wskaźników (spadki oraz wzrosty). W 2014 roku dochody wyniosły 17 304 306 zł, a wydatki ukształtowały się na poziomie 18 145 686 zł.

Zadłużenie Gminy Sadowne w roku 2014 wynosiło 7 645 500 zł. W roku 2014 nastąpiły następujące zmiany w zakresie finansów Gminy:

- Dokonano spłaty kredytów i pożyczek na kwotę 959 780,00 zł
- Zaciągnięto kredyt na kwotę 1 806 861,74 zł

3.5.3. Porównania subregionalne

W poniższej tabeli przedstawiono porównanie dochodów budżetów gmin powiatu węgrowskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2007-2014. Z poniższego zestawienia wynika, że najwyższą wartość tego wskaźnika w 2014 roku równą 3 462,21 zł odnotowano dla Gminy miejskiej Węgrów. Wartość tego wskaźnika dla pozostałych gmin ukształtowała się na nieco niższym poziomie. W przypadku Gminy Sadowne w analizowanym okresie wskaźnik podlega okresowym wahaniom (odnotowano okresowe spadki i wzrosty wskaźnika).

Tabela 25. Dochody budżetów gmin powiatu węgrowskiego na 1 mieszkańca w latach 2007-2014 [zł]

Gmina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
m. Węgrów	2 520,75	2 502,41	2 500,73	3 401,3	3 670,18	3 186,88	3 131,31	3 462,21
Łochów	2 066,39	2 281,51	2 378,64	2 996,71	3 149,67	3 694,83	3 120,23	3 223,4
Stoczek	2 469,99	2 895,81	2 740,83	3 402,75	3 651,97	3 137,23	3 618,12	3 132,39
Liw	2 159,57	2 361,01	2 505,9	2 631,93	2 610,75	2 770,39	2 865,64	2 951,52
Miedzna	2 101,35	2 301,28	2 523,83	3 078,34	3 036,19	2 525,88	2 719,78	2 864,1
Sadowne	2 095,87	2 391,8	2 330,64	2 271,65	2 831,65	3 159,2	2 723,74	2 855,02
Korytnica	2 205,48	2 435,17	2 455,13	2 621,71	2 841,13	3 075,15	2 827,38	2 828,49
Grębków	2 077,87	2 143,21	2 222,96	2 283,6	2 404,98	2 740,56	2 810,22	2 720,97
Wierzbno	2 036,20	2 386,29	2 425,89	2 247	2 378,17	2 437,2	2 586,38	2 684,38

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Porównanie wydatków gmin powiatu węgrowskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2007-2014 obrazuje poniższa tabela. Z zestawienia wynika, że najwyższą wartość tego wskaźnika w 2014 roku odnotowano również w Gminie miejskiej Węgrów, gdzie parametr ten ukształtował się

na poziomie 3 304,56 zł. Najniższą wartość wynoszącą 2 625,89 zł odnotowano w gminie Korytnica. Wydatki Gminy Sadowne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w 2014 roku 2 993,84 zł, co sytuuje Gminę wśród gmin powiatu węgrowskiego o średnim poziomie wydatków na jednego mieszkańca. Jak pokazuje poniższe zestawienie, poziom wydatków w Gminie Sadowne nie wykazuje zasadniczo wykreowanego trendu wzrostu lub spadku.

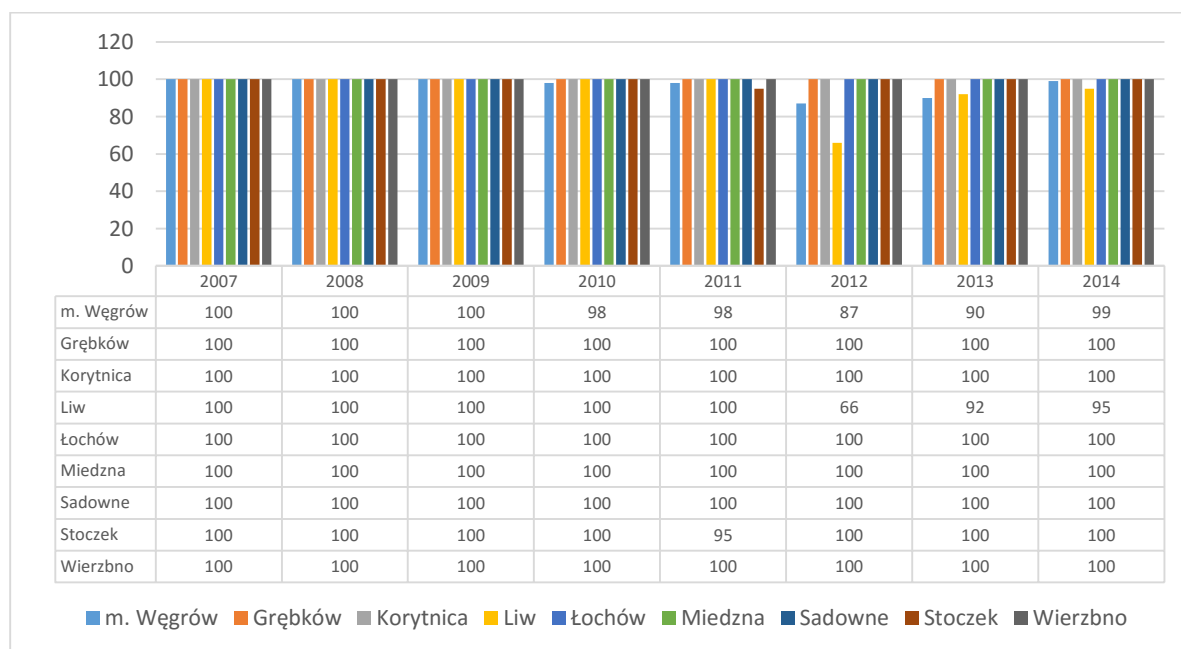
Tabela 26. Wydatki na 1 mieszkańca gmin powiatu węgrowskiego w latach 2008-2014 [zł]

Gmina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
m. Węgrów	2 422,45	3 107,83	2 766,08	3 948,79	3 912,84	2 953,79	2 892,87	3 304,56
Łochów	2 069,77	2 340,23	2 566,14	3 321,61	3 255,19	3 843,11	3 443,3	3 256,37
Stoczek	2 595,06	2 947,39	2 825,77	3 884,53	3 923,57	3 063,24	3 821,1	3 054,48
Liw	2 092,60	2 387,9	3 077,57	2 805,24	2 616,66	2 802,94	3 150,5	3 032,44
Sadowne	2 122,45	2 311,81	2 309,79	2 397,02	3 629,23	2 993,59	2 797,55	2 993,84
Grębków	1 959,65	2 240,9	2 070,81	2 526,68	2 748,96	2 646,36	2 726,19	2 684,03
Wierzbno	2 031,28	2 336,38	2 490,03	2 614,49	2 399,93	2 354,73	2 448,9	2 675,07
Miedzna	2 221,80	2 097,18	2 616,82	3 459,71	3 140,9	2 626,98	2 532,84	2 658,54
Korytnica	2 287,00	2 471,77	2 437,13	2 865,09	3 164,69	2 846,07	2 684,74	2 625,89

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

Na przestrzeni ostatnich ośmiu lat w Gminie Sadowne udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach majątkowych ogółem wynosił niezmiennie 100%. Sytuacja w pozostałych gminach powiatu węgrowskiego wyglądała niemal jednakowo, jednakże zmiany widoczne były w gminach Stoczek, Liw i w gminie miejskiej Węgrów. W 2012 w gminie Liw wskaźnik figurował na poziomie 66%.

Wykres 22. Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach majątkowych ogółem w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014 [%]

Źródło: opracowanie Contract Consulting na podstawie danych GUS.

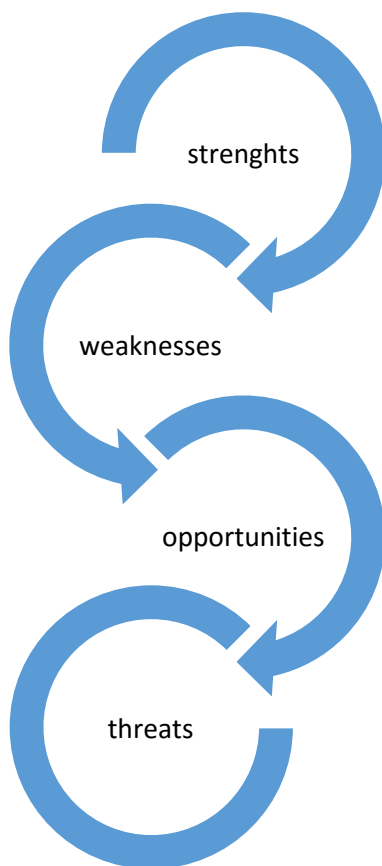

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego, będącym zestawieniem silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń analizowanego obszaru.

Rysunek 35. Elementy analizy SWOT

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Elementy, z których składa się analiza SWOT są zdefiniowane w następujący sposób:

- **Strengths (mocne strony)** – czynniki wewnętrzne, które wpływają pozytywnie na rozwój Gminy, tworzą podstawy jej przyszłego rozwoju, wyróżniają Gminę w otoczeniu, podnoszą jej konkurencyjność i atrakcyjność w oczach mieszkańców, osób przyjezdnych i inwestorów,
- **Weaknesses (słabe strony)** – czynniki wewnętrzne, które wpływają negatywnie na rozwój Gminy, utrudniają jej rozwój i realizację zamierzeń, obniżając rangę Gminy w oczach mieszkańców, osób przyjezdnych i inwestorów,
- **Opportunities (szanse)** – czynniki zewnętrzne sprzyjające Gminie w osiągnięciu wyznaczonych celów rozwojowych, umożliwiające eliminowanie słabości i podejmowanie nowych kierunków rozwoju,
- **Threats (zagrożenia)** – czynniki zewnętrzne przeszkadzające Gminie w osiągnięciu wyznaczonych celów rozwojowych, uniemożliwiające niwelowanie słabości, blokujące podejmowanie działań.

Celem analizy SWOT dla Gminy Sadowne jest identyfikacja czynników, które definiują aktualną sytuację, a także wskazują najlepsze rozwiązania oraz kierunek działań pozwalające na osiągnięcie wyznaczonych celów przy minimalizacji zagrożeń, ograniczeniu słabych stron oraz wykorzystaniu szans i mocnych stron.

Analizą SWOT zostało objętych 5 najważniejszych aspektów działalności Gminy Sadowne:

- sfera demograficzna,
- sfera ekonomiczno-gospodarcza,
- sfera infrastruktury technicznej,
- sfera społeczna,
- sfera budżetowo-finansowa.

Tabela 27. Analiza SWOT – sfera demograficzna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Walory przyrodnicze czyniące Gminę Sadowne miejscem przyjaznym do zamieszkania i wpływające na wzrost liczby mieszkańców.	• Spadek liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich czternastu lat, • Niski odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, • Niski odsetek osób w wieku produkcyjnym, • Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, • Ujemna stopa przyrostu naturalnego, • Niekorzystna sytuacja w odniesieniu do wskaźnika urodzeń żywych i wskaźnika zgonów, • Duże obciążenie procesami starzenia się społeczeństwa, • Ujemne saldo migracji w ruchu wewnętrznym.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Niskie ceny gruntów mające przyciągnąć potencjalnych mieszkańców, • Rozwój dogodnych połączeń komunikacyjnych z Warszawą i innymi większymi miastami.	• Brak odpowiedniej wizji rozwoju polityki prorodzinnej na szczeblu krajowym, • Niepewna sytuacja gospodarcza w kraju, sprzyjająca rozwojowi niekorzystnych trendów demograficznych w Gminie, • Migracje młodych osób do Warszawy i za granicę, • Konieczność zapewnienia opieki nad coraz liczniejszą populacją osób starszych.

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Tabela 28. Analiza SWOT – sfera ekonomiczno-gospodarcza

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Systematyczny wzrost podmiotów gospodarczych od 2007 roku, • Dostęp do dużego rynku zbytu aglomeracji warszawskiej, • Duży potencjał inwestycyjny Gminy związany z korzystnym położeniem komunikacyjnym, • Atrakcyjne warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki wpływające na pobudzenie gospodarcze Gminy i wzrost miejsc pracy • Spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie od 2013 roku.	• Skupienie rynku pracy na terenie Warszawy i innych większych miast w regionie, • Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komunikacyjna na obszarze Gminy Sadowne niesprzysięająca rozwojowi lokalnej aktywności mieszkańców • Niekorzystna sytuacja w odniesieniu do liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w porównaniu do gmin powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i całej Polski.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Inwestycje infrastrukturalne mogące wpłynąć na rozwój gospodarczy, • Dostępność środków unijnych dla przedsiębiorców, • Zmiany gospodarcze w kraju sprzysięające rozwojowi gospodarczemu.	• Szybki i dynamiczny rozwój innych gmin i powiatów w regionie, • Skupienie się w aktualnie obowiązującej perspektywie unijnej na „miękkich” projektach niewpływających na faktyczny rozwój Gminy, • Brak zorganizowanych inicjatyw służących rozwojowi gospodarczemu.

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Tabela 29. Analiza SWOT – sfera infrastruktury technicznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Korzystne połączenia komunikacyjne z Warszawą, • Systematyczny wzrost długości modernizowanych dróg gminnych, • Posiadanie stacji uzdatniania wody, • Sukcesywna rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej, • Posiadanie własnej oczyszczalni ścieków, • Sprawnie funkcjonująca gospodarka odpadami komunalnymi.	• Zły stan techniczny części dróg gminnych, • Brak ścieżek rowerowych i chodników o charakterze komunikacyjnym w znacznej części Gminy Sadowne, • Niedostateczna ilość miejsc parkingowych, • Brak zorganizowanej gminnej komunikacji autobusowej, • Brak sieci gazowej • Stały poziom zwodociągowania Gminy, • Najmniej korzystny wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w Gminie na tle pozostałych gmin powiatu, • Brak mieszkań komunalnych i socjalnych na terenie Gminy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Podejmowanie działań przez instytucje ministerialne, mających na celu przebudowę i modernizację dróg oraz poprawę ich jakości, • Działalność prywatnych przewoźników świadczących usługi komunikacji autobusowej, • Możliwość wykorzystania innowacyjnych technologii do budowy i modernizacji infrastruktury technicznej, • Rozbudowa sieci elektroenergetycznych na terenie Gminy, • Budowa elektrowni wiatrowej oraz elektrowni fotowoltaicznych.	• Zwiększenie zadłużenia pobliskich gmin oraz nadrzędnych jednostek samorządu terytorialnego, będące zagrożeniem dla realizacji inwestycji o charakterze ponadgminnym, • Wadliwe wykonanie przez wykonawców planowanych inwestycji i w konsekwencji konieczność dokonywania uciążliwych modernizacji.

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Tabela 30. Analiza SWOT – sfera społeczna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Sprawnie działająca sieć placówek oświatowych, - Zadowalające wyposażenie szkół, - Sprawnie działający Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna w Sadownem, - Działalność KS „Wicher Sadowna”, - Działalność Gminnego Ośrodka Opieki Społecznej w Sadownem, - Działające na terenie Gminy organizacje pozarządowe – stowarzyszenia i kluby.	- Utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej dla osób starszych, - Brak usług rehabilitacji w ramach świadczonej opieki zdrowotnej w Gminie, - Nieodpowiedania jakości świadczonych usług medycznych przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gminie, - Mała liczba urządzonych i ogólnie dostępnych obiektów sportowych, placów zabaw dla dzieci w mniejszych miejscowościach w Gminie.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Możliwość pozyskania środków unijnych na realizację programów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, - Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie stworzenia instytucjonalnych i środowiskowych form pomocy mieszkańcom oraz aktywizacji osób i rodzin wymagających wsparcia, - Dalszy rozwój aktywności sportowej mieszkańców dzięki realizacji zaplanowanych inwestycji i zadań, - Działalność klubów sportowych.	- Zwiększenie liczby osób starszych potrzebujących większego dostępu do służby zdrowia i opieki społecznej, - Wzrost poziomu bezrobocia i zwiększenie liczby osób długotrwale pozostających bez zatrudnienia, - Zagrożenie przenoszeniem się na obszar Gminy zachowań i zjawisk patologicznych na większą skalę, - Migracje młodych osób i rodzin do Warszawy i większych miast z powodu małego dostępu do kultury usług i miejsc pracy.

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Tabela 31. Analiza SWOT – sfera budżetowo-finansowa

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Wzrost wpływów do budżetu z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, będącego najważniejszym źródłem dochodów własnych Gminy, - Stopniowy wzrost dochodów budżetu Gminy od 2013 roku, - Odpowiednio wykwalifikowana kadra Urzędu Gminy.	- Wskaźnik zadłużenia Gminy Sadowne wynoszący około 40%, - Spadek w 2014 roku wpływów do budżetu z tytułu podatku od nieruchomości w Gminie, - Niedostatecznie rozwinięta współpraca z innymi samorządami gminnymi na terenie Polski oraz zagranicą.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Niskie koszty obsługi długu na skutek utrzymania się niskich stawek WIBOR, - Uzyskiwanie przez Gminę środków pomocowych na zaplanowane inwestycje i zadania, - Wzrost poziomu rozwoju gospodarczego kraju, - Współpraca z pobliskimi gminami i nadrzędnymi jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zaplanowanych działań, - Rozwój współpracy z przedsiębiorcami w zakresie realizacji inwestycji na terenie Gminy, - Korzystne zmiany w systemie prawnym.	- Zwiększenie się kosztów obsługi długu na skutek nagłego wzrostu stawek WIBOR, - Duży wzrost inflacji powodujący konieczność ponoszenia większych wydatków, - Przerzucanie na gminy przez ustawodawcę większej liczby zadań przy braku wymaganej pomocy finansowej, - Zniesienie meldunku skutkujące trudnością w zidentyfikowaniu faktycznego miejsca zamieszkania ludności, - Negatywne zmiany systemowe poprzez zmniejszenie przekazywanego procentu od podatku dochodowego do gmin, - Wzrost zadłużenia państwa.

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

5. Badania ankietowe mieszkańców

Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Sadowne na lata 2015-2025 wymagało podjęcia działań mających na celu zdiagnozowanie opinii lokalnej społeczności na temat poziomu życia mieszkańców, a także potrzeb rozwoju różnych aspektów funkcjonowania Gminy. Diagnoza została przeprowadzona poprzez badania ankietowe w oparciu o przygotowany kwestionariusz.

5.1. Cel badania

Badanie ankietowe mieszkańców Gminy Sadowne było konieczne z następujących powodów:

- Znajomość i świadomość współuczestniczenia w powstawaniu Strategii jest istotnym elementem identyfikacji mieszkańców. W rzeczywistości to lokalna społeczność decyduje o przyjęciu lub odrzuceniu tego dokumentu poprzez akceptację lub negację rozwiązań w nim proponowanych, w wielu przypadkach subiektywna ocena lokalnej społeczności jest ważniejsza od zobiektywizowanych i wynikających ze statystyk wyznaczników rzeczywistości.
- Władze Gminy w ostatecznym rozrachunku odgrywają rolę służebną w stosunku do lokalnej społeczności, dlatego powinny zwracać szczególną uwagę na oczekiwania oraz potrzeby mieszkańców – do efektywnego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego istotne jest więc pozyskiwanie informacji, jak dotychczasowe działania osób odpowiedzialnych za zarządzanie Gminą są postrzegane przez mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe.

Badanie opinii mieszkańców Gminy Sadowne zostało przeprowadzone w celu uzupełnienia diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej, która jest podstawą sformułowania celów strategicznych i operacyjnych Gminy oraz odpowiadających im zadań realizacyjnych. Przedmiotem badania było dokonanie przez mieszkańców oceny dotychczasowego poziomu rozwoju Gminy oraz zidentyfikowanie ich potrzeb i oczekiwań w zakresie dalszego rozwoju.

5.2. Metoda i technika badawcza

W celu uzyskania jak najlepszego efektu badanie opinii mieszkańców miało charakter przekrojowy, wybrano metodę sondażową realizowaną przy zastosowaniu techniki badawczej w formie kwestionariusza ankiety. Specjalnie stworzony kwestionariusz ankiety zawierał zarówno pytania zamknięte, które pozwoliły na udzielenie szybkich odpowiedzi przez mieszkańców oraz na standaryzację zebranych informacji, jak i pytania otwarte, dzięki którym można uzyskać szerszą opinię mieszkańców na różne tematy.

Dystrybucja ankiet została przeprowadzona we współpracy z Urzędem Gminy Sadowne. W ramach badania zebrano 60 wypełnionych kwestionariuszy. Respondenci stanowią losową próbę badawczą, choć ankiety wypełnili tylko ci mieszkańcy, którzy wyrazili taką wolę. Zarówno Urząd Gminy Sadowne, jak i zespół realizujący badanie, przyjęli, że jest ono istotne, a uzyskane odpowiedzi odzwierciedlają, przy uwzględnieniu odpowiedniego błędu statystycznego, opinię całej społeczności na dane tematy.

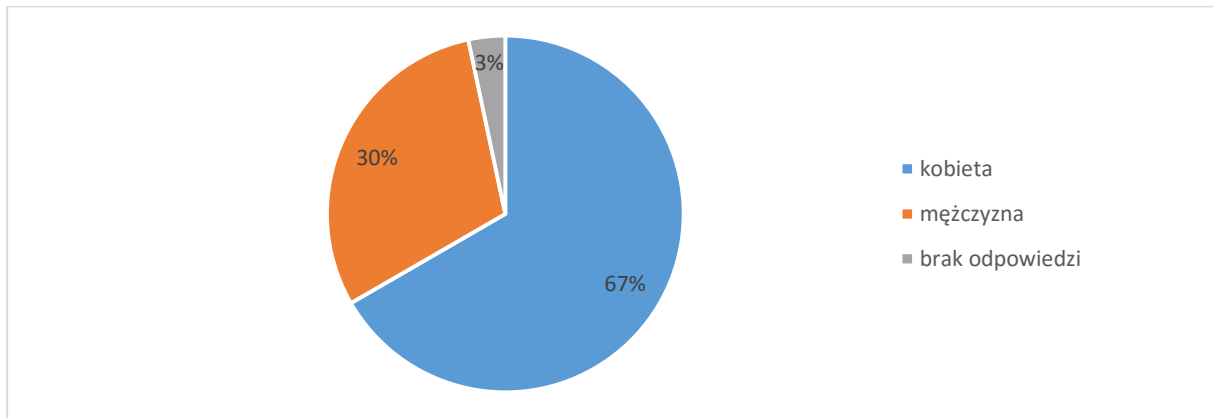

5.3. Charakterystyka grupy respondentów

Ankieta została wypełniona przez 40 kobiet i 18 mężczyzn, a także 2 osoby, które nie wskazały odpowiedzi na to pytanie. Strukturę respondentów ze względu na płeć ilustruje poniższy wykres.

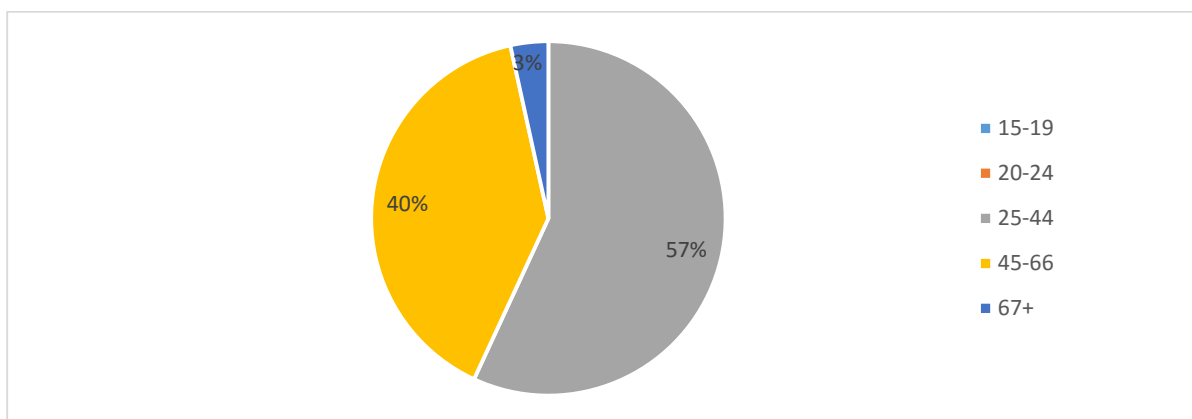
Wykres 23. Struktura respondentów ze względu na płeć

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Badaniem zostali objęci mieszkańcy Gminy Sadowne w grupach wiekowych 15-19, 20-24, 25-44, 45-66, 67+. Przyjęte wyżej grupy są charakterystyczne dla tego typu badań. Największą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku od 25 do 44 lat. Osób tych było 33. Osób w wieku od 45 do 66 lat było 23. Wśród ankietowanych znalazły się także osoby z grupy wiekowej 67+, w liczbie dwóch respondentów. Dwie osoby nie udzieliły odpowiedzi na pytanie. Struktura respondentów ze względu na wiek została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 24. Struktura respondentów ze względu na wiek

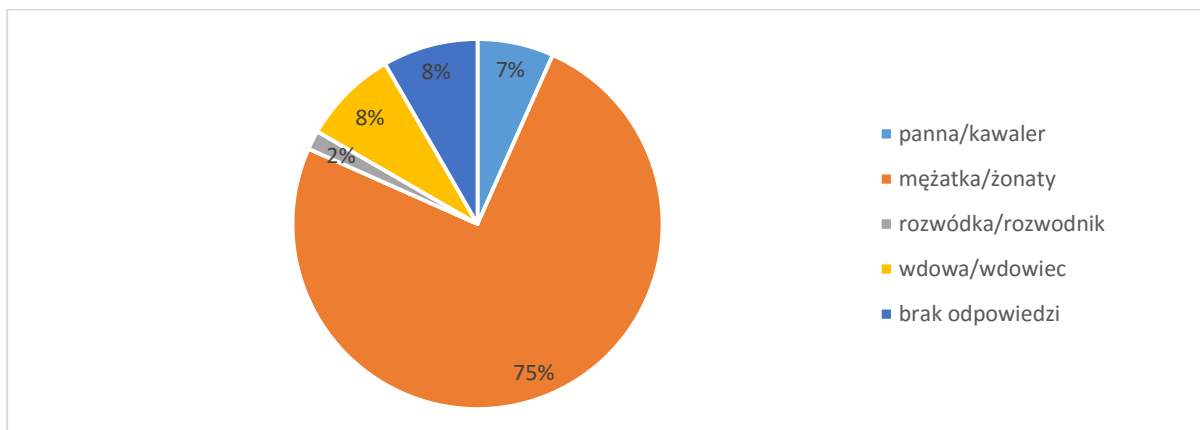

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Badaniem zostały objęte osoby o różnym stanie cywilnym. Największą grupę osób, liczącą 45 osób, stanowiły mężatki oraz żonaci. Na drugim miejscu pod względem liczności respondentów (5 osób) znalazły wdowy oraz wdowcy. 4 osoby zaznaczyły odpowiedź „panna/kawaler”. Pośród respondentów znalazła się też jedna osoba po rozwodzie. 5 osób nie wskazało odpowiedzi na to pytanie. Strukturę respondentów ze względu na stan cywilny przedstawia poniższy wykres.

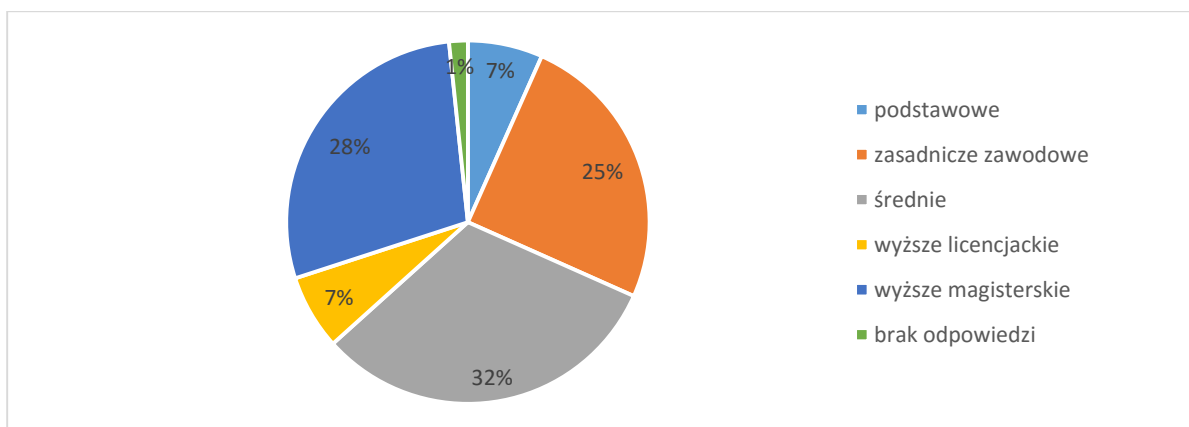
Wykres 25. Struktura respondentów ze względu na stan cywilny

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Pod względem wykształcenia najliczniejszą grupą respondentów były osoby legitymujące się wykształceniem średnim. Liczba tych osób wyniosła 19. Najmniej respondentów posiadało natomiast wykształcenie wyższe licencjackie i podstawowe – po 4 osoby. 17 osób legitymuje się wykształceniem wyższym magisterskim, a 15 – zasadniczym zawodowym. Jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi na pytanie.

Wykres 26. Struktura respondentów ze względu na poziom wykształcenia

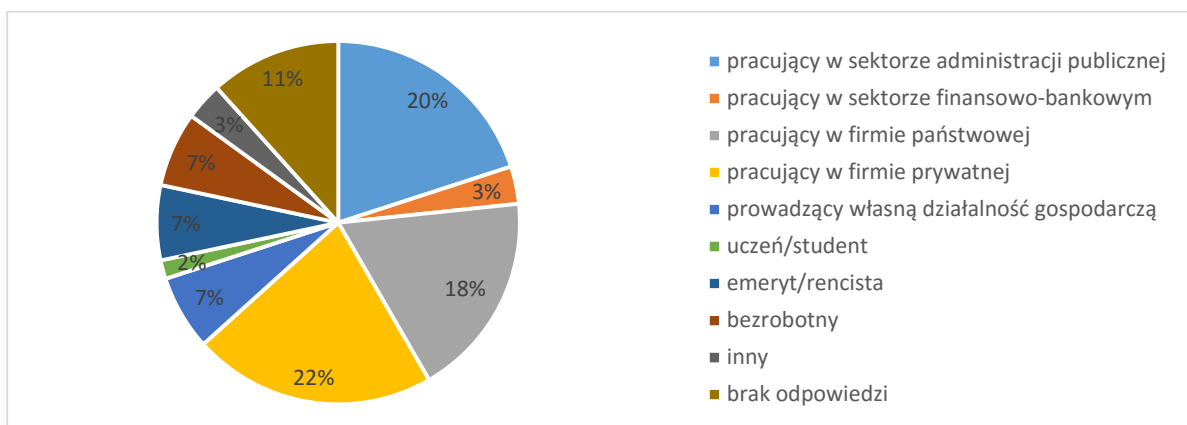
Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Największą grupą respondentów były osoby pracujące w firmie prywatnej. Osób tych było 13. Nieco mniejsza liczba ankietowanych (12 osób) pracuje w sektorze administracji publicznej. 11 osób wskazało odpowiedź „pracujący w firmie państwowej”. Wśród ankietowanych znalazły się po 4 osoby bezrobotne, prowadzące własną działalność oraz będące na emeryturze bądź rencie. 2 osoby pracują w sektorze finansowo-bankowym, jedna ankietowana osoba jest uczniem/studentem. Dwie kolejne osoby zaznaczyły odpowiedź „inny”, a siedem ankietowanych nie zaznaczyło żadnej odpowiedzi.

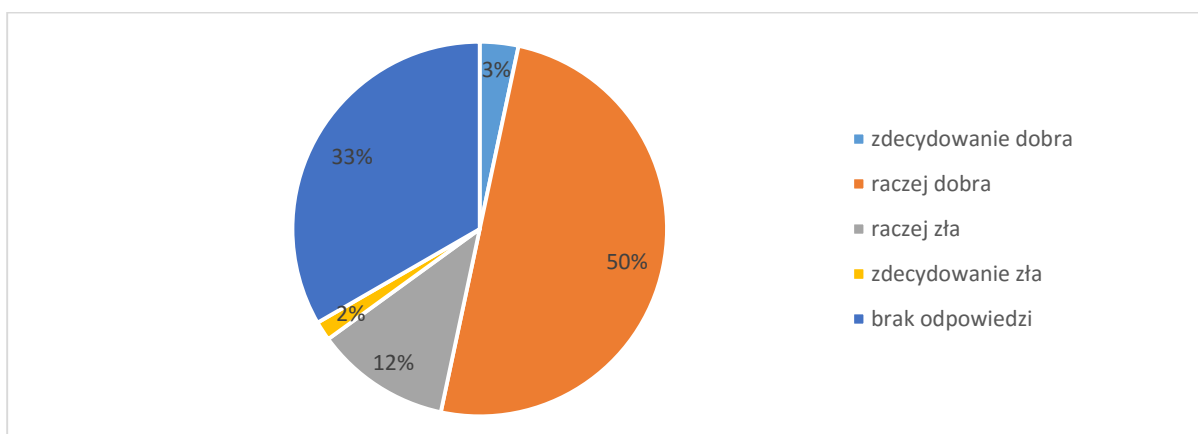
Wykres 27. Struktura respondentów ze względu na status społeczno-zawodowy

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Największa grupa respondentów oceniła subiektywnie swoją sytuację materialną jako raczej dobrą. Osób tych było 30. Kolejne 7 osób zaznaczyło odpowiedź „raczej złą”, a 2 osoby – odpowiedź „zdecydowanie dobra”. Najmniej liczną grupą byli natomiast ci, którzy swoją sytuację ocenili jako zdecydowanie złą. Odpowiedź została wskazana przez jedną osobę. 20 osób powstrzymało się od głosu.

Wykres 28. Struktura respondentów ze względu na sytuację materialną

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Zaprezentowana na powyższych wykresach struktura respondentów wskazuje na to, że w badaniu wzięła udział reprezentatywna grupa mieszkańców, zarówno kobiet jak i mężczyzn, o różnym wieku, różnym stanie cywilnym, z różnym poziomem wykształcenia. Wyniki ankiety są więc wiarygodne i w pełni oddają opinię całej społeczności lokalnej na tematy będące przedmiotem badania.

5.4. Analiza opinii publicznej

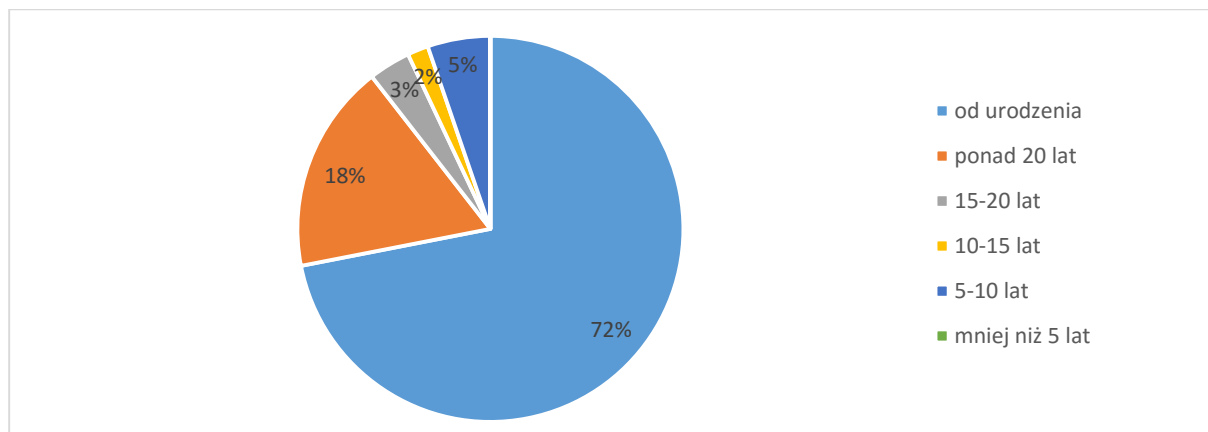
Na poniższych wykresach przedstawiono wyniki ankiety. Należy zauważyć, że w wielu przypadkach respondenci nie odpowiadali na wszystkie pytania zawarte w kwestionariuszu, dlatego przy każdym pytaniu podano liczbę osób, które udzieliły odpowiedzi.

Aby przeprowadzona analiza opinii publicznej była miarodajna i aby móc porównywać odpowiedzi na konkretne pytania, liczbę osób, która udzieliła danej odpowiedzi, przedstawiono jako odsetek osób, które łącznie wypowiedziały się w danym pytaniu. Ponadto wiele pytań miało charakter otwarty, a w niektórych pytaniach zamkniętych możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi, dlatego w przypadku tych pytań liczba łącznie wskazanych odpowiedzi niejednokrotnie przewyższała liczbę respondentów. Odsetek osób, które wskazały poszczególne odpowiedzi po zsumowaniu przyjmował więc często wartość wyższą niż 100%.

W pytaniu pierwszym ankietowani zostali poproszeni o zaznaczenie miejscowości, w której mieszkają. Najliczniejszą grupę ankietowanych stanowili ci, którzy mieszkają w miejscowości Sadowne. Odpowiedź została wskazana przez 14 osób, czyli 24% respondentów. Z miejscowości Orzetek i Kołodziej pochodzi po 8 ankietowanych. Pozostali respondenci zaznaczyli następujące miejscowości: Bojewo, Grabiny, Kołodziej Rybie, Morzyczyn Włoki, Ocięte, Płatkownica, Rażny, Sokółka, Sadoleś, Sojkówek, Szykarzyna, Zalesie, Zieleniec, Złotki, Kolonia Złotki.

Pytanie 2.

Wykres 29. „Od jak dawna jest Pan/Pani mieszkańcem(-nką) Gminy Sadowne?” (N=57)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

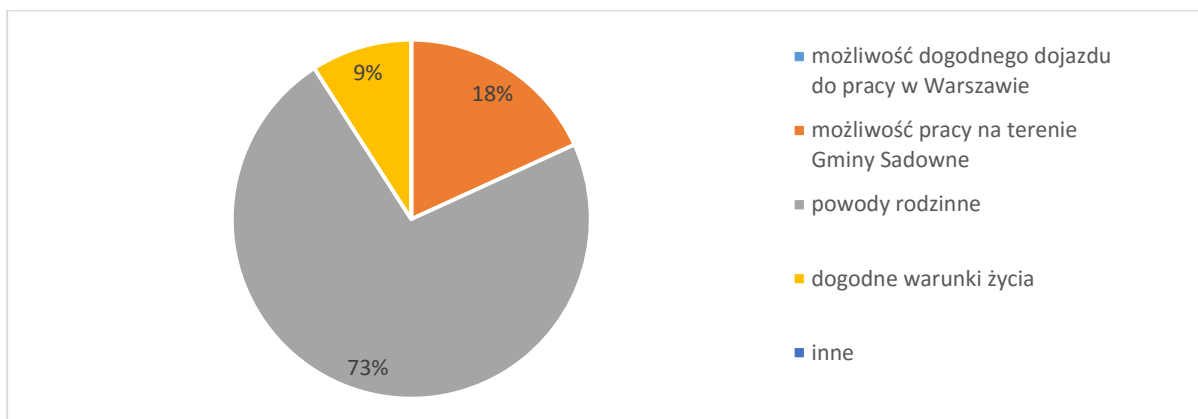
Aż 72 %, czyli zdecydowana większość ankietowanych, zamieszkuje Gminę Sadowne od urodzenia. Ta grupa stanowiła ogółem 41 osób. Dziesięciu ankietowanych, czyli 18%, mieszka w Gminie ponad 20 lat, dwie osoby zaznaczyły odpowiedź „15-20 lat”, jedna osoba - „10-15 lat”, trzy osoby - „5-10 lat”. Żaden z ankietowanych nie zaznaczył odpowiedzi „mniej niż 5 lat”. Trzy osoby nie zaznaczyły żadnej odpowiedzi.

Pytanie 3.

Wykres 30. „Jakie były powody Pana/Pani przeprowadzki do Gminy Sadowne?” (N=11)

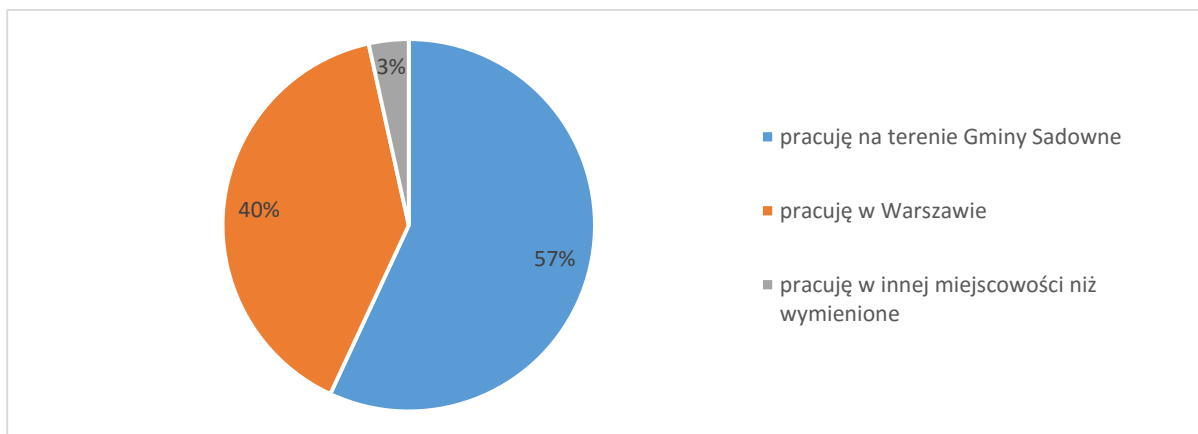

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Na powyższe pytanie odpowiedziało jedenastu respondentów. Najczęściej wybieranym powodem przeprowadzki do Gminy Sadowne (8 wskazań) była odpowiedź „powody rodzinne”. Dwie osoby odpowiedziały, że przeprowadzka wynikała z możliwości pracy na terenie Gminy Sadowne, a jedna osoba wskazała, że powodem były dogodne warunki życia w Gminie.

Pytanie 4.

Wykres 31. „Czy pracuje Pan/Pani na terenie Gminy Sadowne, czy pracuje Pan/Pani w Warszawie lub innej miejscowości?” (N=51)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

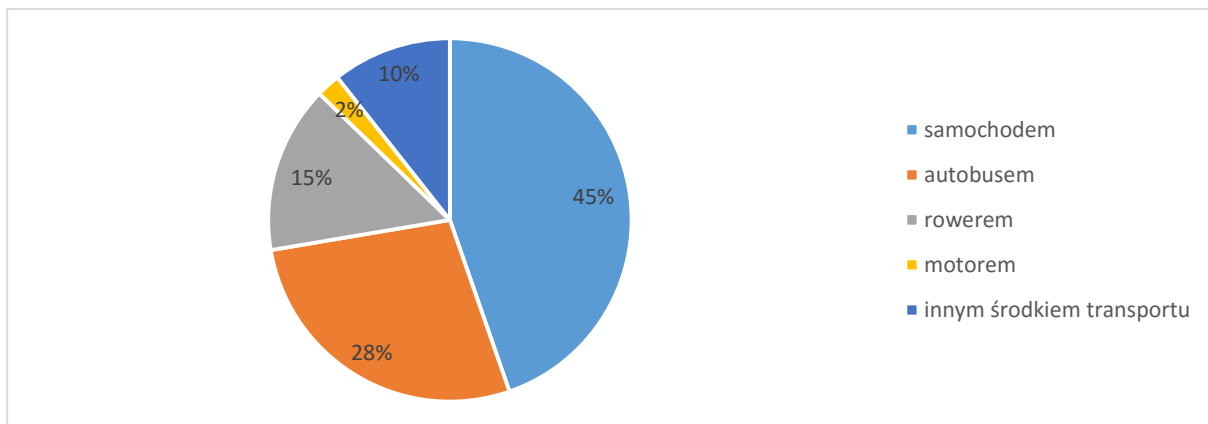
Większość respondentów pracuje na terenie Gminy Sadowne – 57% ankietowanych (23 osoby), 40% badanych pracuje w Warszawie, a jedynie 3% - w innej miejscowości.

Pytanie 5.

Wykres 32. „Ile minut zajmuje Panu/Pani dojazd w jedną stronę do pracy? Jakim środkiem transportu Pan/Pani dojeżdża?” (N=47)

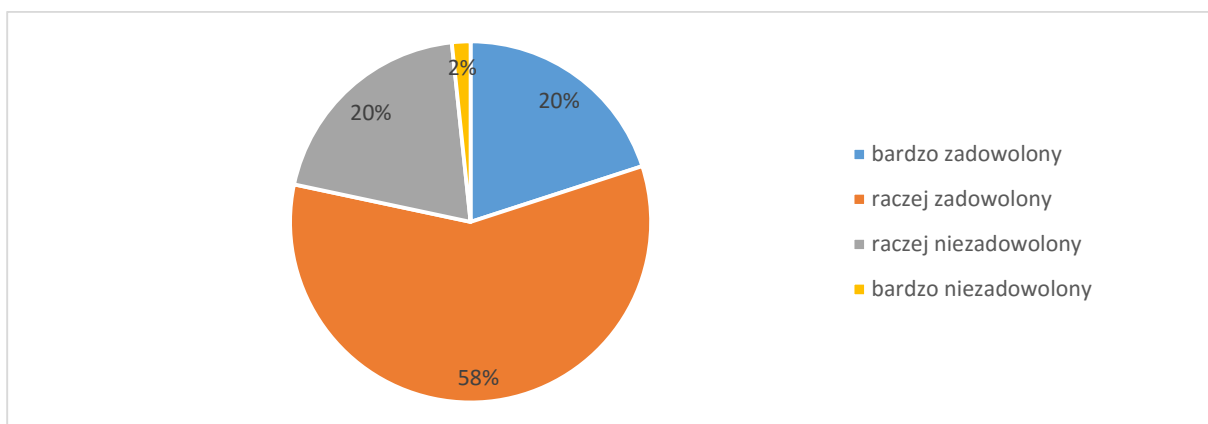
Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Największa grupa, stanowiąca 45% ogółu ankietowanych, dojeżdża do pracy samochodem. Często wskazywana w tym pytaniu była również odpowiedź „autobusem”, którą wybrało 28% respondentów. Odpowiedzi dotyczące dojazdu do pracy rowerem, motorem i innym środkiem transportu wskazało odpowiednio 15%, 10% i 2% ankietowanych.

Średni czas dojazdu do pracy dla osób pracujących w Warszawie wynosi 178 minut, dla osób pracujących na terenie Gminy Sadowne – 10 minut, zaś dla osób pracujących w innych miejscowościach – 49 minut.

Pytanie 6.

Wykres 33. „ Czy jest Pan/Pani zadowolony z faktu, iż jest mieszkańcem Gminy Sadowne? ” (N=60)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Zdecydowana większość badanych jest zadowolona z faktu bycia mieszkańcem Gminy Sadowne. Odpowiedź „raczej zadowolony” wskazało 58%, czyli 35 ankietowanych, zaś odpowiedź „bardzo zadowolony” – 20%, a więc 12 ankietowanych. Tak samo wygląda sytuacja w przypadku wyboru odpowiedzi „raczej niezadowolony”, którą także wskazało 20% respondentów.

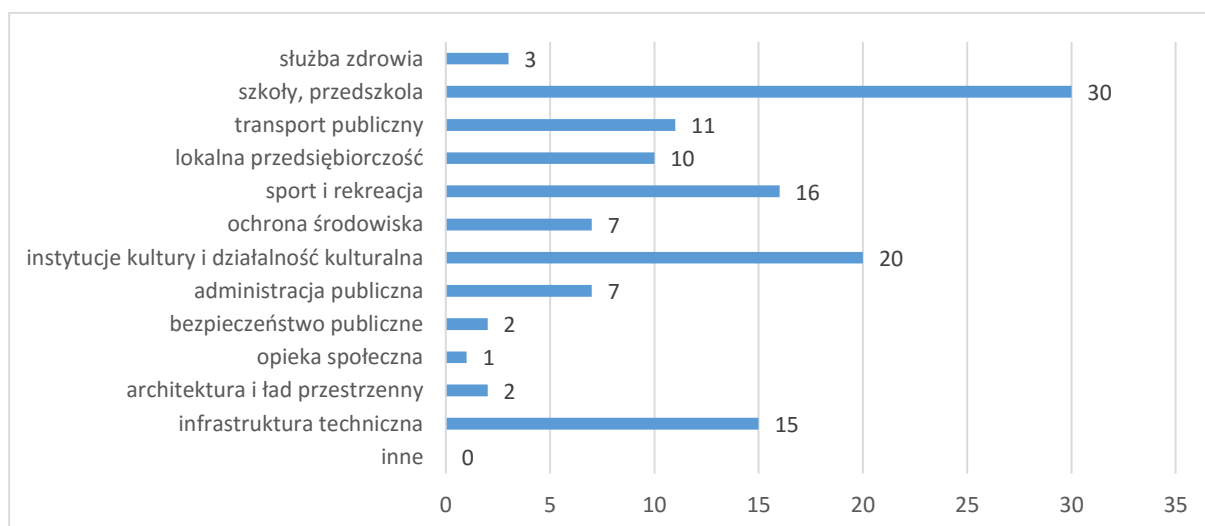

W tym pytaniu mieszkańcy zostali również poproszeni o wskazanie powodów zadowolenia bądź niezadowolenia związanego z faktem posiadania statusu mieszkańca Gminy. Jako główne powody zadowolenia wskazywane były przede wszystkim malownicze krajobrazy, cisza, spokój oraz życzliwi mieszkańcy w Gminie. Głównym powodem niezadowolenia był natomiast brak pracy.

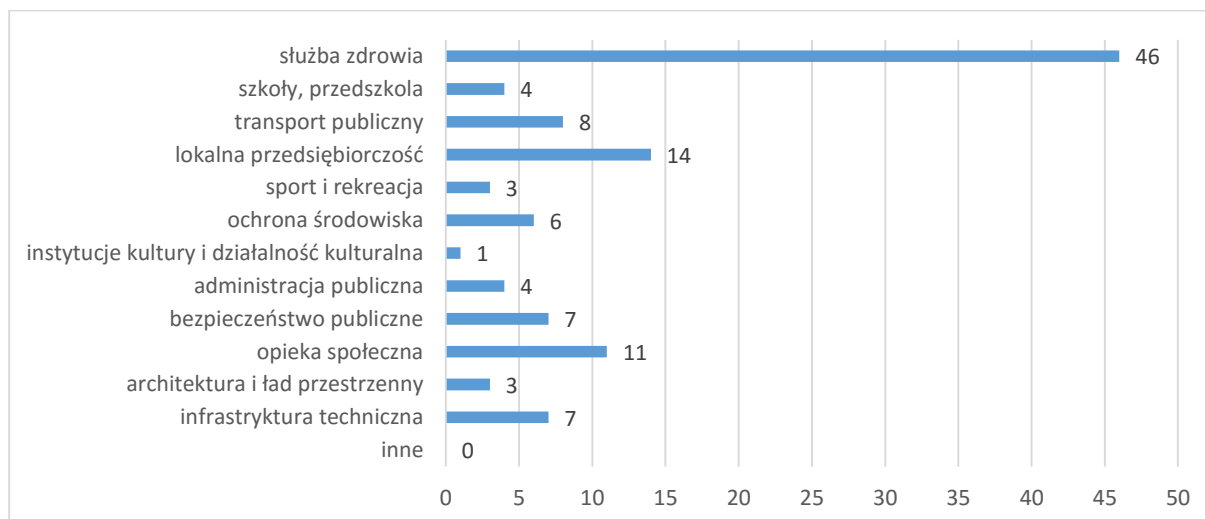
Pytanie 7.

Wykres 34. „Które z podanych niżej sfer funkcjonowania Gminy Sadowne uważa Pan/Pani za najlepiej rozwinięte?” (N=124)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Wykres 35. „Które z podanych niżej sfer funkcjonowania Gminy Sadowne uważa Pan/Pani za najgorzej rozwinięte?” (N=114)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Za najlepiej rozwinięte sfery funkcjonowania Gminy Sadowne mieszkańcy uznali edukację, instytucje kultury oraz sport i rekreację. Odpowiedzi te wskazało odpowiednio 24,2%, 16,1% oraz 12,9% respondentów. Najmniej ankietowanych wybrało odpowiedź „opieka społeczna” (1 wskazanie), a także „bezpieczeństwo publiczne” oraz „architektura i ład przestrzenny” – (po 2 wskazania).

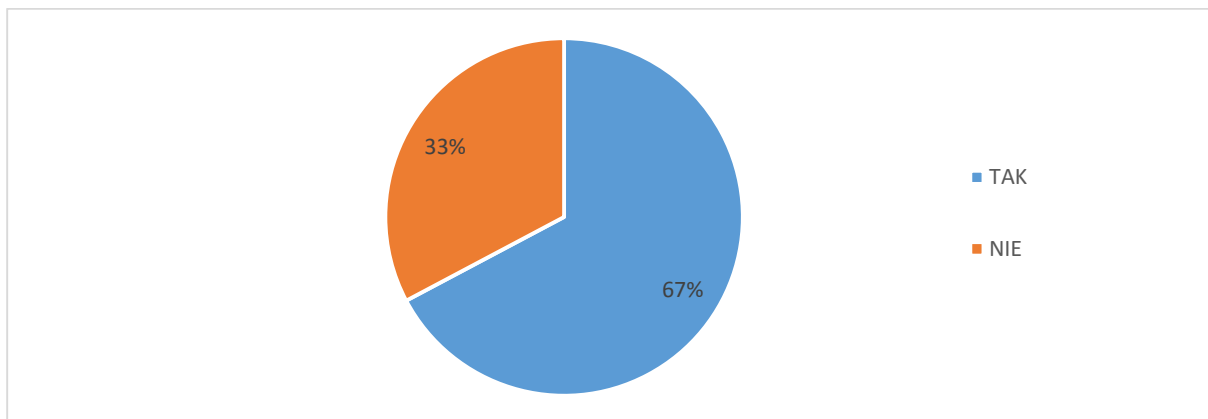

Za najgorzej rozwinięte sfery funkcjonowania Gminy Sadowne mieszkańcy uznali przede wszystkim służbę zdrowia. Odpowiedź została wskazana przez 46 ankietowanych osób, czyli 40,4% ogółu. Na drugim miejscu znalazła się odpowiedź wskazująca na słabo rozwiniętą lokalną przedsiębiorczość, która wskazana była 14 razy. Najmniej wskazań padło na odpowiedź „instytucje kultury i działalność kulturalna”, „architektura i ład przestrzenny” oraz „sport i rekreacja”.

Pytanie 8.

Wykres 36. „Czy według Pana/Pani opinii potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców Gminy Sadowne są zaspokojone?” (N=58)

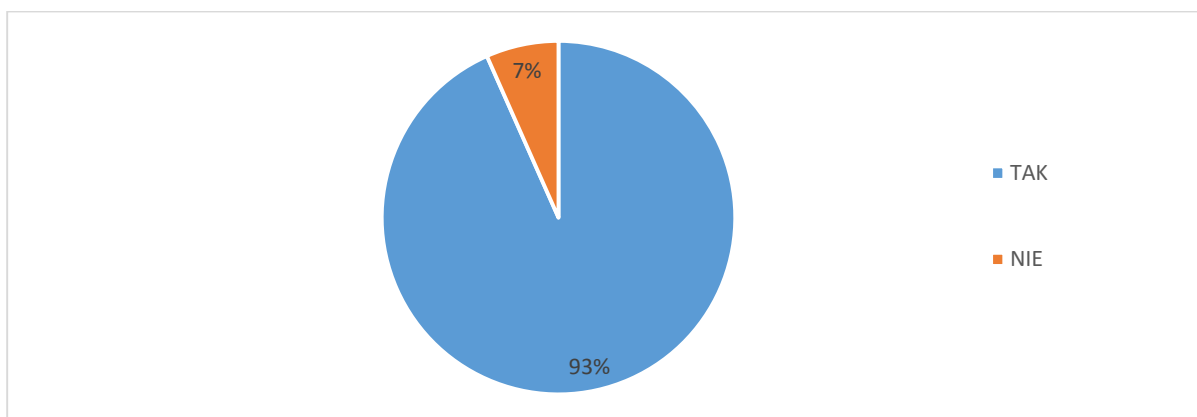
Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Zdecydowana większość osób, które wzięły udział w badaniu, uznała, że potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców Gminy Sadowne są zaspokojone. W ten sposób odpowiedziało 67% respondentów, przeciwnego zdania było 33% ankietowanych.

Osoby, które stwierdziły, że społeczno-kulturalne potrzeby mieszkańców nie są zaspokojone, zostały poproszone o wskazanie przyczyny takiego stanu rzeczy. Najczęściej wskazywanymi przyczynami był brak ofert spędzania wolnego czasu na terenie Gminy (brak kina, teatru, kawiarni), słaby zasięg Internetu oraz mała oferta zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży. Ankietowani często odpowiadali, że opieka zdrowotna jest niedostateczna.

Pytanie 9.

Wykres 37. „Czy spędza Pan/Pani swój wolny czas w Gminie Sadowne?” (N=58)

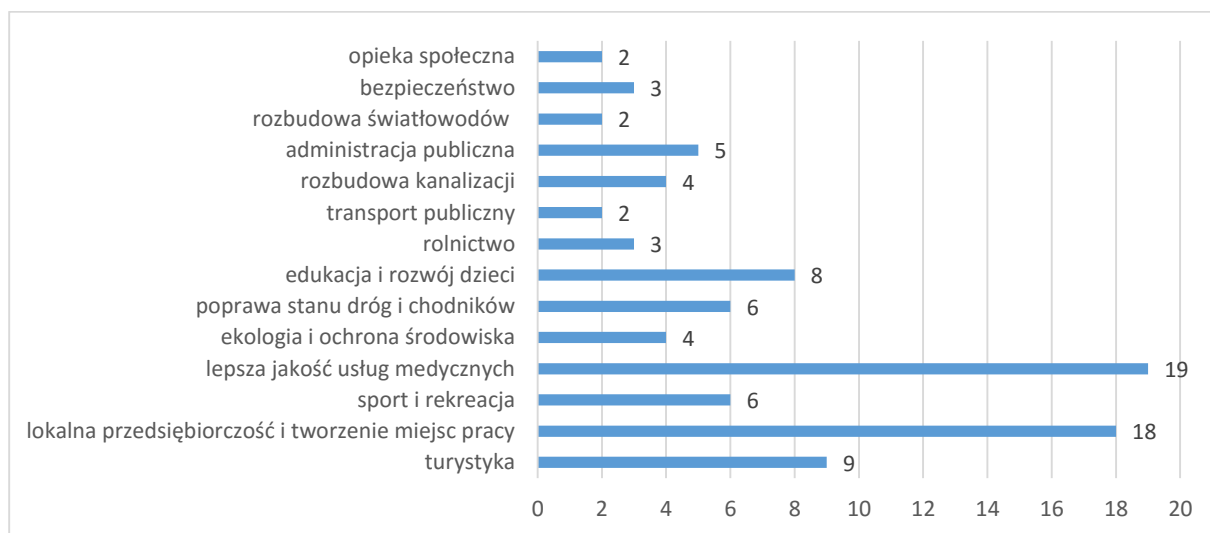
Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Zdecydowana większość, czyli 93% ankietowanych stwierdziła, że spędza swój wolny czas na terenie Gminy Sadowne. Przeciwniej odpowiedzi udzieliło 7% respondentów, czyli 13 osób. Wśród działań, jakie należy podjąć, aby zachęcić mieszkańców do spędzania wolnego czasu na terenie Gminy, wskazywano najczęściej tworzenie miejsc do rekreacji – teatru, kina, kawiarni czy lodowiska.

Pytanie 10.

Wykres 38. „W jakim kierunku powinna rozwijać się Gmina Sadowne?” (N=91)

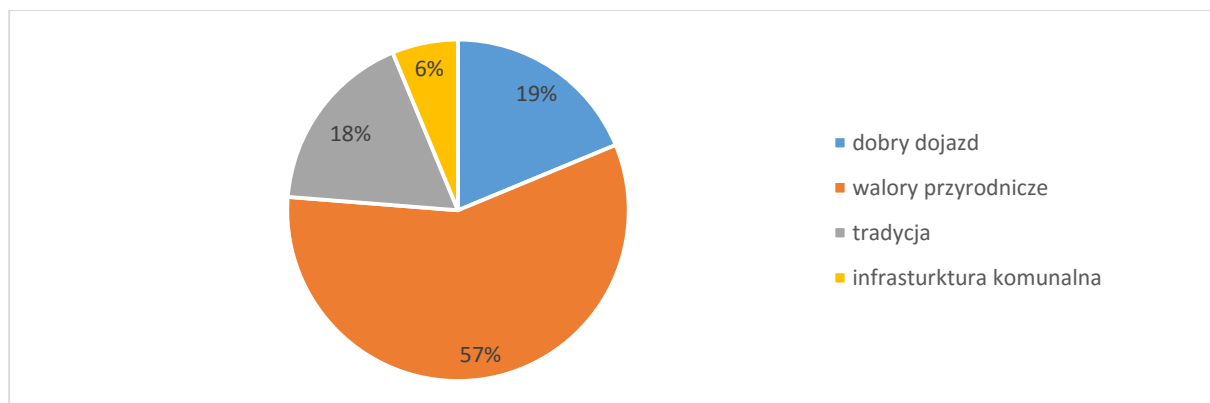

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

W tym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o podanie propozycji rozwoju Gminy Sadowne. Odpowiedzi zostały zdefiniowane przez respondentów. Według opinii 21% ankietowanych (19 osób) Gmina Sadowne powinna rozwijać się w kierunku oferowania lepszej jakości usług medycznych. Natomiast 19,8% respondentów uważa, że w Gminie powinna rozwijać się lokalna przedsiębiorczość, a w konsekwencji powinien następować progres przy tworzeniu nowych miejsc pracy. Dążenie do rozwoju turystyki w Gminie Sadowne zostało wskazane przez 9,9% ankietowanych, zaś rozwój edukacji został wybrany przez 8,8%. Ankietowani, którzy uznali, że w Gminie konieczny jest rozwój bezpieczeństwa, zaznaczali, że droga nr 50 stanowi poważne zagrożenie dla dzieci.

Pytanie 11.

Wykres 39. „Proszę wskazać, co w Pana/Pani odczuciu stanowi największy potencjał Gminy Sadowne?” (N=80)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

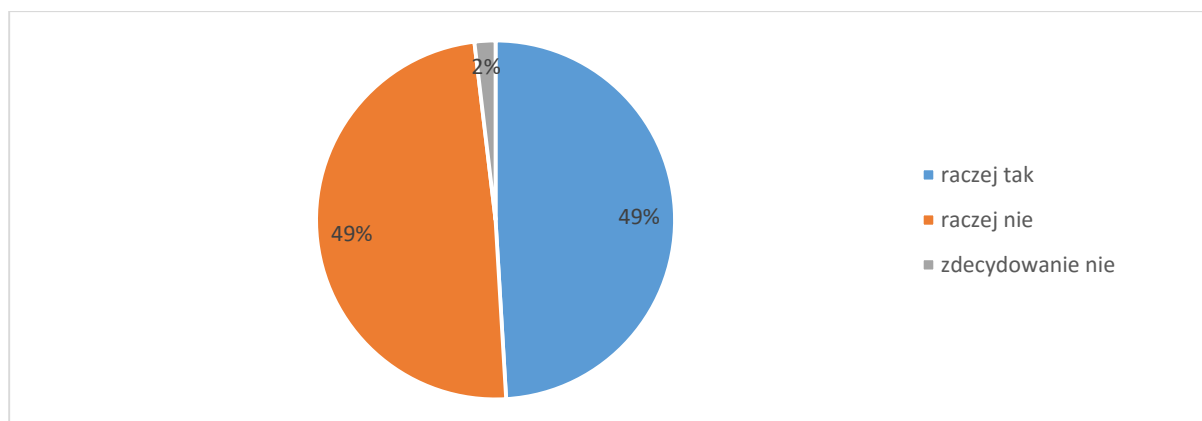

Ponad połowa ankietowanych (57%) uważa, że największy potencjał Gminy Sadowne stanowią jej walory przyrodnicze. Równomiernie rozłożyły się głosy ankietowanych pomiędzy odpowiedzią „dobry dojazd” oraz „tradycja”. Te odpowiedzi zostały wskazane kolejno przez 19% i 18% ankietowanych. Według mieszkańców najmniej potencjał ma infrastruktura komunalna – zaledwie 6%.

Pytanie 12.

Wykres 40. „Czy uważa Pan/Pani, że Sadowne wykorzystuje swój potencjał gospodarczy?” (N=53)

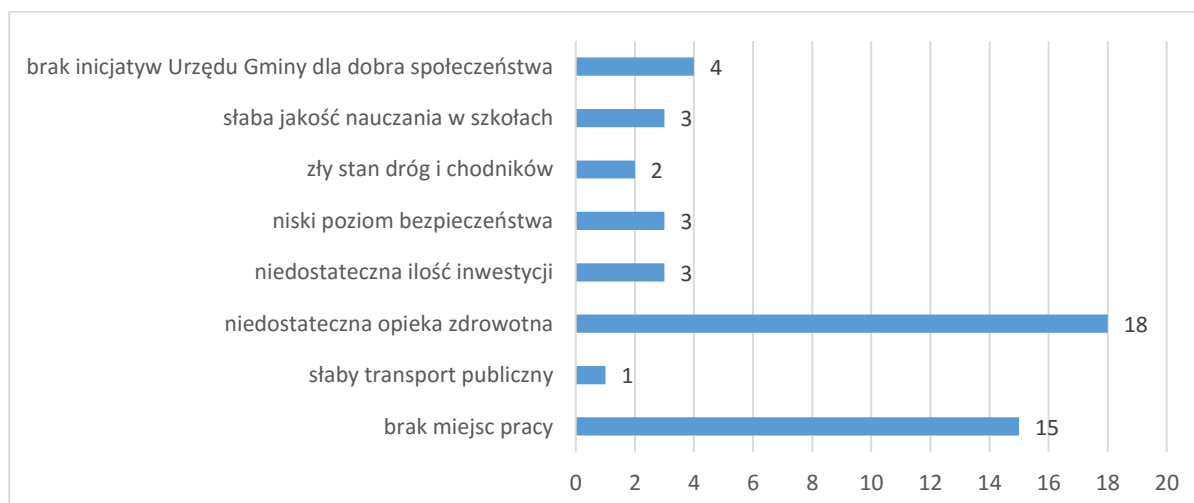

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Głosy ankietowanych w odpowiedzi na pytanie 12. rozłożyły się bardzo równomiernie. Potencjał gospodarczy Gminy Sadowne jest raczej wykorzystywany według 49% respondentów, taka sama grupa respondentów jest przeciwnego zdania. Głównym powodem dla którego ankietowani zaznaczyli negatywną odpowiedź był brak ofert pracy na terenie Gminy.

Pytanie 13.

Wykres 41. „Proszę wskazać, co w Pana/Pani odczuciu stanowi największy problem Gminy Sadowne” (N=49)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

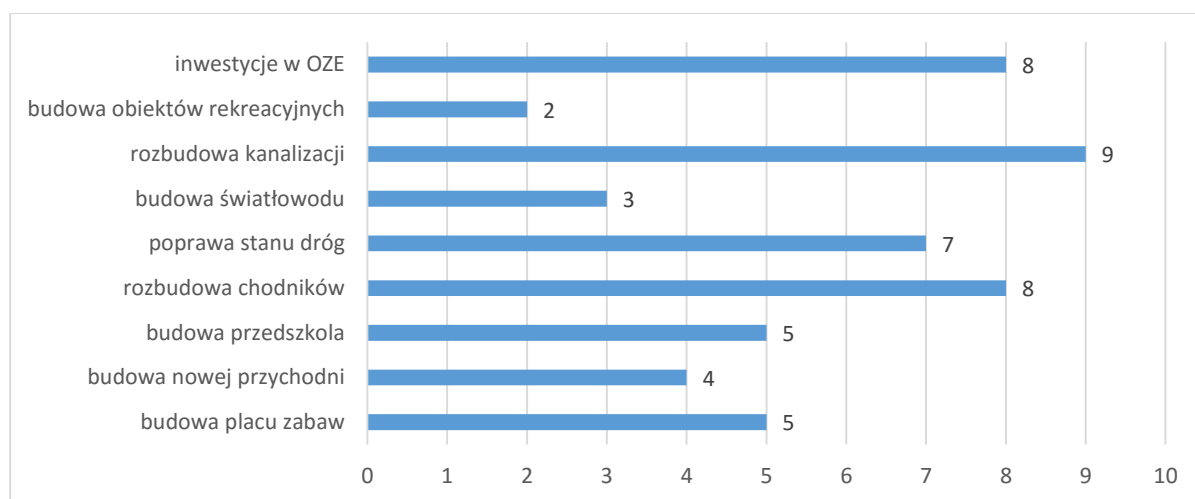

W tym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o podanie największego problemu Gminy Sadowne. Odpowiedzi zostały zdefiniowane przez respondentów. Najliczniejsza grupa respondentów uznała, że największym problemem jest niedostateczna opieka zdrowotna. Osoby te stanowiły 36,7% wszystkich osób, które udzieliły odpowiedzi na pytanie. Według opinii 30,6% ankietowanych duży problem stanowi brak miejsc pracy. Ankietowani, którzy twierdzą, że problemem w Gminie jest słaba jakość nauczania w szkołach, dodali, że jest to spowodowane niewystarczająco dobrą kadrą nauczycieli. Niski poziom bezpieczeństwa jest rozumiany przez ankietowanych w odniesieniu do problemów mieszkańców i użytkowników drogi nr 50.

Pytanie 14.

Wykres 42. „Jakie inwestycje według Pana/Pani opinii należy zrealizować w Gminie Sadowne?” (N=50)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

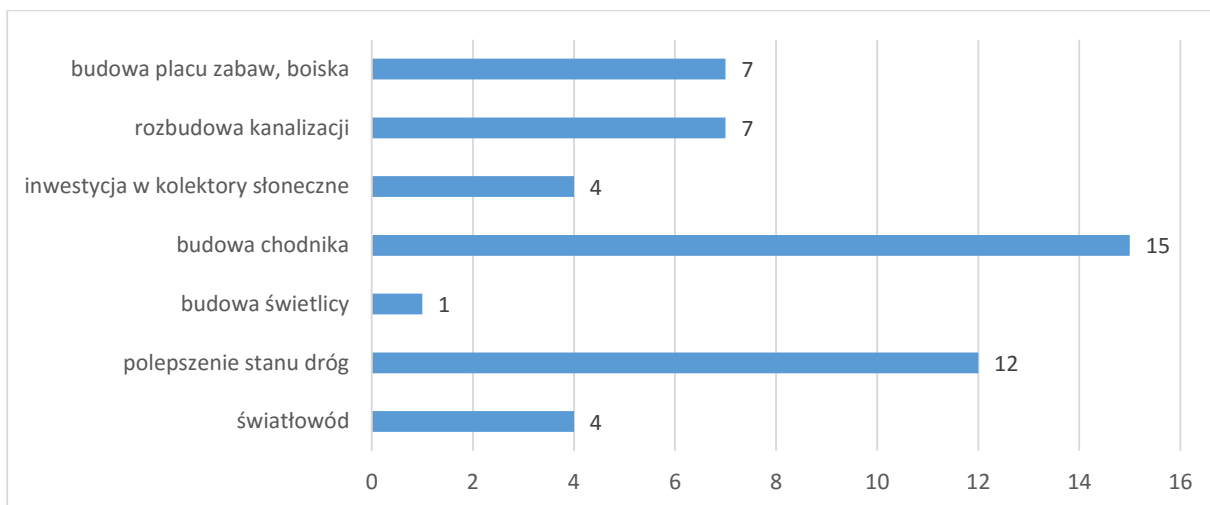
Ankietowani zostali poproszeni o podanie potencjalnych inwestycji do realizacji na terenie Gminy Sadowne. Odpowiedzi zostały zdefiniowane przez respondentów. Najwięcej ankietowanych (18%) uważa, że warto inwestować w rozbudowę sieci kanalizacyjnej, a 16% odpowiedzi wśród ankietowanych wskazuje na konieczność inwestycji w odnawialne źródła energii (OZE), zwłaszcza energię pozyskiwaną ze słońca. Również 16% respondentów wskazuje na konieczność rozbudowy chodników na terenie Gminy (rozbudowa chodników wiąże się także z postawieniem nowych koszy na śmieci). Natomiast 14% respondentów twierdzi, że należy poprawić stan jakości dróg, zwłaszcza ich utwardzenie, osuszenie oraz oznakowanie. Ankietowani zaznaczyli też, że konieczna jest inwestycja w sygnalizację świetlną przy przejściu dla pieszych na drodze nr 50. Ankietowani zainteresowani rozwojem obiektów kultury i rekreacji zaznaczyli, że warto utworzyć na terenie Gminy kino czy teatr.

Pytanie 15.

Wykres 43. „Jakie inwestycje według Pana/Pani opinii należy zrealizować w Pana/Pani miejscowości?” (N=50)

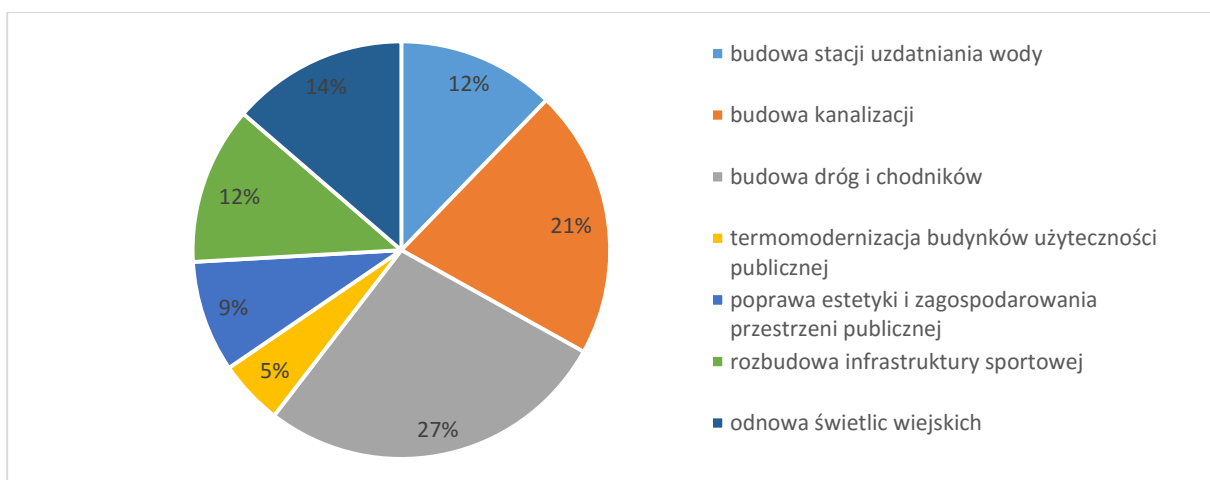

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Ankietowani zostali poproszeni również o podanie potencjalnych inwestycji do realizacji na terenie poszczególnych miejscowości Gminy Sadowne. Odpowiedzi zostały skonstruowane przez respondentów. Spośród inwestycji, które należy zrealizować w miejscowości zamieszkania uczestników badania, również wskazywano najczęściej te mające na celu budowę chodników, czy polepszenie stanu dróg. Respondenci wyrażają też potrzebę utworzenia wiejskich placów zabaw oraz rozbudowę kanalizacji – takie odpowiedzi zostały wskazane przez 14% ankietowanych w obydwu przypadkach. Inwestycje powinny zostać przeprowadzone w miejscowościach, z których pochodzą ankietowani odpowiadający na pytanie – w miejscowości Bojewo, Grabiny, Kołodział, Kołodział Rybie, Morzyczyn Włóki, Ocięte, Orzełek, Płatkownica, Rażny, Sadowne, Sokółka, Sadoleś, Sojkówek, Szynkarzyna, Zalesie, Zieleniec, Złotki, Kolonia Złotki.

Pytanie 16.

Wykres 44. „Które z poniższych zmian zrealizowanych w Gminie Sadowne należą do najważniejszych?” (N=139)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

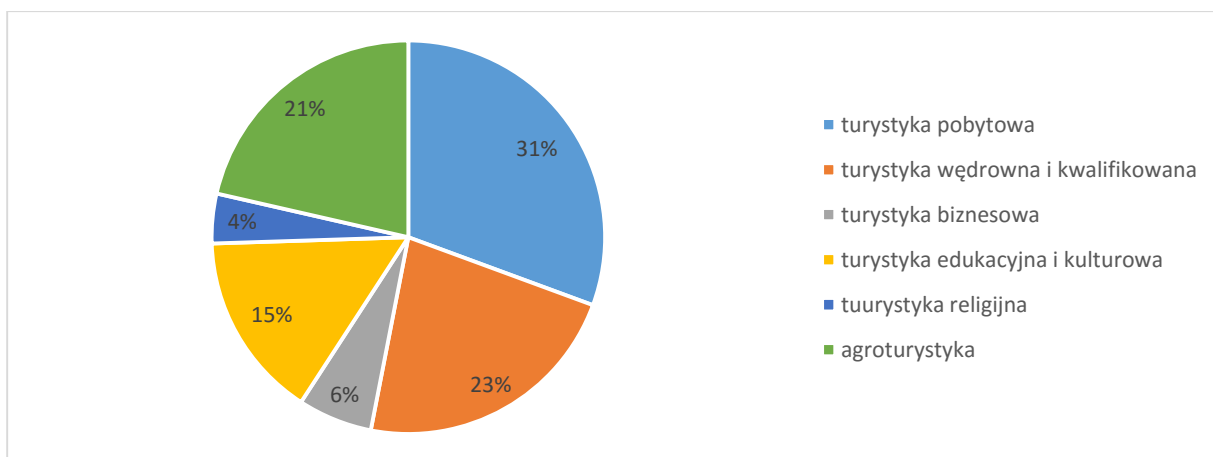

W opinii 27 %, czyli 38 ankietowanych najważniejszą inwestycją zrealizowaną w Gminie Sadowne jest budowa dróg i chodników. Inną wysoko ocenioną inwestycją jest budowa kanalizacji, wskazana przez 21% respondentów. Mieszkańcy Gminy Sadowne docenili także budowę stacji uzdatniania wody, odnowę świetlic wiejskich czy rozbudowę infrastruktury sportowej.

Pytanie 17.

Wykres 45. „W jakim kierunku powinien rozwijać się w Gminie Sadowne sektor turystyki?” (N=98)

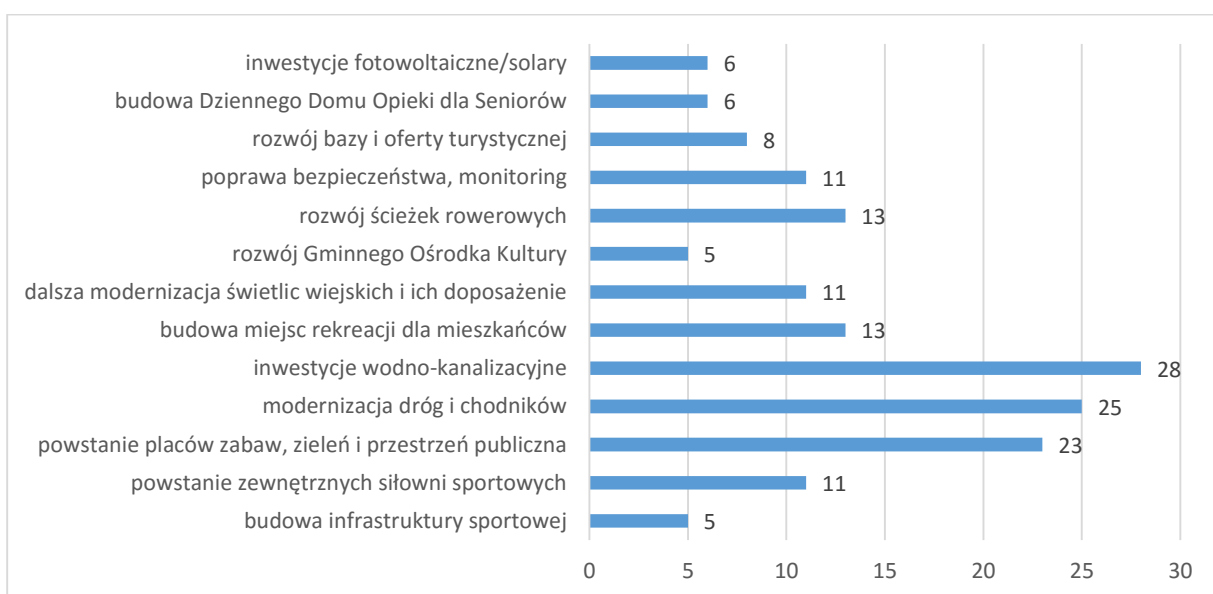

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Według opinii 31% ankietowanych sektor turystyki w Gminie Sadowne powinien rozwijać się w kierunku turystyki pobytowej – organizacji wczasów, kolonii. Natomiast 23% respondentów wskazało odpowiedź „turystyka wędrowna i kwalifikowana”, a 21% - odpowiedź „agroturystyka”. Najmniejszy potencjał zdaniem ankietowanych ma turystyka religijna, wskazana jedynie przez 4% osób.

Pytanie 18.

Wykres 46. „Proszę wskazać, które z poniższych planowanych i realizowanych działań uważa Pan/Pani za najważniejsze?” (N=165)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

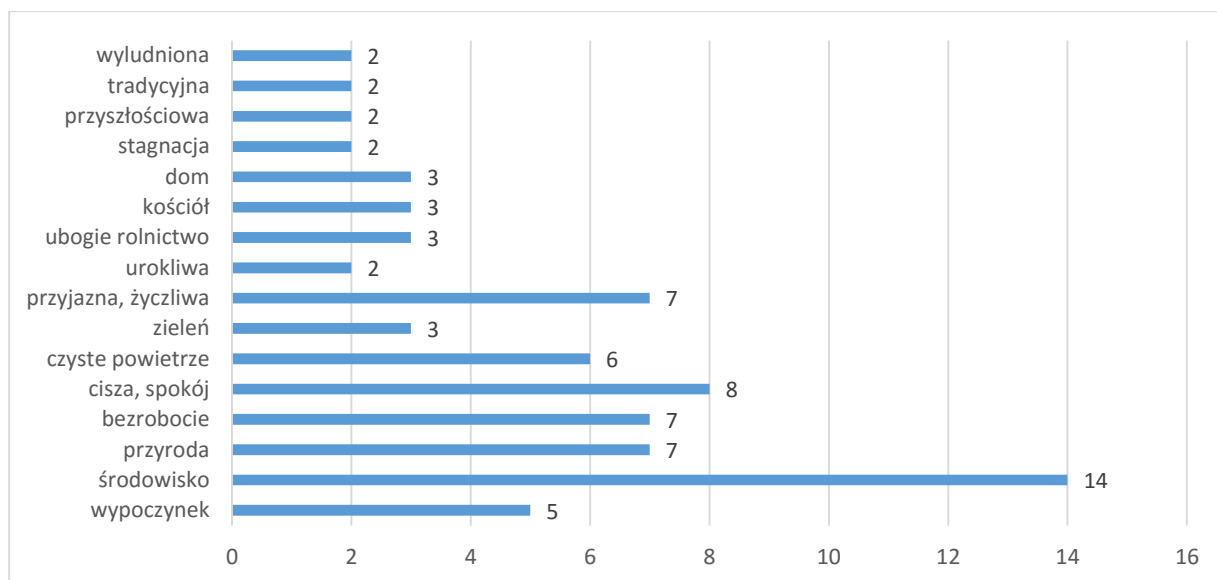

Spośród działań planowanych bądź realizowanych obecnie większość mieszkańców (17%) za najważniejsze uznała inwestycje wodno-kanalizacyjne. Natomiast 15% ankietowanych wskazało modernizację dróg i chodników, a 14% doceniło powstawanie placów zabaw, zieleni i przestrzeni publicznej.

Pytanie 19.

Wykres 47. „Proszę podać trzy określenia, z jakimi kojarzy się Panu/Pani Gmina Sadowne” (N=76)

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Większość przymiotników, z jakimi kojarzy się mieszkańcom Gmina Sadowne, mają pozytywny wydźwięk. Najczęściej występującym skojarzeniem była „zielen”, która była wskazana przez 18,4% ankietowanych. Określenie „cisza, spokój” podało 10,5% badanych, a 9,2% ankietowanych odpowiedziało „przyjazna, życzliwa”, „bezrobocie” oraz „przyroda”.

6. Wyzwania i związane z nimi procesy rozwoju Gminy Sadowne

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej, analizy SWOT i badań ankietowych mieszkańców należy wskazać wyróżniki decydujące o atrakcyjności i mocnych stronach Gminy Sadowne. Eksponują one Gminę w jej otoczeniu i, mimo występowania różnych problemów i deficytów rozwojowych, odgrywają kluczową rolę dla kształtowania rozwoju Gminy, budowania jej pozycji oraz nawiązywania i utrzymywania relacji z podmiotami konkurencyjnymi i kooperacyjnymi.

Do najważniejszych pozytywnych wyróżników Gminy Sadowne należą:

- Walory przyrodnicze i kulturowe,
- Niskie ceny gruntów,
- Dostępność terenów pod lokowanie działalności gospodarczej,
- Polityka nastawiona na rozwój przedsiębiorczości i powstawanie nowych inwestycji,
- Bliskość Warszawy,
- Postawy prorozwojowe mieszkańców Gminy.

Z kolei do najważniejszych barier utrudniających rozwój Gminy Sadowne:

- Zły stan części dróg i utrudniona komunikacja wewnętrzna w obrębie Gminy,
- Niekorzystne procesy demograficzne w odniesieniu do liczby i struktury wiekowej ludności,
- Mniejszy dostęp do oferty kulturalnej, sportowej, zdrowotnej i edukacyjnej dla mieszkańców mniejszych miejscowości Gminy,
- Niewielka liczba podmiotów gospodarczych i przeniesienie rynku pracy do większych miast.

W oparciu o bieżącą sytuację Gminy Sadowne, aspekty stanowiące jej największy potencjał oraz bariery i trudności w rozwoju zdefiniowano najważniejsze wyzwania, z którymi Gmina musi się uporać w perspektywie najbliższych lat:

- Stabilizacja procesów demograficznych – w obrębie Gminy występuje niekorzystne zjawisko odnoszące się do liczby ludności, a także do stale pogarszających się wskaźników obciążenia demograficznego,
- Zmiana struktury lokalnej i rynku pracy – wyzwaniem są bowiem procesy zachodzące w gospodarce globalnej i krajowej opierające się w coraz większym stopniu na innowacyjności, a także przenoszenie lokalnego rynku pracy do Warszawy i innych większych miast,
- Nowoczesne zarządzanie procesami rozwoju – do władz Gminy należy bowiem realizacja inwestycji mających na celu poprawę warunków bytowych mieszkańców, rozwój infrastruktury i sfery społecznej oraz wykorzystywanie pojawiających się szans rozwojowych,
- Rozwój społeczeństwa obywatelskiego – podstawą rozwoju Gminy jest bowiem lokalna aktywność jej mieszkańców, zaangażowanie w różne inicjatywy oraz aktywne rozwiązywanie problemów społecznych.

Gmina Sadowne przy formułowaniu wizji rozwoju powinna kierować się również konstytucyjną zasadą zrównoważonego rozwoju. Jej istotą jest zapewnienie trwałej poprawy jakości życia współczesnych i przyszłych pokoleń poprzez kształtowanie właściwych propozycji pomiędzy kapitałem ekonomicznym, ludzkim i przyrodniczym.

Podstawową zasadą zrównoważonego rozwoju jest założenie, że poprawa, a co najmniej nie pogarszanie stanu środowiska przyrodniczego, jest jednym z podstawowych czynników warunkujących rozwój gospodarczy i poprawę warunków życia. Ochrona środowiska przyrodniczego staje się więc nieodłączną częścią procesów rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego.

Na zrównoważony rozwój składają się cztery podstawowe elementy:

- Planowanie dla przyszłości, czyli pamiętanie o przyszłych pokoleniach przy rozwiązywaniu współczesnych problemów,
- Planowanie dla środowiska, obejmujące jego elementy przyrodnicze jak i antropogeniczne,
- Zapewnianie równego dostępu do zasobów przyrodniczych,
- Szeroki udział różnych grup społecznych w podejmowaniu decyzji dotyczących kierunkowych i tempa procesów rozwojowych.

Celem zrównoważonego rozwoju jest więc poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zaspokajanie ich obecnych potrzeb, ale bez szkody dla zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń. Spełnienie tych założeń, a także aktywne stawianie czoła wyzwaniom rozwojowym, jakie stoją przed Gminą, jest niezbędne dla dalszego jej dynamicznego rozwoju.

W oparciu o wyzwania i związane z nimi procesy rozwoju, a także główne założenia zasad zrównoważonego rozwoju opracowano cele i zadania realizacyjne dla Gminy Sadowne.

Część III Strategiczna

7. Wizja rozwoju Gminy Sadowne 2025+

Podstawą do opracowania Wizji Gminy Sadowne jest analiza jej zewnętrznych oraz wewnętrznych uwarunkowań, a także celów realizacyjnych i aspiracji zawodowych samych mieszkańców. Wizja ta stanowi zatem życzeniowy scenariusz rozwoju, który określa kształt Gminy po zrealizowaniu wszystkich założeń Strategii. W związku z tym odpowiada ona na pytanie: „Jak będzie wyglądała Gmina Sadowne po 2025 roku?”.

Obraz Gminy Sadowne 2025+ przedstawiają poniższe stwierdzenia:

- Sadowne to Gmina, która jest dobrym miejscem do zamieszkania i oferuje swoim mieszkańcom wysoką jakość życia,
- Sadowne to Gmina, która dba o rozwój społeczeństwa obywatelskiego i w której mieszkańcy mają szansę brać odpowiedzialność za swoje otoczenie, a celem władz jest zadbanie o potrzeby każdej grupy społecznej,
- Sadowne to Gmina, która charakteryzuje się rozwiniętą infrastrukturą techniczną oraz siecią powiązań komunikacyjnych,
- Sadowne to Gmina, która dba o tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz jest miejscem przyjaznym dla inwestorów,

- Sadowne to Gmina, w której mieszkańcy mają dostęp do edukacji i kultury na najwyższym poziomie oraz mają dostęp do opieki zdrowotnej i zaplecza sportowo-rekreacyjnego,
- Sadowne to Gmina, która wykorzystuje potencjał środowiska przyrodniczego i tworzy bogatą ofertę dla przyjezdnych, którzy chcą aktywnie spędzić wolny czas.

Rysunek 36. Wizja rozwoju Gmin Sadowne 2025+

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Do realizacji przedstawionej powyżej Wizji niezbędne jest nakreślenie szczegółowego planu działania, który ma na celu przekazanie głównych kierunków rozwoju Gminy. Zawiera on mierzalne cele zaprezentowane w układzie hierarchicznym, w którym niższy poziom hierarchiczny oznacza wyższy stopień szczegółowości.

Rysunek 37. Katalog celów Gminy Sadowne

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Układ składa się z czterech poziomów hierarchicznych:

Poziom I Cel główny

Określa zasadnicze kierunki dalszego rozwoju Gminy oraz wskazuje, w którą stronę Gmina będzie zmierzać w przyszłości. Jest to swoista deklaracja władz Gminy, dotycząca celu wszystkich podejmowanych przez nie decyzji.

Poziom II Cele strategiczne

Stanowią uszczegółowienie celu głównego. Cele strategiczne wskazują priorytetowe obszary zaspokajania potrzeb Gminy i mieszkańców.

Poziom III Cele operacyjne

Stanowią uszczegółowienie celów strategicznych. Są one sformułowane jako cele funkcjonalne, co oznacza, że wyrażają pożądane potrzeby, które powinny być zaspokojone w określonym horyzoncie czasowym, czyli do 2025 roku.

Poziom IV Zadania realizacyjne

Stanowią uszczegółowienie celów operacyjnych. Są one przyporządkowane do każdego celu operacyjnego i wskazują o sposobie jego realizacji przez Gminę. Zadania realizacyjne powinny zostać określone w taki sposób, aby możliwa była ewaluacja stopnia ich realizacji.

8. Cele i zadania realizacyjne dla Gminy Sadowne

8.1. Cele Gminy Sadowne

Biorąc pod uwagę specyfikę Gminy Sadowne, zdefiniowano cel główny, którego realizacji będą podporządkowane wszelkie działania Gminy, a który sformułowano w następujący sposób:

Rysunek 38. Cel główny Gminy Sadowne

Rozwój zintegrowanego społeczeństwa lokalnego poprzez zapewnienie dogodnych warunków infrastruktury, kultury i edukacji dla mieszkańców, przy jednoczesnym zapewnieniu dynamicznego rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Na podstawie celu głównego opracowano 4 cele strategiczne, które nakreślają zrównoważone kierunki działań Gminy. Stanowią one więc ustrukturyzowanie celu głównego oraz jego zdefiniowanie poprzez konkretne cele rozwojowe.

Rysunek 39. Cele strategiczne Gminy Sadowne

Rozwój innowacyjnej gospodarki oraz zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych, rozwój przestrzeni publicznej

Poprawa powiązań infrastrukturalnych, warunków bytowych mieszkańców i bezpieczeństwa w obrębie Gminy

Dostęp mieszkańców Gminy do oświaty, kultury, rekreacji i sportu na najwyższym poziomie

Aktywne rozwiązywanie problemów społecznych oraz aktywizacja społeczności lokalnych, integracja społeczności oraz dbałość o tradycję

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Do każdego z celów strategicznych opracowano szczegółowe cele operacyjne, odnoszące do konkretnych obszarów działania.

Tabela 32. Cele strategiczne oraz cele operacyjne Gminy Sadowne

CELE STRATEGICZNE		CELE OPERACYJNE	
C1.	Rozwój innowacyjnej gospodarki oraz zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych, rozwój przestrzeni publicznej	C1.1.	Wspieranie przedsiębiorczości oraz osób chcących otworzyć działalność gospodarczą
		C1.2.	Promowanie polityki i działań nakierowanych na inwestycje innowacyjne, ekologiczne i energetyczne
		C1.3.	Wykorzystywanie walorów Gminy do rozwoju bazy ekonomicznej
		C1.4.	Promocja Gminy w bezpośrednim i dalszym otoczeniu
		C1.5.	Ochrona obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczych
		C1.6.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej
		C1.7.	Wdrożenie założeń gospodarki niskoemisyjnej
		C1.8.	Promowanie i wspieranie budownictwa energooszczędnego oraz odnawialnych źródeł energii
C2.	Poprawa powiązań infrastrukturalnych, warunków bytowych mieszkańców i bezpieczeństwa w obrębie Gminy	C2.1.	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej, melioracyjnej i ciepłowniczej
		C2.2.	Rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminnych oraz powiatowych, w tym nawierzchni dróg, chodników, ścieżek rowerowych i parkingów
		C2.3.	Poprawa komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej
		C2.4.	Poprawa dostępności usług medycznych, modernizacja bazy służby zdrowia
		C2.5.	Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami
		C2.6.	Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy
C3.	Dostęp mieszkańców Gminy do oświaty, kultury, rekreacji i sportu na najwyższym poziomie	C3.1.	Dalsza rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowo - rekreacyjnego
		C3.2.	Rozbudowa i modernizacja bazy oświaty i wychowania
		C3.3.	Rozbudowa i modernizacja bazy kulturalno - społecznej
		C3.4.	Rewitalizacja obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych
C4.	Aktywne rozwiązywanie problemów społecznych oraz aktywizacja społeczności lokalnych, integracja społeczności oraz dbałość o tradycję	C4.1.	Inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich
		C4.2.	Stworzenie systemu komunikacji z mieszkańcami, budowa więzi społeczności lokalnej
		C4.3.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i występowaniu negatywnych zjawisk społecznych
		C4.4.	Aktywizacja oraz integracja dzieci i młodzieży
		C4.5.	Aktywizacja oraz integracja środowiska seniorów

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

8.2. Zadania realizacyjne wdrażające strategię Gminy Sadowne

Na podstawie przeprowadzonej analizy społeczno-gospodarczej oraz analizy SWOT określono szczegółowe zadania, mające na celu wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy. Pogrupowano je według 9 programów rozwojowych dotyczących kluczowych aspektów działalności Gminy.

Rysunek 40. Programy rozwojowe Gminy Sadowne

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

W Strategii zawarto część implementacyjną, składającą się z wyodrębnionych projektów do realizacji. W związku z tym podczas prac nad Strategią opracowano zadania realizacyjne, które są wynikiem konsultacji społecznych oraz ewaluacji poprzedniej strategii. Części wcześniej nakreślonych założeń nie udało się bowiem zrealizować, często w wyniku przyczyn zewnętrznych, niezależnych od Gminy.

Do każdego zadania zostały przyporządkowane cele operacyjne, które zostaną osiągnięte dzięki jego realizacji. Dodatkowo zadania zostały uporządkowane według ich wagi i znaczenia przy użyciu następujących oznaczeń:

- I – zadanie jest strategiczne z punktu widzenia realizacji Strategii i powinno zostać wykonane w pierwszej kolejności,
- II – zadanie jest ważne z punktu widzenia Strategii, ale powinno zostać wzięte pod uwagę w drugiej fazie,
- III – przedsięwzięcie pożądane, ale może zostać zrealizowane w późniejszej fazie oraz w sytuacji pojawienia się wystarczających środków finansowych na jego realizację,
- C – zadanie, które powinno być realizowane przez cały czas trwania realizacji Strategii.

W przypadku każdego zadania realizacyjnego wskazano również instytucje, które będą zaangażowane w wykonanie konkretnego przedsięwzięcia. Użyto w tym celu oznaczeń:

- GM - Gmina Sadowne (Urząd Gminy),
- GOPS - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ZOZ - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- BIZ - Inicjatywy prywatne realizowane przez przedsiębiorstwa w Gminie,
- OSP - Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej,
- PAR - Kościoły parafialne,
- POW - Starostwo Powiatowe w Węgrowie,
- WOJ - Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego,
- PPP - Partnerstwo publiczno - prywatne
- PGE - Polska Grupa Energetyczna i gestorzy sieci,
- SZK - Szkoły Podstawowe, Gimnazja, Przedszkola
- BIB - Gminna Biblioteka Publiczna
- LP - Lasy Państwowe
- MIESZK - Mieszkańcy Gminy Sadowne
- ORG - Organizacje pozarządowe, w tym organizacje pożytku publicznego,
- IB - Instytuty badawcze, ośrodki naukowe, uczelnie wyższe,
- GOK - Gminny Ośrodek Kultury
- POL - Komenda Powiatowa Policji

Tabela 33. Zadania realizacyjne dla Gminy Sadowne

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
PROGRAM ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I GOSPODARKI KOMUNALNEJ				
Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	I	- Km wybudowanej i zmodernizowanej sieci wodociągowej - Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	GM	C2.1.
Rozbudowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji liniowej oraz budowa nowych przyłączy do gospodarstw domowych	I	- Km wybudowanej i zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej - Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	GM	C2.1.
Budowa, rozbudowa i modernizacja kanalizacji deszczowej	III	Km wybudowanej i zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej	GM	C2.1
Budowa elementów i urządzeń retencjonujących wody opadowe, poprawiających infiltrację i oczyszczanie wód opadowych oraz ich odzyskiwanie w celach gospodarczych	III	Wykonanie zadania	GM, BIZ	C1.8. C2.1.
Budowa, rozbudowa i modernizacja systemów kanalizacji przydomowej na obszarach ekstensywnej zabudowy	II	Liczba gospodarstw domowych korzystających z kanalizacji przydomowej	GM	C2.1.
Budowa gazociągu i gazyfikacja obszaru Gminy	II	- Km wybudowanej sieci gazowej - Odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej	BIZ, GM	C2.1.
Budowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków	III	- Wykonanie zadania - Liczba m³ wody na dobę	GM, BIZ	C2.1.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Zapobieganie podtopieniom i powodziom poprzez racjonalizację gospodarki wodnej oraz budowę nowych i udrażnianie dotychczasowych rowów melioracyjnych	I	- Wykonanie zadania - Km wybudowanych i udrożnionych rowów melioracyjnych	GM, BIZ	C2.1.
Uaktualnienie planów ewakuacji mieszkańców z terenów zagrożonych powodzią	II	Wykonanie zadania	GM, BIZ, POW, OSP	C2.6.
Budowa infrastruktury związanej z dostępem do Internetu	II	Wykonanie zadania	BIZ, GM	C2.3.
Budowa publicznej infrastruktury sanitarnej w Gminie	II	Wykonanie zadania	BIZ, GM	C2.1.
PROGRAM ROZWOJU INFRASTRUKTURY DROGOWEJ I KOMUNIKACJI PUBLICZNEJ				
Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i remonty dróg gminnych	C	Km zbudowanych i wyremontowanych dróg gminnych	GM	C2.2., C2.3.
Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i remonty dróg powiatowych dokonywane w porozumieniu z powiatem	II	Km zbudowanych i wyremontowanych dróg powiatowych	GM, POW	C2.2., C1.4., C2.3.
Budowa ścieżek rowerowych o znaczeniu komunikacyjnym	II	Km zbudowanych i wyremontowanych ścieżek rowerowych	GM, POW, WOJ	C2.2., C2.3., C3.1.
Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i remonty chodników	II	Km zbudowanych i zmodernizowanych chodników	GM, POW, WOJ, GDDKiA	C2.2., C2.6.
Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i remonty miejsc parkingowych	II	Liczba zbudowanych i zmodernizowanych miejsc parkingowych	GM, PPP, BIZ	C2.2., C2.3.
Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego	I	Ilość zbudowanego i zmodernizowanego oświetlenia ulicznego	GM, PGE, BIZ, PPP	C2.6., C1.6.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Stworzenie w porozumieniu z powiatem systemu komunikacji zbiorowej	II	Wykonanie zadania	GM, POW, BIZ, PPP	C1.4., C2.3.
Uregulowanie statusu prawnego dróg gminnych i terenów gminnych	II	- Wykonanie zadania - Liczba nieruchomości z uregulowanym stanem prawnym	GM	C2.2.
Współpraca z zarządcami dróg powiatowych i drogi krajowej w celu poprawy stanu infrastruktury dróg	I	Liczba km zmodernizowanych dróg	GM, POW, WOJ	C2.2., C1.4., C2.3.
Opracowanie Projektów organizacji ruchu oraz modernizacja i budowa oznakowania przy drogach i ścieżkach rowerowych	II	Liczba znaków drogowych	GM, POW, WOJ	C2.2.
PROGRAM ROZWOJU ZAPLECZA SPORTOWO - REKREACYJNEGO				
Budowa i modernizacja boisk wielofunkcyjnych	II	- Liczba nowych, zbudowanych boisk - Liczba zmodernizowanych boisk - Liczba osób korzystających z boisk	GM, SZK	C3.1., C1.6., C4.1., C3.3., C4.4.
Budowa i modernizacja placów zabaw	II	- Liczba nowych, zbudowanych placów zabaw - Liczba zmodernizowanych placów zabaw - Liczba osób korzystających z placów zabaw	GM	C4.4., C1.6., C3.2., C4.3., C3.3., C4.2.
Budowa i modernizacja siłowni plenerowych	II	- Liczba nowych, zbudowanych siłowni plenerowych - Liczba osób korzystających z siłowni plenerowych	GM	C4.4., C1.6., C3.2., C4.3., C3.3., C4.2.
Budowa ścieżek rowerowych, skate parku, tras biegowych i narciarskich wraz z infrastrukturą	II	Km wybudowanych ścieżek i tras	GM, PPP, BIZ	C1.4., C3.1., C1.3., C1.5., C1.1.
Budowa parków wypoczynkowych	II	- Liczba wybudowanych parków - Liczba osób korzystających z parków	GM, LAS	C3.1.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Stworzenie ścieżek sportowo-edukacyjnych, oznaczenie ścieżek turystycznych, budowa wiat turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą i infrastrukturą sanitarną	III	Wykonanie zadania	GM, BIZ	C3.1, C3.3.
Budowa nowoczesnej strefy rekreacji do aktywnego spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i całych rodzin	III	- Wykonanie zadania - Liczba osób korzystających	GM, PPP, BIZ	C4.2., C4.3., C4.4., C4.5., C3.3.
Wspieranie działalności lokalnych klubów sportowych	C	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, ORG, BIZ	C4.1., C1.1., C3.3., C3.1., C4.2.
Promowanie aktywności fizycznej wśród mieszkańców Gminy poprzez organizowanie imprez i wydarzeń sportowych	C	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, ORG, BIZ	C3.3., C4.3., C4.4., C3.1.
Stworzenie parku edukacji ekologicznej wraz z wykorzystaniem basenu i infrastruktury sportowo rekreacyjnej, przestrzeni publicznej	II	Wykonanie zadania	GM, ORG, BIZ	C3.1., C4.1.
Modernizacja basenu i infrastruktury towarzyszącej z zastosowaniem innowacyjnych technologii energooszczędnych i ekologicznych	II	Wykonanie zadania	GM, ORG, BIZ	C3.1., C1.8.
PROGRAM ROZWOJU INFRASTRUKTURY OŚWIATOWEJ I PODNOSZENIA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA				
Budowa, rozbudowa, modernizacja oraz zakup wyposażenia szkół	I	- Liczba zbudowanych i zmodernizowanych szkół - Liczba uczniów korzystających z rozbudowanych i zmodernizowanych szkół - Ilość zakupionego wyposażenia	GM, SZK	C3.2., C4.4.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Budowa, rozbudowa, modernizacja oraz zakup wyposażenia przedszkoli	I	- Liczba zbudowanych i zmodernizowanych przedszkoli - Liczba dzieci korzystających z rozbudowanych i zmodernizowanych przedszkoli - Ilość zakupionego wyposażenia	GM, SZK	C3.2., C4.4
Organizowanie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych w szkołach	I	- Liczba godzin zajęć pozalekcyjnych - Liczba uczestników zajęć	GM, SZK, GOPS	C4.1., C3.2., C4.4. C4.2.
Budowa żłobka oraz miejsc opieki dla dzieci do lat 3	I	Liczba zbudowanych żłobków	GM	C3.2.
Organizowanie dodatkowych zajęć dodatkowych w przedszkolach	I	- Liczba godzin zajęć dodatkowych - Liczba uczestników zajęć	GM, SZK, GOPS	C4.1., C3.2., C4.4. C4.2.
Dostosowanie placówek oświatowych do potrzeb osób niepełnosprawnych i przygotowanie specjalnych gabinetów wspierających edukację dzieci z orzeczeniami	II	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba uczniów korzystających z wprowadzonych udogodnień	GM, SZK	C3.2., C4.3.
Rozwój innowacyjnych metod pracy z dziećmi i rozwijanie umiejętności kluczowych	C	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, SZK, ORG	C3.2., C4.3.
Budowa innowacyjnego systemu kształcenia poprzez tworzenie bazy doświadczeń i przygotowanie szkół do nauczania eksperymentalnego	C	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, SZK, IB	C3.2., C1.4., C4.1.
Utworzenie gabinetów lekarskich i dentystycznych dla dzieci w szkołach i przedszkolach	C	Wykonanie zadania	GM, SZK, ORG	C2.4.
Budowa systemu innowacyjnego szkolenia i rozwoju kadry oświatowej	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba uczestników szkoleń	GM, SZK	C3.2.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Tworzenie nowych kierunków kształcenia, w tym rozwój kształcenia zawodowego i edukacji ekologiczno-rolniczej	II	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, POW, SZK, BIZ, ORG	C3.2.
Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb gospodarki lokalnej i krajowej oraz współpraca z przedsiębiorstwami	I	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, POW, SZK, BIZ	C3.2., C1.4., C1.1.
Stworzenie systemu podnoszenia kwalifikacji przez pracowników sfery usług społecznych, w tym dzięki pozyskiwaniu na ten cel środków zewnętrznych.	C	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, POW, SZK, BIZ, GOPS	C3.2., C1.1., C4.1.
Współpraca ze szkołami średnimi, uczelniami wyższymi, jednostkami naukowo-badawczymi oraz innymi instytucjami wspierającymi oświatę dzieci i dorosłych	C	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, POW, JST, SZK, IB	C3.2., C4.4.
Utworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku	II	Wykonanie zadania	GM, SZK	C4.5., C3.2.
Dostosowanie społeczeństwa lokalnego do zmieniających się potrzeb społecznych m. innymi demograficznych, społecznych, gospodarczych, różnorodności kulturowych	II	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, POW, ORG, SZK	C4.1., C4.2.
PROGRAM ROZWOJU INFRASTRUKTURY KULTURALNEJ I REWITALIZACJI PRZESTRZENI PUBLICZNEJ				
Opracowanie dokumentów strategicznych i planistycznych w gminie, między innymi Gminnego Programu Rewitalizacji, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studium zagospodarowania przestrzennego	I	Wykonanie zadania	GM	C1.6.
Rozbudowa, rozbudowa i modernizacja Gminnej Biblioteki Publicznej, w tym stworzenie nowoczesnego centrum dostępu do wiedzy, kultury oraz ośrodka życia społecznego	II	- Wykonanie zadania - Liczba osób korzystających z usług obiektu	GM, BIB	C4.2., C3.3., C3.2.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Rozbudowa i modernizacja Gminnego Ośrodka Kultury	II	- Wykonanie zadania - Liczba osób korzystających z usług obiektu	GM, GOK	C4.2., C4.4., C4.5.
Poprawa standardu wyposażenia i modernizacja placówek oświatowych i kulturalnych	II	- Wykonanie zadania - Liczba osób korzystających z usług obiektu	GM, SZK, GOK, GOPS	C4.1., C4.2., C3.2., C3.3.
Budowa i modernizacja i muzeum na terenie Gminy wraz z utworzeniem innowacyjnej ścieżki edukacyjnej oraz informatyzacją zasobów	III	Wykonanie zadania	GM, GOK	C3.4., C4.2., C3.3.
Opracowanie innowacyjnej ścieżki historycznej zasoby kulturowe gminy wraz z dokumentacją monograficzną	III	Wykonanie zadania	GM, GOK	C3.4., C3.3.
Stworzenie wielofunkcyjnego innowacyjnego obiektu będącego centrum kultury, edukacji, przedsiębiorczości i ekologii na terenie Gminy	III	- Wykonanie zadania - Liczba osób korzystających z usług obiektu	GM, SZK, GOK, GOPS	C4.1., C4.2.
Budowa, rozbudowa i modernizacja świetlic wiejskich	II	Wykonanie zadania	GM, GOK	C4.2., C4.4., C4.5.
Budowa otwartego plenerowego miejsca dla rozwoju kultury edukacji, sztuki na terenie Gminy	II	- Wykonanie zadania - Liczba osób korzystających z usług obiektu	GM, SZK, GOK,	C4.1., C3.3.
Ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego na terenie Gminy	C	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, GOK, BIB, PPP	C3.4., C4.2., C3.3.
Organizowanie imprez i wydarzeń związanych z kulturą, tradycją i historią Gminy	C	Liczba oraz zasięg zorganizowanych wydarzeń	GM, GOK, BIB	C4.2., C3.3.
Opracowanie regulacji i wytycznych dotyczących poprawy ładu przestrzennego i krajobrazowego w celu poprawy wizerunku przestrzeni publicznych i prywatnych w Gminie	II	- Wykonanie działania - Liczba przeprowadzonych inicjatyw	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.6., C1.4.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej	II	Wykonanie zadania	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.6.
Rewitalizacja i zagospodarowanie Centrum Gminy	II	Wykonanie zadania	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.6.
Rewitalizacja i modernizacja obiektów zabytkowych oraz budynków sakralnych	II	Liczba zrewitalizowanych obiektów	GM, PPP, BIZ	C3.4., C3.3.
Renowacja małej architektury (ławki, kosze na śmieci, wiaty turystyczne, wiaty przystankowe, stojaki rowerowe)	II	- Liczba nowych elementów małej architektury - Liczba obiektów małej architektury objętych modernizacją i rewitalizacją	GM, PPP, BIZ	C1.6.,
Rewitalizacja i zagospodarowanie miejscowości Sadowne oraz innych miejscowości na terenie Gminy	I	Wykonanie zadania	GM	C1.6.
Modernizacja przestrzeni publicznej i rewitalizacja obiektów kultury, w tym między innymi: zabytkowych kościołów, plebanii, terenów parafialnych, pomników, kapliczek, nagrobków, cmentarzy, miejsc pamięci narodowych	II	Wykonanie zadania	GM	C3.4.
Kształtowanie systemu przestrzeni publicznej	II	- Wykonanie zadania - Zaktualizowane dokumenty planistyczne	GM	C1.6.
Ochrona dóbr kulturowych niematerialnych poprzez wspieranie zespołów ludowych (zakup strojów ludowych, instrumentów, promocja kultury ludowej lokalnie i za granicą, wydawnictwo materiałów promocyjnych na nowoczesnych nośnikach)	III	Wykonanie zadania	GM, PPP, BIZ, ORG	C3.3.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
PROGRAM ROZWOJU INFRASTRUKTURY SOCJALNEJ I OCHRONY ZDROWIA				
Aktywizacja, integracja oraz wyrównywanie szans dzieci i młodzieży	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, SZK, ORG	C4.4., C4.3.
Rozwijanie aktywności osób starszych i ich integracja ze społecznością lokalną	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, ORG	C4.5.
Stworzenie Dziennego Domu Opieki Społecznej oraz Całodobowego Domu Opieki Społecznej	II	- Wykonanie zadania - Liczba osób korzystających z usług obiektów	GM, GOPS, BIZ,	C4.3.
Przeciwdziałanie występowaniu negatywnych zjawisk społecznych (między innymi: alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie)	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, ORG	C4.3., C2.6.
Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu poprzez podniesienie poziomu świadomości i umiejętności mieszkańców w zakresie stosowania technologii informatycznych	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOK, BIZ, ORG	C4.3., C4.1.
Rozwój profilaktyki zdrowotnej, w szczególności wśród dzieci i młodzieży oraz osób starszych	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, ZOZ	C2.4.
Rozbudowa i modernizacja bazy opieki zdrowotnej na terenie Gminy	II	- Wykonanie zadania - Liczba osób korzystających z opieki zdrowotnej	GM, ZOZ, BIZ	C2.4.
Zapewnienie opieki medycznej w placówkach oświatowych	II	- Liczba placówek zapewniających opiekę medyczną - Liczba uczniów korzystających z opieki - Liczba zatrudnionych pracowników opieki	GM, ZOZ, BIZ, SZK	C2..

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Rozwój systemu opiekuńczo-rehabilitacyjnego na terenie Gminy w tym między innymi utworzenie innowacyjnego gabinetu rehabilitacji wraz z zakupem sprzętu rehabilitacyjnego	II	Wykonanie zadania	GM, GOPS, ZOZ, BIZ	C2.4.
Stwarzanie warunków do budowania więzi społecznych i postaw obywatelskich	I	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.2.
Pomoc w tworzeniu oraz wspieranie organizacji pozarządowych społecznych, stowarzyszeń, fundacji, związków strzeleckich, harcerzy i innych organizacji działających na rzecz mieszkańców gminy	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.1., C4.2.
Wsparcie administracji gminnej dla przedsięwzięć podejmowanych przez organizacje pozarządowe działające na terenie gminy oraz przez aktywnie działające grupy nieformalne	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.1.
Stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych w realizacji inicjatyw i pozyskiwaniu środków zewnętrznych	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.1., C4.2.
Wsparcie i aktywizacja osób niepełnosprawnych, w tym wyrównywanie szans w dostępie do edukacji oraz rynku pracy, a także likwidacja barier architektonicznych	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.3., C4.2.
Stworzenie nowych ofert usług społecznych, m.in. w formie imprez kulturalnych i integracyjnych przy współudziale mieszkańców, wzbogacających ofertę turystyczną i promocję gminy, zapewniając im cykliczność i szeroki dostęp dla mieszkańców i turystów	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, GOK, ORG, PAR	C4.1., C4.2., C1.1., C3.3., C1.3.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Współpraca Gminy ze stowarzyszeniami, fundacjami i innymi organizacjami pozarządowymi w kraju i za granicą	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań w ramach współpracy - Liczba współpracujących podmiotów	GM, GOPS, ORG	C4.1., C4.2.
PROGRAM WSPIERANIA ROZWOJU GOSPODARCZEGO I TURYSTYKI				
Działania mające na celu tworzenie dobrych warunków rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, BIZ	C1.1., C1.3.
Zintegrowane działania mające na celu odbudowę potencjału gospodarczego Gminy poprzez przekwalifikowanie bezrobotnych mieszkańców zatrudnionych niegdyś w sektorze rolnym	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, BIZ	C1.1., C1.3.
Wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców i rozwijanie lokalnego rynku pracy	I	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, GOPS, PUP, ORG	C1.1., C1.3., C4.1.
Tworzenie dobrych warunków dla rozwoju turystyki i zwiększanie atrakcyjności turystycznej Gminy	I	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.3., C1.2., C1.5.
Wspieranie rozwoju działalności rolniczej, przetwórstwa rolnego, agroturystyki i innych form działalności uzupełniających prowadzonych przez mieszkańców gminy	II	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.3., C4.1.
Promocja gminy wraz z określeniem atrakcyjnych pod względem turystycznym obszarów gminy oraz współpraca z lokalnymi organizacjami turystycznymi i stowarzyszeniami w celu stworzenia spójnej oferty turystycznej i rekreacyjnej	II	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.3.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Współpraca administracji gminnej z przedsiębiorcami we wspólnym budowaniu i promowaniu oferty turystycznej gminy poprzez opracowanie strony internetowej, mapy turystycznej gminy oraz wyznaczenie szlaków tematycznych w gminie m. in. historycznych, przyrodniczych, edukacyjnych, ekologicznych	II	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.3.
Promocja i wspieranie lokalnych twórców ludowych	C	Wykonanie zadania	GM, BIZ, ORG	C3.3.
Wdrożenie planów poprawy jakości i estetyki przestrzeni publicznej	II	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG, GOK, BIB	C4.1., C1.6.
Tworzenie warunków dla rozwoju bazy noclegowo-gastronomicznej na terenie Gminy	II	- Liczba obiektów noclegowych i gastronomicznych - Liczba osób korzystających z obiektów	GM, PPP, BIZ, ORG, GOK, BIB	C1.1., C1.4., C1.3.
Promowanie lokalnych produktów żywnościowych i tworzenie lokalnych produktów regionalnych	III	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.4.
Promowanie lokalnych przedsiębiorstw w regionie	I	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.4.
Promocja instrumentów wsparcia dla rozwoju innowacyjnego, ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	I	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.2.
Utworzenie targowiska, rynku gminnego, na którym będą mogły być sprzedawane produkty lokalnych przedsiębiorców i rolników	II	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.2., C1.4.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Stworzenie i promocja oferty inwestycyjnej gminy oraz Stworzenie przestrzeni dla rozwoju przedsiębiorczości	I	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C1.1., C1.4.
Promowanie działalności stowarzyszeń oraz wsparcie dla podmiotów ekonomii społecznej.	I	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C4.1., C1.1.
Poprawa jakości obsługi mieszkańców i przedsiębiorców przez jednostki administracji Gminnej	I	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ, ORG	C4.1., C4.2.
PROGRAM ROZWOJU OCHRONY ŚRODOWISKA				
Promowanie i rozwój idei agroleśnictwa i innowacyjnego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego	III	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, PPP, BIZ	C1.1., C1.2.
Działania na rzecz monitoringu i poprawy jakości środowiska przyrodniczego (jakości wód, gleb i siedlisk dla fauny i flory)	I	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, GOPS, BIZ	C1.5., C1.4.
Przeciwdziałania zagrożeniom ekologicznym i degradacji środowiska przyrodniczego przez zorganizowane kierunki działań w sferze gospodarczej i turystycznej oraz budowę odpowiedniej infrastruktury	II	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, GOPS, BIZ, ORG	C1.5., C1.8., C1.7., C1.2.
Rozwój edukacji ekologicznej mieszkańców	I	Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych	GM, GOK, GOPS, ORG	C3.2., C1.5., C1.8., C1.2.
Budowa ścieżek i placów ekologicznych	II	Liczba wybudowanych ścieżek i placów ekologicznych	GM, GOK, GOPS, ORG	C3.2., C1.5., C1.3.
Działania mające na celu rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, ORG	C2.5., C1.6.

Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Działania mające na celu podnoszenie świadomości mieszkańców w związku z koniecznością segregowania odpadów	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM	C2.5., C1.6.
Wymiana domowych kotłów na bardziej ekologiczne źródła ciepła	II	Liczba wymienionych kotłów	MSZK	C1.7., C1.8., C1.2.
Działania promujące wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii (m. in. fotowoltaika, pompy ciepła, solary, elektrownie wiatrowe)	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań - Liczba odbiorców działań	GM, PPP, BIZ	C1.7., C1.8., C1.2.
Opracowanie i wdrożenie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej na terenie Gminy	I	- Wykonanie zadania - Uzyskanie wskaźników objętych PGN	GM	C1.7., C1.2., C1.8.
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych	I	Liczba budynków objętych termomodernizacją	GM, MSZK	C1.7., C1.8.
Usuwanie i unieszkodliwianie materiałów zawierających azbest	I	Liczba oraz rodzaj podejmowanych działań	GM	C2.6., C1.2.
Przeciwdziałanie powstawaniu i likwidacja istniejących dzikich wysypisk śmieci	I	- Liczba zlikwidowanych wysypisk - Liczba podjętych inicjatyw	GM, GOPS, ORG	C2.5., C1.6.
Budowa Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych	I	Wykonanie zadania	GM, BIZ	C2.5.
PROGRAM ZAPEWNIANIA BEZPIECZEŃSTWA I ROZWOJU ADMINISTRACJI				
Budowa, remont i modernizacja budynków Ochotniczych Straży Pożarnych	II	Liczba zmodernizowanych budynków	GM, OSP	C2.6., C4.2.
Zakup i modernizacja wyposażenia jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych	II	Liczba zakupionego i zmodernizowanego wyposażenia	GM, OSP	C2.6.

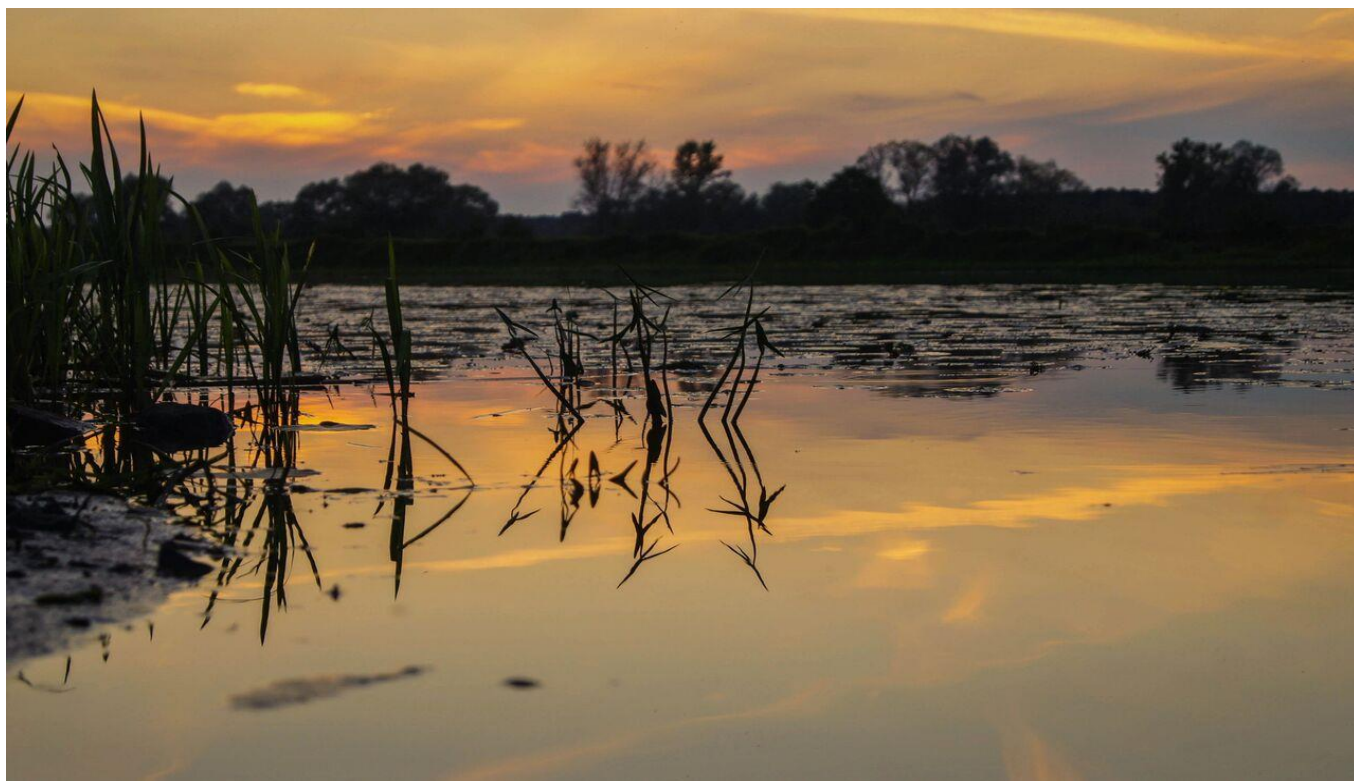
Zadania realizacyjne	Priorytet	Miernik	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Cele osiągnięte w strategii
Zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego 4x4 dla OSP Sadowne	II	Liczba zakupionych samochodów	GM, OSP	C2.6.
Budowa systemu monitoringu na terenie Gminy	II	Wykonanie zadania	GM	C2.6.
Informatyzacja działań Urzędu Gminy oraz jednostek mu podległych	I	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, WOJ	C2.6., C2.3.
Wdrożenie systemu e-administracji w zakresie przekazywania elektronicznie informacji między instytucjami gminnymi oraz gminą i mieszkańcami	I	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM	C1.2.
Budowa i rozbudowa systemu bezpieczeństwa informacji	II	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM	C1.2., C2.6.
Współpraca Gminy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w Polsce i zagranicą	C	- Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań w ramach współpracy - Liczba współpracujących podmiotów	GM, JST, IB, BIZ	C1.4., C4.1.
Sprzysianie rozwoju najnowszych usług teleinformatycznych dla mieszkańców, przedsiębiorców na terenie Gminy	II	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań	GM, BIZ, WOJ, POW	C4.1., C1.1., C1.2.
Zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, szczególnie na drodze krajowej przebiegającej przez teren gminy oraz drogach powiatowych.	C	- Liczba chodników i ścieżek rowerowych - Liczba oznaczonych przejść dla pieszych - Liczba miejsc w których podniesiono standardy bezpieczeństwa	GM, JST, IB, BIZ	C2.6.
Realizacja wspólnych działań w ramach Lokalnej Grupy Działania	C	wykonanie działania	GM, ORG	C4.1.

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Część IV Wdrożeniowa

9. Źródła finansowania zadań realizacyjnych

Należy podkreślić, że realizacja Strategii Rozwoju Gminy Sadowne na lata 2015-2025 będzie finansowana z różnorodnych źródeł. Najważniejsze z nich to:

- Środki budżetu Unii Europejskiej,
- Środki pochodzące z innych źródeł zagranicznych – Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa,
- Środki funduszy celowych, m.in. Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej,
- Środki własne przedsiębiorstw i osób fizycznych (także na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego
- Środki własne Urzędu Gminy i jednostek mu podległych,
- Środki pochodzące z funduszu sołectkiego.

W najbliższych latach kluczowym dla polskich samorządów źródłem finansowania przedsięwzięć rozwojowych będą środki europejskiej polityki spójności wydzielone z nowego budżetu Unii Europejskiej na lata 2014-2020. W systemie zarządzania polityką spójności na poziomie krajowym

najważniejszym dokumentem jest Umowa Partnerstwa, która określa strategię inwestowania tych środków. Wdrażanie tej strategii odbywa się dzięki realizacji sześciu programów krajowych oraz szesnastu programów regionalnych. Programy krajowe sformułowano następująco:

- Program Inteligentny Rozwój 2014-2020,
- Program Polska Cyfrowa 2014-2020,
- Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Program Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Program Polska Wschodnia 2014-2020,
- Program Pomoc Techniczna 2014-2020.

Biorąc pod uwagę potrzeby i plany rozwojowe Gminy Sadowne najważniejszym źródłem dofinansowania jest jednak Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Podzielono go na osie wspierające poszczególne obszary gospodarki. Zostały one zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 34. Osie priorytetowe oraz główne obszary wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020

Osie priorytetowe RPO WP 2014-2020	Główne obszary wsparcia
OŚ I. Wykorzystanie działalności badawczo – rozwojowej w gospodarce	• Wsparcie regionalnej infrastruktury badawczo – rozwojowej, • Wzrost wykorzystania innowacyjnej działalności badawczej i rozwojowej w przedsiębiorstwach, • Tworzenie przyjaznych warunków dla gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów.
OŚ II. Wykorzystanie e- potencjału Mazowsza	• Rozwój e – technologii w przedsiębiorstwach, • Zwiększenie dostępności i jakości e – usług publicznych dla obywateli.
OŚ III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	• Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, • Internacjonalizacja działalności przedsiębiorstw • Promocja gospodarcza regionu • Zwiększenie dostępności terenów inwestycyjnych • Dostosowanie ofert Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) do potrzeb przedsiębiorców.
OŚ IV. Przejęcie na gospodarkę niskoemisyjną	• Zwiększenie udziału niekonwencjonalnych, w tym odnawialnych, źródeł energii w ogólnej produkcji energii, • Poprawa efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂, • Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza oraz wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego.
OŚ V. Gospodarka przyjazna środowisku	• Zapobieganie katastrofom naturalnym i minimalizowanie ich skutków, • Zmniejszenie ilości składowanych odpadów na Mazowszu, • Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, • Poprawa systemów zarządzania i monitoringu środowiska oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego, • Zwiększenie potencjału Ochotniczych Straży Pożarnych.

Osie priorytetowe RPO WP 2014-2020	Główne obszary wsparcia
OŚ VI. Jakość życia	• Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia służące poprawie jakości, zwiększeniu dostępności i zmniejszeniu dysproporcji terytorialnych w dostępie do specjalistycznych świadczeń opieki zdrowotnej.
OŚ VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	• Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej.
OŚ VIII. Rozwój rynku pracy	• Zwiększenie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia na mazowieckim rynku pracy, • Zwiększenie roli MŚP w kreowaniu nowych miejsc pracy na regionalnym rynku pracy.
OŚ IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	• Zapobieganie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu oraz działanie na rzecz zwiększenia szans na zatrudnienie, • Poprawa dostępu do usług opieki zdrowotnej i usług społecznych tworzących szasę włączenia społecznego i/lub zatrudnienia, • Poprawa jakości i zwiększenie zakresu działań realizowanych przez podmioty ekonomii społecznej w obszarze integracji społecznej i zawodowej.
OŚ X. Edukacja dla rozwoju regionu	• Wzrost dostępności i jakości edukacji przedszkolnej i kształcenia ogólnego, • Wsparcie kształcenia i szkolenia osób dorosłych, • Wzmocnienie kształcenia zawodowego młodzieży.
OŚ XI. Pomoc techniczna	• Wsparcie dla IŻ.

Źródło: Opracowanie Contract Consulting na podstawie RPO WM 2014-2020.

Oprócz środków dostępnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego możliwe jest uzyskanie dofinansowania z innych źródeł zewnętrznych. Najważniejsze z nich zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 35. Możliwe zewnętrzne źródła finansowania zadań realizacyjnych

Program finansujący	Priorytety i działania
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	1. Promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej 2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, 3. Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej 4. Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej 5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego 6. Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego 7. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia 8. Pomoc techniczna
Program Operacyjny Inteligentny Rozwój	1. Wsparcie prowadzenia prac B+R 2. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach 3. Wsparcie otoczenia biznesu 4. Zwiększenie potencjału naukowo – badawczego

Program finansujący	Priorytety i działania
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	1. Osoby młode na rynku pracy 2. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji 3. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju 4. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa 5. Wsparcie dla obszaru zdrowia
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	1. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu 2. E-administracja i otwarty urząd 3. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa 4. Pomoc techniczna
Program Operacyjny Pomoc Techniczna	1. Utrzymanie i rozwój potencjału instytucji realizujących politykę spójności w Polsce w latach 2014-2020 2. Przygotowanie beneficjentów do wdrażania projektów 3. Wsparcie wymiaru miejskiego w polityce spójności 4. System informacji i promocji dla funduszy europejskich
Szwajcarsko – Polski Program Współpracy	1. Bezpieczeństwo, stabilność, wsparcie reform 2. Środowisko i infrastruktura 3. Sektor prywatny 4. Rozwój społeczny i zasobów ludzkich
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	1. Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi 1.1. Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach 2. Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi 2.1. Racjonalna gospodarka odpadami 2.2. Ochrona powierzchni ziemi 2.3. Geologia i górnictwo 3. Ochrona atmosfery 3.1. Poprawa jakości powietrza – programy ochrony powietrza KAWKA 3.2. LEMUR – Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej 3.3. Dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych 3.4. Inwestycje energooszczędne w małych i średnich przedsiębiorstwach 3.5. BOCIAN- rozproszone odnawialne źródła energii 3.6. Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii 4. Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów 4.1. Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej 5. Międzydziedzinowe 5.1. Wsparcie Ministra Środowiska w zakresie realizacji polityki ochrony państwa 5.2. Wpieranie działalności monitoringu środowiska 5.3. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków 5.4. Edukacja ekologiczna 5.5. Współfinansowanie LIFE 5.6. SYSTEM – wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW 5.7. E-KUMULATOR –Ekologiczny Akumulator dla Przemysłu

Program finansujący	Priorytety i działania
Erasmus +	1. Edukacja szkolna 2. Kształcenia i szkolenia zawodowe 3. Szkolnictwo wyższe 4. Edukacja dorosłych 5. Młodzież 6. Projekty centralne i sport
Polsko – Amerykańska Fundacja Wolności	1. Inicjatywy w zakresie edukacji 1.1. English teaching 1.2. Równać szanse 1.3. Szkoła ucząca się (SUS) 1.4. Projektor – wolontariat studencki 1.5. Stypendia pomostowe 1.6. Uniwersytet trzeciego wieku (UTW) 2. Rozwój społeczności lokalnych 2.1. Wspieramy organizacje pozarządowe 2.2. Działaj lokalnie 2.3. Nowe technologie lokalnie 2.4. Liderzy PAFW 2.5. Konkurs „Pro Publico Bono” 2.6. Program rozwoju Bibliotek 2.7. Lokalne Partnerstwa PAFW 2.8. Obywatel i Państwo

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Należy podkreślić, że w przypadku realizacji inwestycji finansowanych z funduszy unijnych Gmina jest zobowiązana do zapewnienia wkładu własnego, który może pokryć ze środków własnych lub z kredytu. Konieczne tym samym staje się wdrożenie programu monitorowania zdolności Gminy do zaangażowania wkładu własnego i jego alokacji na różne projekty infrastrukturalne, społeczne czy gospodarcze.

Innym obowiązkiem Gminy w zakresie pozyskiwania środków z budżetu Unii Europejskiej jest zapewnienie procedur monitorowania i rozliczania realizowanych inwestycji zgodnie z wytycznymi obowiązującymi dla perspektywy budżetowej na lata 2014 - 2020.

Omawiając źródła finansowania zadań realizacyjnych, należy także wskazać Ustawę z dnia 20 lutego 2009 roku o Funduszu Sołeckim, zgodnie z którą jednostki samorządu terytorialnego mają możliwość wyodrębnienia środków z przeznaczeniem na fundusz sołecki. Nie jest on funduszem celowym w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, lecz funduszem funkcjonującym w ramach budżetu Gminy na wskazane przedsięwzięcia. Środki funduszu sołeckiego przeznaczane są na realizację przedsięwzięć, które zmierzają do poprawy jakości życia mieszkańców sołectw i które są zgodne z nakreśloną Strategią Gminy.

10. Zapewnienie zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu

Z punktu widzenia realizacji Strategii szczególnie istotne jest zbadanie jej zgodności z dokumentami strategicznymi opracowanymi dla nadrzędnych jednostek samorządu terytorialnego. Dokumentami tymi są:

- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 – Innowacyjne Mazowsze,
- Projekt Strategii Rozwoju Powiatu Węgrowskiego na lata 2016 – 2020.

Tabela 36. Zbieżność celów operacyjnych sformułowanych dla Gminy Sadowne ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 – Innowacyjne Mazowsze	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Sadowne do roku 2025	
Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym	C1.1.	Wspieranie przedsiębiorczości oraz osób chcących otworzyć działalność gospodarczą
	C1.2.	Prowadzenie polityki nakierowanej na inwestycje i innowacje
Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	C1.1.	Wspieranie przedsiębiorczości oraz osób chcących otworzyć działalność gospodarczą
	C1.2.	Promowanie polityki nakierowanej na inwestycje i innowacje
Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego	C1.6.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej
	C2.1.	Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej, kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej i melioracyjnej
	C2.2.	Rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminnych, w tym nawierzchni dróg, chodników, ścieżek rowerowych i parkingów
	C2.3.	Poprawa komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej
Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki	C2.1.	Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej, kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej i melioracyjnej
	C2.4.	Poprawa dostępności usług medycznych, modernizacja bazy służby zdrowia
	C2.5.	Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami
	C2.6.	Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy
	C4.1.	Inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich
	C4.2.	Stworzenie systemu komunikacji z mieszkańcami, budowa więzi społeczności lokalnej
	C4.3.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i występowaniu negatywnych zjawisk społecznych
	C4.4.	Aktywizacja oraz integracja dzieci i młodzieży
	C4.5.	Aktywizacja oraz integracja środowiska seniorów
Zapewnienie gospodarce zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu odpadami	C1.7.	Wdrożenie założeń gospodarki niskoemisyjnej
	C1.8.	Promowanie budownictwa energooszczędnego oraz alternatywnych źródeł energii
	C2.5.	Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 – Innowacyjne Mazowsze	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Sadowne do roku 2025	
Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia	C1.3.	Wykorzystanie walorów Gminy do rozwoju bazy ekonomicznej
	C1.4.	Promocja Gminy w bezpośrednim i dalszym otoczeniu
	C1.5.	Ochrona obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczych
	C3.4.	Rewitalizacja obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Tabela 37. Zbieżność celów operacyjnych sformułowanych dla Gminy Sadowne z Projektem Strategii Rozwoju Powiatu Węgrowskiego na lata 2016 – 2020

Cele strategiczne projektu Strategii Rozwoju Powiatu Węgrowskiego na lata 2016-2020	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Sadowne do roku 2025	
Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka powiązana z efektywnym systemem edukacji i aktywnością mieszkańców	C1.1.	Wspieranie przedsiębiorczości oraz osób chcących otworzyć działalność gospodarczą
	C1.2.	Promowanie polityki i działań nakierowanych na inwestycje innowacyjne, ekologiczne i energetyczne
	C3.2.	Rozbudowa i modernizacja bazy oświaty i wychowania
	C4.1.	Inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich
Wysoka atrakcyjność turystyczna Powiatu dzięki wykorzystaniu walorów przyrodniczych i kulturowych	C1.3.	Wykorzystywanie walorów Gminy do rozwoju bazy ekonomicznej
	C1.4.	Promocja Gminy w bezpośrednim i dalszym otoczeniu
	C1.5.	Ochrona obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczych
	C3.4.	Rewitalizacja obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych
Wysoka dostępność komunikacyjna Powiatu dla konkurencyjności gospodarczej i spójności subregionu	C1.6.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej
	C2.2.	Rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminnych oraz powiatowych, w tym nawierzchni dróg, chodników, ścieżek rowerowych i parkingów
	C2.3.	Poprawa komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej
Wysokie poczucie bezpieczeństwa publicznego	C2.6.	Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy
	C4.3.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i występowaniu negatywnych zjawisk społecznych
Wysoka jakość usług społecznych i zdrowotnych	C2.4.	Poprawa dostępności usług medycznych, modernizacja bazy służby zdrowia
	C3.2.	Rozbudowa i modernizacja bazy oświaty i wychowania
	C3.3.	Rozbudowa i modernizacja bazy kulturalno-społecznej
	C4.2.	Stworzenie systemu komunikacji z mieszkańcami, budowa więzi społeczności lokalnej
	C4.3.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i występowaniu negatywnych zjawisk społecznych

Cele strategiczne projektu Strategii Rozwoju Powiatu Węgrowskiego na lata 2016-2020	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Sadowne do roku 2025	
Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego	C1.2.	Promowanie polityki i działań nakierowanych na inwestycje innowacyjne, ekologiczne i energetyczne
	C1.5.	Ochrona obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczych
	C1.7.	Wdrożenie założeń gospodarki niskoemisyjnej
	C1.8.	Promowanie i wspieranie budownictwa energooszczędnego oraz odnawialnych źródeł energii
Komfort i jakość życia społeczeństwa	C2.1.	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej, melioracyjnej i ciepłowniczej
	C2.2.	Rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminnych oraz powiatowych, w tym nawierzchni dróg, chodników, ścieżek rowerowych i parkingów
	C2.5.	Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami
	C3.1.	Dalsza rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowo-rekreacyjnego
	C3.2.	Rozbudowa i modernizacja bazy oświaty i wychowania
	C3.3.	Rozbudowa i modernizacja bazy kulturalno-społecznej
	C4.4.	Aktywizacja oraz integracja dzieci i młodzieży
	C4.5.	Aktywizacja oraz integracja środowiska seniorów

Źródło: Opracowanie Contract Consulting.

Na podstawie powyższego zestawienia można zaobserwować wysoką zbieżność celów strategicznych zawartych w dokumentacji wyższego rzędu z celami operacyjnymi sformułowanymi dla Gminy Sadowne. Cele te w znacznym stopniu wpisują się w wyznaczone kierunki rozwoju powiatu węgrowskiego i województwa mazowieckiego. Strategia jest zatem dokumentem spójnym z polityką regionu co może mieć wpływ na łatwiejsze i efektywniejsze pozyskiwanie środków na finansowanie zadań realizacyjnych.

11. Opracowanie systemu wdrażania i monitorowania Strategii

11.1. Zasady wdrażania i realizacji Strategii

Realizacja Strategii wymusza po stronie Urzędu Gminy podejmowanie licznych działań ukierunkowanych na wdrożenie zadań realizacyjnych. Konieczna w tym celu staje się zatem współpraca z szeroko rozumianym „otoczeniem zewnętrznym” Gminy, w którego skład wchodzi różnorodność podmiotów, niebędące beneficjentem i niezaangażowane bezpośrednio w realizację Strategii.

Do realizacji Strategii wyodrębniono następujące podmioty:

- Urząd Gminy i jego jednostki organizacyjne,
- Mazowiecki Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego i Starostwo Powiatowe,
- Organizacje pozarządowe i instytucje działające w Gminie.

Strategia jest dokumentem otwartym, do którego można włączać sukcesywnie nowe projekty. Wyznaczone zadania realizacyjne powinny być bazą do podejmowania kolejnych decyzji, ale nie powinny stawać się elementem blokowania innych inwestycji również przyczyniających się do realizacji Strategii.

11.2. Konsultacje społeczne

Ważnym elementem realizacji Strategii są konsultacje społeczne. Mają one na celu zachęcenie mieszkańców do aktywnego włączenia się w proces współtworzenia i aktualizacji dokumentu. Urząd Gminy powinien przekazać mieszkańcom informacje dotyczące celów rozwojowych Gminy, a także projektów, które Gmina zamierza zrealizować w ciągu najbliższych kilku lat.

Aby komunikacja z mieszkańcami była skuteczna i efektywna, należy:

- Opublikować „Strategię Rozwoju Gminy Sadowie na lata 2015-2025” na stronie internetowej i w Biuletynie Informacji Publicznej,
- Rozdystrybuować wśród mieszkańców Gminy broszury informacyjne o głównych założeniach Strategii, jej celach i obszarach rekomendowanych działań.

Oprócz wyżej wymienionych działań Gmina powinna organizować cykliczne warsztaty i spotkania otwarte dla mieszkańców służące wymianie poglądów na temat dostosowania Strategii do zmieniającego się otoczenia społeczno – gospodarczego. W ramach możliwości należy również udostępnić mieszkańcom stronę internetową oraz specjalny adres mailowy służący do zgłaszania i konsultowania pomysłów. Pomysły te powinny zostać umieszczone w bazie danych przez wyznaczoną jednostkę Urzędu Gminy.

11.3. Zasady i tryb monitoringu Strategii

Monitoring rozumiany jako kontrola procesu wdrażania Strategii pozwala uniknąć błędów i niedopatrzeń w realizacji projektów. Będzie on prowadzony przez jednostkę wskazaną przez Wójta Gminy Sadowne.

W procesie monitoringu nadzorowany jest przebieg wdrożenia poszczególnych projektów:

- Terminowy dobór właściwego źródła finansowania,
- Skompletowanie załącznikowej dokumentacji projektu,
- Terminowość i kompletność złożenia dokumentacji projektowej do Instytucji Zarządczej lub Pośredniczącej,
- Terminowość dostarczanych produktów częściowych projektu,
- Poprawność rozliczeń finansowych,
- Jakość dostarczanych produktów częściowych projektu,
- Zgodność dostarczanych produktów ze specyfiką projektową.

11.4. Zasady i tryb ewaluacji Strategii

Ewaluacja Strategii to proces polegający na jej ocenie w najszerszym możliwym aspekcie.

Rysunek 41. Sposoby ewaluacji Strategii

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Ewaluacja ex-ante opisuje zakładane cele, przewidywane rezultaty, spójność z celami rozwojowymi danego obszaru, komplementarność z innymi projektami. Została ona wykonana w przebiegu realizacji zadania sformułowania Strategii Rozwoju Gminy.

W przebiegu ewaluacji mid-term analizuje się proces wdrożenia i ocenia jego dotychczasowe efekty. Pozwala to odpowiedzieć na pojawiające się pytania i rozwiązać ujawnione problemy. Można w ten sposób ocenić skuteczność i efektywność projektu na danym etapie. Ewaluacja mid-term będzie wykonywana w trakcie realizacji projektów. Za jej wykonanie odpowiada jednostka wskazana przez Wójta Gminy Sadowne.

W ewaluacji ex-post ocenione będą efekty poszczególnych projektów, a na ich podstawie zostaną sformułowane wnioski na przyszłość. Do mierzenia postępu realizacji Strategii należy posługiwać się miernikami przypisanymi do każdego z zadań realizacyjnych. Przy samej ocenie należy zaś zwrócić szczególną uwagę na użyteczność i trwałość przedsięwzięć, a także uwzględnić kryterium skuteczności i efektywności realizacji danego projektu. Za wykonanie ewaluacji ex-post odpowiada jednostka wskazana przez Wójta Gminy Sadowne.

SPIS TABEL

Tabela 1 Liczba ludności w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 wg faktycznego miejsca zamieszkania	16
Tabela 2. Liczba mieszkańców w Gminy Sadowne w podziale na sołectwa	16
Tabela 3 Liczba mieszkańców w Gminie Sadowne według kryterium produktywności w latach 2007- 2014	17
Tabela 4. Miara demograficznej młodości (udział osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Sadowne w latach 2007-2014.....	18
Tabela 5. Miara demograficznej starości (udział ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym) Gminy Sadowne w latach 2007-2014	19
Tabela 6. Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014	20
Tabela 7. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014	22
Tabela 8. Saldo migracji na pobyt stały w Gminie Sadowne w latach 2007-2014	22
Tabela 9. Wskaźnik migracji na 1 000 mieszkańców w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014	22
Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Sadowne w latach 2007- 2014	23
Tabela 11. Liczba oraz struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Sadowne według sektorów własnościowych (stan na 2014 rok)	24
Tabela 12. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Sadowne według sekcji PKD 2007 (stan na 2014 rok)	24
Tabela 13. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w latach 2007-2014 w gminach powiatu węgrowskiego	25
Tabela 14. Drogi powiatowe w Gminie Sadowne	34
Tabela 15. Wskaźniki dla infrastruktury wodociągowej w Gminie Sadowne w 2015 roku.....	35
Tabela 16. Procentowy wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2013.....	37
Tabela 17. Wskaźnik liczby budynków i mieszkań w Gminie Sadowne w latach 2008-2014.....	38
Tabela 18. Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców w odniesieniu do gmin powiatu węgrowskiego, powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski	38
Tabela 19. Udział mieszkań wyposażonych w poszczególne urządzenia techniczno-sanitarne w liczbie mieszkań ogółem w Gminie Sadowne w latach 2008-2013	39
Tabela 20. Wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w Gminie Sadowne, powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i Polsce w latach 2007-2014	39
Tabela 21. Liczba obiektów oraz liczba uczniów w Gminie Sadowne w poszczególnych typach szkół w latach 2007-2013	40
Tabela 22. Liczba obiektów służby zdrowia i aptek oraz liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2007-2014	51
Tabela 23. Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych w latach 2010-2014.....	52
Tabela 24. Wydatki i dochody budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [zł]	60
Tabela 25. Dochody budżetów gmin powiatu węgrowskiego na 1 mieszkańca w latach 2007-2014 [zł]	60
Tabela 26. Wydatki na 1 mieszkańca gmin powiatu węgrowskiego w latach 2008-2014 [zł]	61

Tabela 27. Analiza SWOT – sfera demograficzna	63
Tabela 28. Analiza SWOT – sfera ekonomiczno-gospodarcza	64
Tabela 29. Analiza SWOT – sfera infrastruktury technicznej	65
Tabela 30. Analiza SWOT – sfera społeczna	66
Tabela 31. Analiza SWOT – sfera budżetowo-finansowa	67
Tabela 32. Cele strategiczne oraz cele operacyjne Gminy Sadowne	89
Tabela 33. Zadania realizacyjne dla Gminy Sadowne	92
Tabela 34. Osie priorytetowe oraz główne obszary wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020	108
Tabela 35. Możliwe zewnętrzne źródła finansowania zadań realizacyjnych	109
Tabela 36. Zbieżność celów operacyjnych sformułowanych dla Gminy Sadowne ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze	112
Tabela 37. Zbieżność celów operacyjnych sformułowanych dla Gminy Sadowne z Projektem Strategii Rozwoju Powiatu Węgrowskiego na lata 2016 – 2020	113

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Etapy tworzenia Strategii	7
Rysunek 2. Mapa Gminy Sadowne	10
Rysunek 3. Mapa powiatu węgrowskiego na tle mapy województwa mazowieckiego oraz mapa powiatu węgrowskiego z podziałem na gminy	11
Rysunek 4. Podział Gminy na obręby geodezyjne	12
Rysunek 5. Uproszczona mapa fizjograficzna	13
Rysunek 6. Medale Gminy Sadowne	14
Rysunek 7. Logo 500-lecia Gminy Sadowne	14
Rysunek 8. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie mazowieckim według podregionów i powiatów w 2014 roku	28
Rysunek 9. Torfowisko Kules	29
Rysunek 10. Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione w Gminie Sadowne	30
Rysunek 11. Sosna zwyczajna (Chopina) w Gminie Sadowne	31
Rysunek 12. Kościół parafialny pod wezwaniem Jana Chrzciciela w Sadownem	31
Rysunek 13. Kapliczka św. Jana Nepomucena w Zalesiu	32
Rysunek 14. System komunikacyjny w Gminie Sadowne	33
Rysunek 15. Stacja kolejowa w miejscowości Sadowne	34
Rysunek 16. Budynek Szkoły Podstawowej oraz Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Sadownem ...	40
Rysunek 17. Plac zabaw przy Szkole Podstawowa w Sadownem	41
Rysunek 18. Budynek Gimnazjum w Sadownem	41
Rysunek 19. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem co najmniej średnim według powiatów województwa mazowieckiego w 2011 roku	42
Rysunek 20. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym według powiatów województwa mazowieckiego w 2011 roku	42
Rysunek 21. Muzeum Ziemi Sadowieńskiej	43
Rysunek 22. Gminny Ośrodek Kultury w Sadownem	44
Rysunek 23. Koncert muzyczny w Gminnym Ośrodku Kultury w Sadownem	44
Rysunek 24. Świetlica wiejska w Sokółce	44
Rysunek 25. Odjazdowy Bibliotekarz w Gminie Sadowne	45

Rysunek 26. Zespół Śpiewaczy „Sadowianki”	46
Rysunek 27. Dożynki w Gminie Sadowne	46
Rysunek 28. Obchody Święta Konstytucji 3 Maja w Gminie Sadowne	47
Rysunek 29. Obchody Święta Niepodległości w Gminie Sadowne	47
Rysunek 30. Dzień Strażaka w Gminie Sadowne	48
Rysunek 31. Obchody 500-lecia Gminy Sadowne	48
Rysunek 32. Boisko sportowe w Gminie Sadowne	49
Rysunek 33. Klub Sportowy „Wicher” Sadowne	50
Rysunek 34. Basen kąpielowy w Sadownem	50
Rysunek 35. Elementy analizy SWOT	62
Rysunek 36. Wizja rozwoju Gmin Sadowne 2025+	86
Rysunek 37. Katalog celów Gminy Sadowne	86
Rysunek 38. Cel główny Gminy Sadowne	88
Rysunek 39. Cele strategiczne Gminy Sadowne	88
Rysunek 40. Programy rozwojowe Gminy Sadowne	90
Rysunek 41. Sposoby ewaluacji Strategii	116

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) dla Gminy Sadowne w odniesieniu do danych dla Polski, województwa mazowieckiego i powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014	18
Wykres 2. Miara demograficznej młodości w Gminie Sadowne w latach 2007-2014	19
Wykres 3. Miara demograficznej starości w Gminie Sadowne w latach 2007-2014	19
Wykres 4. Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014	20
Wykres 5. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014	21
Wykres 6. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 w odniesieniu do powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego oraz Polski	21
Wykres 7. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Gminie Sadowne w latach 2007- 2014	23
Wykres 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 w odniesieniu do danych dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i kraju	25
Wykres 9. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 według płci	26
Wykres 10. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Sadowne w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2007-2014	27
Wykres 11. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2007-2014 w odniesieniu do powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego oraz Polski	27
Wykres 12. Długość sieci rozdzielczej kanalizacyjnej na 100 km ² w Gminie Sadowne, powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i Polsce w latach 2007-2013	36
Wykres 13. Dochody budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [zł]	55
Wykres 14. Źródła dochodów budżetu Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [zł]	55

Wykres 15. Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2007-2014 [zł]	56
Wykres 16. Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych w latach 2007-2014 [zł]	57
Wykres 17. Wpływy do budżetu Gminy Sadowne z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2007-2014 [zł].....	57
Wykres 18. Wydatki Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [zł].....	58
Wykres 19. Struktura wydatków Gminy Sadowne [zł]	58
Wykres 20. Udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków Gminy Sadowne w latach 2007-2014 [%].....	59
Wykres 21. Poziom wydatków inwestycyjnych w Gminie Sadowne w latach 2007-2014 [zł]	59
Wykres 22. Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach majątkowych ogółem w gminach powiatu węgrowskiego w latach 2007-2014 [%]	61
Wykres 23. Struktura respondentów ze względu na płeć.....	69
Wykres 24. Struktura respondentów ze względu na wiek	69
Wykres 25. Struktura respondentów ze względu na stan cywilny	70
Wykres 26. Struktura respondentów ze względu na poziom wykształcenia	70
Wykres 27. Struktura respondentów ze względu na status społeczno-zawodowy	71
Wykres 28. Struktura respondentów ze względu na sytuację materialną	71
Wykres 29. „Od jak dawna jest Pan/Pani mieszkańcem(-nką) Gminy Sadowne?” (N=57)	72
Wykres 30. „Jakie były powody Pana/Pani przeprowadzki do Gminy Sadowne?” (N=11)	73
Wykres 31. „Czy pracuje Pan/Pani na terenie Gminy Sadowne, czy pracuje Pan/Pani w Warszawie lub innej miejscowości?” (N=51)	73
Wykres 32. „Ile minut zajmuje Panu/Pani dojazd w jedną stronę do pracy? Jakim środkiem transportu Pan/Pani dojeżdża?” (N=47).....	74
Wykres 33. „ Czy jest Pan/Pani zadowolony z faktu, iż jest mieszkańcem Gminy Sadowne? ” (N=60)	74
Wykres 34. „Które z podanych niżej sfer funkcjonowania Gminy Sadowne uważa Pan/Pani za najlepiej rozwinięte?” (N=124)	75
Wykres 35. „Które z podanych niżej sfer funkcjonowania Gminy Sadowne uważa Pan/Pani za najgorzej rozwinięte?” (N=114)	75
Wykres 36. „Czy według Pana/Pani opinii potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców Gminy Sadowne są zaspokojone?” (N=58)	76
Wykres 37. „Czy spędza Pan/Pani swój wolny czas w Gminie Sadowne?” (N=58)	76
Wykres 38. „W jakim kierunku powinna rozwijać się Gmina Sadowne?” (N=91).....	77
Wykres 39. „Proszę wskazać, co w Pana/Pani odczuciu stanowi największy potencjał Gminy Sadowne?” (N=80).....	77
Wykres 40. „Czy uważa Pan/Pani, że Sadowne wykorzystuje swój potencjał gospodarczy?” (N=53)..	78
Wykres 41. „Proszę wskazać, co w Pana/Pani odczuciu stanowi największy problem Gminy Sadowne” (N=49)	78
Wykres 42. „Jakie inwestycje według Pana/Pani opinii należy zrealizować w Gminie Sadowne?” (N=50).....	79
Wykres 43. „Jakie inwestycje według Pana/Pani opinii należy zrealizować w Pana/Pani miejscowości?” (N=50)	80
Wykres 44. „Które z poniższych zmian zrealizowanych w Gminie Sadowne należą do najważniejszych?” (N=139)	80
Wykres 45. „W jakim kierunku powinien rozwijać się w Gminie Sadowne sektor turystyki?” (N=98) .	81

Wykres 46. „Proszę wskazać, które z poniższych planowanych i realizowanych działań uważa Pan/Pani za najważniejsze?” (N=165)	81
Wykres 47. „Proszę podać trzy określenia, z jakimi kojarzy się Panu/Pani Gmina Sadowne” (N=76)..	82